

ISPVTATIO THEOLOGICA, DE FIDE
SEV RELIGIONE.

LTIS EVIDENTI-
BVS ARGVMENTIS DEMON-
STRANS, QVÆNAM INTER TOT REL-

GIONES, HÆC SÆCVLO, (ETIAM SVB CHRISTI
nomine populo venditatas) sola, prudenter &
ruto recipi possit & debeat.

Preside.

IOANNE MVLHVSINO THVRIN-

GO; SOCIETATIS IESV THEOL. DOCTORE,

MOGVNTIÆ ANTEHAC PROPOSITA, ET

NVNC TERTIA HAC EDITIONE,

VINDICATA A FVRTIS, FRAVDIBVS ET COR-

RVPTELIS D. GEORGII SCHONFELDII, MARPVRGEN-
sis Theologiae Professoris.

SVB CVIVS AVSPICIIS ET PRAESIDIO,

EANDEM DISPV TATIONEM INTER-

VERSAM, INTERPOLATAMQVE TVRPITER,

Authoris nomine penitus suppresso, vt suam
inscripsit

ILLVSTRISS. PRINCIPI AC DOMINO, DN.

MAVRITIO Landgrauio Hefßorum, &c.

M. LVDOVICVS CROCIVS.

Accessit his alia quoque de Sanctorum Adoratione, Inuocatio-
neq; dissertatiuncula.

*Vt fures eorum rerum, quas ceperunt, signa commutant: sic multi alienis sententiis, pro suis utuntur.
nomine, tanquam rerum notas mutantes. Cicero 5. de Finib.*

MOGVNTIÆ,

Excudebat Balthazarus Lippius.

ANNO M. DC. IX.

ILLVSTRISSE PRINCEPS AC DOMINE,

DOM. MAVRITI,
LANDGRAVIE HESSO-

RVM, &c. DOMINE CLE-
MENTISSE.

*Q*UAE tua singularis est modestia prudentiaq̃, igno-
sces. spero, confidentia quā te compello. Habeo enim
quapropter id faciam. Grauitur apud T. Cels. accu-
satus sum: equum igitur, ut apud eandem causam
quoque dicam. Nec quicquam dubito, quin pro tuā
sapientiā, eā animi aequitate, quā de accusatione
cognouisti, defensionem pariter cogniturus sis; Ma-
gri Alexandri secutus exemplum, qui cum iudicia capitalia disceptaret, *Plutor. in vita Alex.*
alteram aurem obturabat, ut eam reseruaret integram Reo. Accusarunt
verò me, ex Heidelbergensi Academia David Pareus; ex Marpurgensi
tuā, D. Georgius Schönfeldius, & M. Ludonicus Cracius. Actionis Perea-
na (ex Prolegomenis ad Oseam Prophetam, quem antehac T.
Cels. dedicauit.) firmamenta sunt; esse me ab Euangelio Christi
apostatam, infestum Christo sycophantam, Pelagianum, de
sectā sanguinariā Iesuitarum (prefatione ad Lectorem) impuden-
tem Monachum (pag. 11.) Iesuitastrum & hominem ineptum.
(pag. 14.) qui omnes Sophisticae nervos intendit gnauiter (pag.
21) vertiginosum hominem (pag. 24.) cerebrum malè sanum. (i-
bidem) Loiolanum Sophistam. (pag. 24.) ineptissimum circula-
torem. (pag. 26.) indoctissimum Sophistam. (pag. 27.) malè sanum
Iesuitam (pag. 28.) veteratorem; spurium Bellarmini filium, vi-
perarum progeniem. (pag. 40.) malè sanum monachum. (pa. 39.)

claudum demum & anhelum canem. *Hæc, inquam, sunt, Illustrissime Princeps, argumenta, quibus Pareus apud T. Cels. causam contra me peroravit, ut omittam cetera, quibus totum Ordinem nostrum, quam excelsissimum T. Cels. reddere allaboravit extremè. Ut, quod l'c fuit & blasphemæ sint Societatis Monachi. (pag. 29.) bis hæretici. (pag. 51.) quorum sit, fulmina condere. Canones sanguine scribere. (pag. 46.) sintq; organa bestię (pag. 24.) iurata Antichristi mancipia. (pag. 22.) Sophistæ Papales. (pag. 10.) &c. Sed, qualia ea sint argumenta, vana, videlicet, leuia atque futilia, quæq; non possint in contentione subsistere, nuper satis aperitè testatus est ipsemet aduersarius, ut merito quis dubitauerit, num rectius propriæ causæ prauaricator, an accusator aliena sit appellandus. Nam cum superiori ætate ad Schvvalbacenses fontes (quos valetudinis confirmandæ gratiâ, medicorum iussu adieram) in illum incidissem, quid commodam agendi transigendiq; cum eo negotij nactus mihi viderer occasionem, neutiquam illam prætermittendam censui: quandoquidem ex quo cepit internos disputatio, magno semper desiderio flagrantem, videndi alloquendiq; hominis, cui tantos attulisset spiritus, de propria doctrinâ persuasio, ut non solum Eccium, Andradium, Hosium, Stapletonum, Bellarminum, & vniuersum Iesuitarum ordinem: sed omnes etiam omnino Catholicos Doctores, despiciatui duceret. ut nihil de ipsius hîc dicam temeritate. quæ in ipsorum quoque Principum Catholicorum, siue Ecclesiasticorum, siue politicorum aulas, tam impotenter debacchatus est, ut eas partim bestię caudam, nuncupare, partim bestiam adorare, nihil verius sit, publicis scriptis diuulgare. (præfat. ad theses de Author. Scriptur.) Itaque loco & tempore, collegis seu symmystis, qui satis aderant frequentes, benestipatum conueni, conuentum, humaniter salutavi, letari me significans, oblatam nobis opportunitatem, suauiter & amicè coram, ijs de questionibus differendi, quas mutuis hætenus scriptionibus tractassemus, his nimirum, 1. Vndenam scripturæ sacræ diuinam & Canonicam authoritatem habeant? 2. Vnde constet, diuinus esse aliquos libros. 3. Quaid credendum fide? 4. An sit articulus fidei, hos aut illos libros esse Canonicos? Viua namq; voce, mentis sensa longè succinctius & significantius aiebam explicari, quam scri-*

scriptis commentariis, qui varîè huc, atq; illuc sæpè traherentur. Non ingratum id fore, præ se tulit Pareus, tum tamen ad Sanctorum pro nobis intercessionem adductus sermo, post, ad prædestinationem dilapsus est, & ad peccati causam, ex Caluini sententia, Deum, de quibus omnibus, quid inter nos tractatum sit, his meis vindicationibus, hincinde ubi commoditas fuit, inserui. Altero die, cum ad fontem conueniremus, & post aquæ potum, ut sit, digrederemur in rus, iterata de nostris controuersis mentione, eas, ut nunc discuteremus rogans, à Pareo reiectus sum, quidd palam omnibus qui nos comitabantur audientibus, protestatus sit, nolle se quicquam de istis controuersis iam disputare mecum, quod PARATVS ad eas discutendas aduenissem, essentq; fere omnia personalia, quacunq; tam in Speculo miseriarum ipsius, quam in eius Auctario à me conscripta legerentur. Ego summo opere miratus hominem & eiusmodi qualem animo cœceperat præparationis suspicionem ipsi eximere conatus, (quod non nisi pridie aduentus mei medicorum rescissem sententiam) cum nihil profecissem, iterum atq; iterum obtestans rogavi, ut sepositis personilibus, rem ipsam placide ac pacatè mecum disceptaret, sed responsum penitus idem reuli. Imò nec ad hoc quidem adduci se passus est Pareus, ut questionum saltem quas proposuerat, solutione mea (quæ vix trium pagellarum esset) recognita, si quid in illa desideraretur, ediceret; Scholasticas enim istas esse res, ad quas disputandas me iam cōparassem, denuò causabatur. Quid facerem? cum quo magis ego disputationem urgerem, eò magis ac magis eam subterfugeret aduersarius? Valetudinis igitur causam me venisse, non verò ut cuiquam crearem molestiâ testans, liberam ipsi potestatem feci, ut quocunq; vellet, sermonem desisteret. Ergo inter alia in quibus me sperabat prorsus IMPARATVM, cum Romanus quoq; Pontifex, in colloquium traheretur, nihil certius existimabat Pareus, quæ illū Antichristum esse, hoc argumento demonstrari.

Qui se extollit supra Christum, id est Antichristus:

Atqui Romanus Papa, extollit se supra Christum:

Est igitur Antichristus.

Assumptionis negata probatio, ex Epist. ad Heb. cap. 4. ver. 14. adsciscetur, ubi Christus Magnus Pontifex dicitur, cum tamen Papa Rom. audire velit Maximus: Supra Christum igitur sese extollit. Qui cauius, cum nullā mereatur inter doctos solutionem, ita est nihilofecius (quanquā

a Vide vind.

b thes. 16. §. 17.

b thes. 16.

vindicatio-

nem §. 4.

cet §. 21. 22.

23. 24. vind-

icationis

thes. 17.

Vide vindic.

thes. 14. §. 10.

non siue doctissimorum quorundam, clarissimorumque virorum, Iuris, ac Medicinæ Doctorum risu) deprecatus à Pareo, magna Symmystarum acclamatione, ac se quavis Euclidæ demonstratione firmior esset ac euidenter. Sed, ex hac unica Dictoris istius subtilitate, Princeps Illustriss. pro innata tibi prudentia & singulari, qua polles doctrina, facile spectabis omnes, & quasi ex similia de reliquo texto indicabis. Ad insignem porro tergiuersationem illius, & de mea, ad disputandum, preparationis pretextum quod spectat, nisi fallor vehementer, satis manifeste probat sana mente præditis, verissimum esse, quod dicebam initio, vana, nimirum fuisse, leuia atq. futilia ea argumenta quibus suam contra me & Societatem nostram, apud T. Cels. causam egit: quandoquidem illa in conflictu posse subsistere, ipsemet desperauit. Ex quo etiam perspicitur amplius, qualis bellator habendus sit Pareus, qui gloriosi & ignami militis instar, sese iactitat in angulis, absentemq. maledictis & conuijs hostem laceffit, fremens ac frendens; ubi verò is cõparuerit in palestra, pugnam turpiter detrectans, fugam adornat, nisi eum fortassis inermem ac IMPARATUM accessisse præsenferit. Atq. hæc de Pareo hic breuiter, quæ nunquam produxissem in lucem, nisi unde quaq. ad me perlati fuissent sparsi rumores, memoradæ prorsus à Pareo, reportata victoria, de me, quem instar pueri pro libitu (ita enim referebatur) disputationibus suis exagitans, huc atq. illuc deduxisset. Sed venio nunc ad D. Schönfeldium, & Crocium. Hi, nominatim me iterum atq. iterum, mendacij quo nihil est viro bono, ne dū Theologo turpius, apud te, Princeps Illustriss. suspectum reddere conantur, in illa disputatione, quam æstate præterlapsa, ob summa quæ Tu à quatuor annis in ipsum cõtulisti beneficia, ad T. Cels. ut loquitur, scabellum deposuit, M. Ludonicus Crocius Sed iniuriosi mihi profecto sunt, & insigniter præterea ingrati. Iniuriam propulsabit Theses, secunda partis, decima septimæ vindictio. Ingratitudinem, res ipsa loquitur. Quis enim dubitet, quin ingratitude sibi notam inurat, quicum maximis non gratitudinis modo, sed pietatis etiam debitis se fateatur obstrictum, non habeat tamen unde illa dissoluit, nisi mutuetur ab alio: si illius deinde à quo mutuat est nomen, malitiosè traducat apud eum, cui quomodocumque se ex mutuo satisfacisse latatur? Eiusmodi certè sunt de quibus nunc ago, duo illi Marpurgenses Academici. Magna

tua & eximia, Princeps Illustriss. cum in Ecclesiam suam beneficia, tum in omnes Academicos officia fatentur, & priuatim ea erga se meritorum T. Cels. momenta commemorat Crocius, ut animo quam ore potius ea promere possit, & paria una refacere; imparem nimirum se non solutioni modo, sed etiam professioni confitendo. Et cum diu multumq. (quod de ipsis asstimare fas est) cogitarint, quidnam potissimum pro tanto T. Cels. erga se, totamq. Ecclesiam suam & Academiam, meritorum cumulo, reponerent, nihil reppererunt prorsus, quod vel se deceret magis, vel T. Cels. dignius indicarent præter hanc unam de Religione, seu Fide, disputationem, & mutuatam quidem à me, cuius deinde nomē & famam, ut Papalis mancipij, (quod admodum ipsi putarant probrosum) ut mendacis Iesuitæ, modis omnibus proterendam ac conculcandam existimarunt apud T. Cels. cuius in se summis beneficijs quoquo modo per eandem disputationem respondisse, gaudi sunt. Tuum igitur esto, Princeps Illustriss. iudicium, utrum ingratitude sibi factum crimen neglectiq. officij culpam, disputationis istius meæ compilatoribus & interpolatoribus, non iure maiori obijciam ego, quam illi me apud T. Cels. mendacij redarguant. Has igitur, Princeps Illustriss. rationes habui, iustas ut opinor, cur te nunc compellarem, quod factum nihil dubito, quin aequissime laturus sis, quando prorsus persuadeor, verissima esse illa (quanquam insigni tua virtute longe minora) quæ narrare solent, Ordinis nostri homines, de eximia tua Virosq. Principes in primis digna modestia, humanitate & affabilitate, quæ usus sis, in omnibus nostris Collegijs, ad quæ benignissime inuisenda Tua se hætenus Celsitudo demisit. Deus ter Opt. Max. Princeps Illustriss. literatissimeq. (liceat enim mihi cum Marpurgensibus sic te affari) Tuam Cels. diu conseruet incolumem ac florentem, ijsq. bonis omnibus cumulet, quæ ad honorem & gloriam sanctissimi nominis sui spectant, teq. post terrenum hoc & caducum regnum, cum pietissimis maioribus ac progenitoribus Tuis, Hassiæ Principibus, ad cœlestē ac sempiternum perducant. Amen. Moguntia 9. Feb. 1609.

Illustriss. Celsit. T.

in Christo seruus

Ioann. Mülhufinus.

Breuiter

Brevit eorum omnium, quæ in hac disputatione fusius explicantur, summa.

E A religio vel fides, quæ nihil amplectitur, quod recte rationi, ullo modo aduersatur: sed dogmata potius habet sancta, & à sapientissimo, & optimo legulatore, proposita, signis, miraculis, & innumerabilium grauissimorum testium, sanguine, &c. confirmata: prudenter, & tuto recipi potest & debet, ab omnibus: quod per se manifestum apparet.

Sola verò Christi religio vel fides, eiusmodi est thesi

3 Prima partis
4
5
6
7
8
9
10

Sola igitur ista, tuto recipi potest, & debet ab omnibus.

Sed præterea, cum iam, sub Christi nomine, varia religiones, & fides circumferantur, nec possit esse, nisi vna sola, vera Christi fides, iuxta illud ad Ephes. 4. vna fides, vnum baptisma: illa, proculdubio, censetur ea, quam inter omnes, ab ipso Christo, & Apostolis predicatam, totq; signis & miraculis, &c. confirmatam fuisse constiterit. Et quia vera Christi religio, & fides, sine vera Christi doctrina consistere nequit: ea demum, ex vniuersis, veræ Christi fides, & religio, signis & miraculis, &c. confirmata censenda est: quæ veram Christi doctrinam retinet: quæ ab illa recedit, hæresis.

Atqui doctrina, quam Catholica Romana religio, & fides, retinuit, & retinet: sola, est vera Christi doctrina: Quia hæc sola, ex natura sua conditione.

- 1 Non habet à nouis hominibus, diuersorum nominum scilicet thesi 2 secunda partis.
- 2 Est antiquissima thesi 3.
- 3 Vna eademq; ab initio huiusque thesi 4. & 5.
- 4 Latissime diffusa: ut Catholica thesi 6.
- 5 Ab antiquitate ad nos successus deducta thesi 7.
- 6 Conformis perinde, primitiue Ecclesie doctrina. thesi 8.
- 7 In qua ipsius præuocatores vniuersi unanimis sunt. thesi 9.
- 8 Quæ Ethnicis, &c. conuertit thesi 10.
- 9 Quæ sanctos homines semper effecit thesi 11.
- 10 Cuius alium miracula vera fecerunt thesi 12.
- 11 Quæ in verbum Dei non iniicit manus. thesi 13.
- 12 Quæ arbitrarie & versiginose scripturæ interpretationes auersatur. thesi 14.
- 13 Quæ omnibus hæresibus ostium claudit thesi 15.
- 14 Quæ à blasphemis dogmatibus abstinet thesi 16.
- 15 Cuius doctores, primi, medijs, ultimj, in suis dogmatibus persuadendis, nullis mendacijs indigent, & ab illis abstinent. thesi 17. Ergo, &c.

DISPV.

DISPUTATIO. NIS DE FIDE, PARS PRIMA.

Contra Iudæos, Turcos, & Gentiles.

THESIS I. MULHVSINI.

EADEM EX MARBURGEN.

IDEI negotium, grauissimum esse, manifestè D. Paulus ad Hebr. 11. testatur, dū inquit, sine fide impossibile esse placere Deo. Tantum vero vna fides, per quam salutem consequi possumus, vera est: secundum illud eiusdem Apostoli ad Ephesios 4. Vnus Deus, vna fides, vnum baptisma. Igitur, cū hac tempestate tam multæ, & inter se contrariæ fides, & sectæ, circumferantur; operæ precium esse duxi, quænam sit illa sola vera fides, cui salutem fidere & committere tuto quisque possit, & sine qua omnes perire necesse est; hac mea disputatione cōmonstrare. Erit autem bipartita disputatio. Primo enim fidem nostram contra Iudæos, Turcas, & Gentiles asseram, deinde Catholicam Romanā fidem, cum aliorum doctrina comparabo, quo mani-

IDEI negotium & grauissimum & sanctissimum esse, qui diffiteatur, opinor esse neminem. Cum autem vera fides, per quam salutē eternam consequimur, sit vna tantum, teste Apostolo: Vnus Deus, vna fides, vnum baptisma Eph. 4. Et vero hac tempestate multæ & inter se contrariæ fides & sectæ circumferantur; operæ prærium esse duxi, quænam sit illa sola vera fides, cui salutem quisque suam fidere & committere tuto possit; & sine qua omnes perire necesse est; hac mea disputatione demonstrare. Erit autem bipartita disputatio. Primo enim fidem Christianam contra Iudæos, Turcas & Gentiles asseram; deinde Catholicam orthodoxam fidem nostram, cum aliorum doctrina comparabo, quo manifestius, quæ ge-

B

nuina

manifestius, quæ genuina Christi-
des & religio sit, constare possit. nuina Christi fides & religio sit,
constare possit.

VINDICATIO.

*Romanum
& ortho-
doxum,
idem.*

THESIN hanc Marpurgenſes ex meis descripiſſe, vides Lector, ſi paucula quæ detraxerunt, adicias. Nam ad fidei negotium grauiffimum eſſe demonſtrandum, luculentum iſtud ex epiſtola ad Hebræos adduxeram teſtimonium: *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo.* ſuppreſſerunt illud Marpurgenſes. quo conſilio me latet. Fortè cum Luthero illud ſcriptum reuellunt ex Canone; vel eſſe D. Pauli negant, adſtipulantes Caluino. Præterea, vocem hanc (*Romanam*) in *Orthodoxam* commutarunt; ignari nimirum vetuſtatis, cui *Romanum* idem ſonabat, quod *Orthodoxum*, vt ex Oratione D. Ambroſij de Satyri obitu manifeſtum eſt. Schiſmaticos etiã *Orthodoxos* ac *Catholicos* non habendos, ex eo, quod *Romana* Cathedræ nõ communicarent, demonſtrabat optatus Milevitanus (lib. 2. contra Parmenian.) & *Orthodoxam Catholicamq;* fidem ſe tueri, convincebat Ruſſinũ Hieronymus (Apolog. aduerſus Ruſſin.) quod *Romanam* tueretur. Theodoſius iunior, Imperator, *Catholicos & Orthodoxos* Sacerdotes eos appellabat, qui *Romanam* religionem profitebantur (in actis Concilij Ephę edit. Peltanæ Tom. 5. cap. 10.) Omitto hîc authores alios, vt Viſtorem Vriçenſem (de perſecut. Wandalicâ lib. 2.) Gregorium Turonenſ. (lib. de gloria Martyr. cap. 25 30. & 79.) qui vocem hanc eodem ſignificatu, frequenter uſurparunt.

THESIS II. MVLII.

ITAQVE Chriſtianorum fides, ſiue ſecundum ſe ſpectetur, ſiue cum Iudæorum, Turcarum, Gentilium perfidia conferatur, tantam habet veri ſpeciem, vt nemo cordatus, eam non poſſit & debeat amplecti; quacumque harum trium ſectarum, proiſus repudiata & reiecta; quod multis iſſque euidentibus rationibus probari poteſt.

VINDICATIO.

Et hanc meam Theſin agnoſces, ſi verborum quorundam ſicum detraxeris,

THESIS

THESIS III. MVLII.

EADEM EX MARPURG.

AC primo quidem, doctrinæ, qua Chriſti fideles imbuuntur, ſanctitas & integritas expēdenda eſt. quæ talis omnino exiſtit, vt neque in ea prætermiſſum ſit, quod ad officium boni viri, cenſeri poſſit opportunũ; vel etiam præſcriptum, quod rationi rectæ, quoquo modo aduerſetur. Hinc nihil de Deo affirmat, quod ſanctum & excellēs non ſit; videlicet, eum eſſe omnium, conditorem, omnipotentem, ſummum bonum, iuſtum, &c. Hominem vero ipſum, inprimis ſuam ſalutatem edocet, eique accommodata media, ad eam obtinendam, præſcribit; qua ratione ſeſe, ad honeſtatem morum componere, quomodo cum alijs conuerſari; quo pacto diuinum numen obſeruare debeat; perſpicue demonſtrat: cum è contrario, Iudæi, maximas in ſuam doctrinã, blaſphemias incluſerint, vt pro Dei peccato, quod tum admifit, quãdo lunæ ſubtraxit lumen, holocauſtum in nouilunio offerendum fuiſſe: & talia multa, quæ in illorum Talmud aliſque libris occurrunt. (*Vide Sixtum Senenſem lib. 2. Bibliotheca ſanctæ. & Rabbi Salom. in c. 2. Gen. & c. 28. Num. & in c. 4. Deut.*) Turcarum autem doctrina vix poteſt eſſe quicquam ſordidius, vt beatitudinem æternam in epulis & venereis voluptatibus poſitam eſſe, Deum & angelos, pro Mahumeto deprecari.

AC primo quidem, doctrinæ, qua Chriſtiani imbuuntur, ſanctitas & integritas expendenda eſt: quæ talis omnino exiſtit, vt neq; in ea omiſſum ſit, quod ad officium viri boni cenſeri poſſit opportunũ; vel etiam præſcriptum, quod radio lucis ratiocinatricis diuinitus, ſiue per naturam, ſiue per gratiam, inſitæ repugnet. Hinc nihil de Deo affirmat, quod ſanctum & excellens non ſit; videlicet eum eſſe omnium conditorem, omnipotentem, ſummum bonum, iuſtum, &c. Hominem vero ipſum, viã ad beatitudinem ſine erratione compendioſam docet; qua ratione ſeſe ad honeſtatem morum componere, quomodo cum alijs conuerſari; quo pacto diuinum Numen obſeruare debeat; perſpicue demonſtrat: cum è contrario Iudæi maximas in ſuam doctrinam blaſphemias incluſerint, vt pro Dei peccato, quod tum admifit, quando Lunæ ſubtraxit lumen, holocauſtum in nouilunio offerendum fuiſſe: & talia multa, quæ in digeſtis Thalmudicis, aliſque iſſorum libris occurrunt. (*Vide Sixtum Senenſ. lib. 2. Bibl. & R. Solom. in c. 2. Gen. & c. 28. Num. & in c. 4. Deut.*) Turcarum autem doctrina, vix poteſt eſſe quicquam ſordidius, vt beatitudinem æternam in epulis & venereis voluptatibus poſitam eſſe, Deum & angelos, pro Mahumeto deprecari.

B 2

cari. (*Alcoran. c. 5. 28. 43.*) Iam Gentilium superstitionem, quam plurimis absurdissimis erroribus fuisse referatam, clarius est, quam ut probari debeat. (*August. lib. 7. de Ciuit. Theodor. de Curand. græcor. lib. 9.*)

deprecari (*Alcor. c. 5. 28. 43.*) Iam Gentilium superstitionem, quam plurimis absurdissimis erroribus fuisse turgidam, clarius est quam ut pluribus ostendi necesse sit. (*August. lib. 7. de ciu. Dei. Theod. de cur. græc. l. 9.*)

VINDICATIO.

Ambages. Quos Christi fideles vocaram, Christianos appellant Marpurgenſes, quodque rationi recte nihil aduersari breuiter dixeram; hoc ipsi per ambages circumducendo; radio lucis ratiocinatricis, diuinitus siue per naturam, siue per gratiam insite nihil repugnare, describunt. & Christi doctrinam, hominem suam felicitatem edocere; maluerunt sic reddere. hominem viam ad beatitudinem sine erratione compendiosam docere: Quod apposueram verò, eandem Christi doctrinam, accommodata media, ad salutem obtinendam homini præscribere, id ipsi præterierunt. Quamobrem? An quia talia media agnoscunt nulla? An quia ad æternam salutem perueniendi mediis, quæ recensentur ab Orthodoxis, ut ieiunio, ut precationi, ut eleemosynis, ut sacramentis, ut reliquis pijs operibus, vim & efficaciam obtinendæ salutis omnem prorsus detraxerunt? Omitto, quod pro in Thalmud, in digestis Thalmudicis poluerint, & tandem pro refertam scripserint turgidam. Verborum scilicet meliores artifices, quam Professores Theologi.

THESIS IV. MVLHVSINI.

DEINDE, Si, quis huius nostræ doctrinæ author extiterit, infideles contemplantur, euident quoque argumentum aduerterent, si dem hanc solam, ipsis amplectendam esse. Eum enim Christum fuisse nemo vnquam hostium Ecclesiæ negauit, qui propterea etiam fideles ferro & flamma persecuti sunt, quod in Crucifixum crederent. Iam vero hunc Christum non docuisse nos, falsa, ex quadam ignorantia, prophetica ipsius responsa, quæ olim experti sunt Iudæi, hodieque experiuntur, manifeste conuincunt. Vitæ vero eius integritas, & innocentia, cuius vel inimicos nostros testes adhibere possumus; quod neque ex malitia nobis imponere voluerit; firmiter probant. (*Ioseph. li. 19. antiq. Iudaic. Tiber. Cæs. apud Tertul. lib. aduersus Gentil. Porphy. lib. de responsis.*)

VINDICATIO.

Theſin hanc ex Marpurgenſibus recudere nihil est necesse, cum prorsus can-

sus eandem descripserint. digni qui laudarentur ab omnibus, si pari fide versari fuissent in cæteris.

THESIS V. MVLHVSINI.

MIRVS præterea modus, quo hæc fides, in vniuerso mundo disseminata fuit; magnum, ad Christianam religionem, persuadendam, momentum habet. Inuenta est enim, ab Apostolis, hominibus antea imperitis; adeo, ut Iudæi comperto quod homines essent sine litteris, & idiotæ, admirarentur; vnde illis tanta in dicendo vis & constantia. (*Act. 4.*) Fuerunt iidem inermes, & pauperes, tanquam agni inter lupos inambulantes; proposuerunt doctrinam contrariam inueteratæ consuetudini populorum; contrariam delectationibus carnis; contrariam humanis affectibus; nihil temporale polliciti sunt ijs, quos in suam sententiam pertraxissent; sed potius denunciarunt pericula, tormenta, cruces, &c. & tamen vniuerso terrarum orbi persuaferunt. Quod euident homini prudenti argumentum esse debet; illorum verbum, solius DEI fuisse verbum; quod animas conuertit; & ad instar mallei acuti, petras conterit; & quasi gladius anceps, pertingit; vsque ad diuisionem animæ, & Spiritus. &c. (*Psalm. 18. Ierem. 23. Heb. 4.*)

VINDICATIO.

Et hanc reliquerunt intactam. solum reticuerunt quod scripseram; Apostolorum doctrinam contrariam fuisse inueteratæ consuetudini populorum. quid in eo spectarint, me later.

THESIS VI. MVLHVS.

EADDEM MARPURG.

IAM vero, si miracula, & signa attendamus; ad Christianæ fidei veritatem confirmandam, facta, dubitare nemo amplius recte poterit; quin ea sola sit Deo placens cultus, atque religio. Vbi obseruandum est vnum. videlicet iuxta communem rerum cursum; & solitā Dei providentiam ad supernaturalem fidem persuadendā; cum iam primo ab eo, qui se non ab hominibus, sed a Deo missum affirmat, proponitur; necessario miracula postulari. Cum enim

IAM verò, si miracula & signa attendamus; ad Christianæ fidei veritatem confirmandam facta, dubitare nemo amplius recte poterit; quin ea sola sit Deo placens cultus atque religio. Vbi obseruandum est vnum. Videlicet iuxta communem rerum cursum; & solitam Dei providentiam, ad supernaturalem fidem persuadendam, cum iam primo ab eo, qui se non ab hominibus, sed a Deo missum affirmat, proponitur, necessario miracula postulari: non

nouū aliquid, & antea inauditum, absq; eorū, qui mittere possunt iussione, sub diuina auctoritate predicatur; necesse est, vt vel propriis suis verbis, id asserat DEVS, aut certe, id se dixisse testetur, tali aliquo facto, quod nō nisi ab ipso fieri posse, prudēs ratio iudicet. Alioquin ad illud, diuina fide credendū, nemo poterit legitimo aliquo præcepto astringi. Atq; hoc ita sese habere, vt diximus ex diuinis literis manifeste cōuincitur. (*Exo. 4. Matt. 10. Ioan. 15. Marci vlt. Heb. 2.*) Alterū quod notari hic volumus, est miraculū, sufficiens esse testimonium, ad aliquod fidei dogma nouū persuadendum. Nam vera miracula, absq; diuina virtute fieri nequeunt; vnde, q̃ miraculo firmatur, Dei testimonio firmetur, necesse est: At hic mendacij testis esse nequit; ex quo prorsus efficitur, quod proposuimus. Nunc vero, quanta miracula Christus ediderit; quanta Apostoli; quanta illorum Successores; pro fide hac confirmanda, longum esset enumerare. Neque ea vnquam negarunt omnino Religionis nostræ hostes, quamuis Magiæ dæmonumque arti adscripserint, in quo merito falsitatis, & calumniæ semper à nostris fuisse accusati, & conuicti. (*Niceph. lib. 4. cap. 12. Euseb. lib. 5. cap. 5. Tertull. in apolog. cap. 5. August. 10. ciuit. cap. 18.*) Quid autem iam post Christi aduentum, quo suam perfidiam tueantur mirabilium operum, adferre possunt Iudæi? quid

autem ab eo qui doctrinam iam olim Apostolorum memoriā natam, & miraculis confirmatam, post longam errorum caliginosāque inscitie noctem quasi postliminio in lucem reuocat, reponit, prædicat. Noua enim doctrina nouis miraculis est indiga. Cum autem noui aliquid, & antea penitus inauditum, absq; eorum qui mittere possunt, iussione, sub diuina auctoritate predicatur; necesse est vt vel propriis suis verbis, id asserat Deus, aut certe id se dixisse testetur, tali aliquo facto, quod non nisi ab ipso fieri posse, prudens ratio iudicet. Alioquin ad illud credendum nemo poterit legitimo aliquo præcepto adstringi. Atq; hoc ita sese habere, vt diximus, ex diuinis literis manifeste cōuincitur. (*Exod. 4. Matth. 10. Ioh. 15. Marc. vlt. Heb. 2.*) Alterum, quod notari hic volumus, est, miraculum verum qua effectu, qua fine, sufficiens esse testimonium, ad aliquod fidei dogma NOVVM persuadendum. Nam vera quam effectu miracula, absque diuina virtute fieri nequeunt: vnde, quod vero miraculo firmatur, Dei testimonio firmeretur necesse est. At hic mendacij testis esse nequit, ex quo prorsus efficitur, quod proposuimus. Nunc verò quanta miracula Christus ediderit, quanta Apostoli; pro fide hac confirmanda, longum esset enumerare. Neque ea vnquam negarunt Religionis nostræ hostes, quamuis Magiæ dæmonum-

Mahumetani?

que

Mahumetani? nempe ridiculum illud, Mahumet suum, lunam in duas diffractam partes redintegrasse. Ex Gentilium superstitione tantū dæmonum quædam præstigiæ circumferuntur. (*Alcor. c. 6. August. lib. 10. ciuit. cap. 16. Tertul. apolog. cap. 22. 23.*) Quæ arti adscripserint, in quo merito falsitatis & calumniæ, semper à nostris fuerunt accusati & conuicti. (*Niceph. lib. 4. c. 12. Euseb. lib. 5. c. 5. Tertull. in apol. c. 5. Aug. lib. 10. de ciu. c. 18.*) Quid autem iam post Christi aduentū, quo suam perfidiam tueantur, mirabilium operum, adferre possunt Iudæi? quid Mahumetani? nempe ridiculum illud Mahumet suum, lunam in duas diffractam partes redintegrasse. Ex gentilium superstitione duntaxat dæmonum quædam præstigiæ circumferuntur. (*Aug. lib. 10. de ciu. Dei. c. 16. Tertul. apol. c. 22. 23.*)

VINDICATIO.

Et hanc fermè thesin retinuerunt integram. Quamobrem breuiter annotabo duntaxat illa, quæ de sua fece & fraude in eā describendā inasperferunt. Nam primò hiæc meis verbis (*Observandum est, iuxta communem verum cursum, & solitam Dei prouidentiam, ad supernaturalem fidem persuadendam, cum iam primò ab eo, qui se non ab hominibus, sed à Deo missum fidem persuadendam, necessariò miracula postulari*) fraudulenter hæc assuerunt (*Non autem ab eo, qui Additō doctrinam iam olim, Apostolorum memoriā natam & miraculis confirmatam, post fraudulenta. longam errorum caliginosāque inscitie noctem, quasi postliminio in lucem reuocat, reponit. prædicat. Noua enim doctrina, nouis miraculis est indiga*) Quorsum hæc? Vt ne videlicet à Luthero, Zvinglio, Caluino, similibus, miracula, quibus noua sua portentosaque dogmata confirmet, postulemus. Acutum enim tum perierunt, quotquot sunt. Excipiunt igitur. *Nouam doctrinam nouis miraculis esse indigam, non autem Apostolorum memoriā natam, &c.* O ter quaterque miseros. Ipsi Christi Apostolorumque doctrina, Patriarcharum, Prophetarumque verus erat doctrina, iam olim nata, signis, & miraculis confirmata, postque longam errorum caliginosāque inscitie noctem, quasi postliminio in lucem reuocata, reposita, prædicata: tamen quod esset incognita atque noua, gentibus & populis quibus proponebatur; tot signis & miraculis à Christo, ab Apostolis, ab illorum successoribus, adstruenda fides ei fuit. Quā igitur fronte postulant à nobis isti, vt illicō tantā temeritate nulloque adhibito iudicio, assentiamur illorum doctrinæ, toti terrarum orbi, nouæ prorsus atque hæcenus incognitæ? Nonne post longam (mille, nimirum & quingentorum annorum) caliginosā inscitie noctem, quasi postliminio in lucem iam primum illam reuocari, reponi, prædicari ipsi met contendunt? Certè non fuit prorsus noua doctrina, quam

Tergium.

Absurda postulant.

quam D. Basilij, Hieronymi, Ambrosij, Augustini, Gregorij, Anselmi, Bernardi, aliorumque sanctissimorum Patrum sæculis & ætatibus singulis, proposuerunt pastores & doctores Ecclesiæ nostræ; quia tamen auditoribus multis adhuc dubia & incognita fuit, plurimis etiam & insignibus miraculis confirmanda fuit: cur non etiam Lutheranorum vel Calvinistarum? Quam prærogatiuam adepta est præ Christi ipsius doctrinæ, quæ toties aliis atque aliis quibus antea non innotuisset proposita, signis atque miraculis fuit confirmanda? Deinde verbis istis meis (*vera miracula*) addiderunt, *tam sine quàm effectu*. Dantur enim diuinæ virtute facta miracula, quæ sine & effectu vera non sunt? Nodum nimirum in Scirpo quærebant. hoc allaborantes ut suspecta redderent, quæ hodieque passim, pro fide Catholicâ stabiliendâ commemorantur facta, fierique miracula.

*Additio
superuacua-
na.*

Omissio.

*Pareo ab-
surditas.*

*Magna
miseria.*

Omiserunt demum, in describendâ thesi, *Apostolorum quoque successores edidisse miracula*. Quamobrem? Nimirum, quotquot Apostolorum successores miracula perpetrarunt, pro Catholicâ Romanâ fide stabiliendâ illa perpetrarunt. Qui pro Lutheri vel Caluini proprio aliquo dogmate confirmando, signum aliquod vel leuiter adumbrarit, inuentus est nemo. Adeo hoc verum est, ut non ita pridem David Pareus in prolegomenis ad Hoseam Prophetâ omnia miracula quæ à D. Augustino tanquam ab ipsomet visâ, vel certâ relatione accepta, libro 22. de ciuit. Dei cap. 8. describuntur, *veluti ludicra & superstitiosa* reiecerit. Eademque calumniâ comprehendit, ab Eusebio in histor. Trip. à D. Gregorio in Dialogis, à Nicephoro & similibus tam vetustioribus quàm recentioribus enarrata. Quid ita? Quod illis vel *Papistarum superstitiosi & impij cultus* (Pareo nimirum iudice) indies comprobentur, inquit *vel nostra destituatur doctrina*. Videat hîc candidus Lector, quousque progressi sint illi: Nimirum, ut suis dogmatibus fidem conciliare nullam queant, nisi fidem prius omnem præcipuis ex antiquitate scriptoribus prorsus abrogent. Sed durum telum necessitas. Porro de miraculorum hoc argumento, ad thesin XII. secundæ partis sermo redibit. hæc breuiter hîc annotasse sat est.

THES. VII. MVLH. & ex illo Marpurgensium.

MAGNAM etiam ad hanc Religionem persuadendam, vim habet, doctrinæ Christi, ad conuertendas hominû mentes, efficacia. (*Aug. de Ciuit. lib. 22. c. 5.*) Nouimus enim olim, homines in speciem viles & abiectos, quique videbantur omnium peripsemata, sine vi, sine terrore; & absque vlla facundia humana, medijsue aliis terrenis, sola diuini verbi efficacia magnos Sophos, Principes, Reges, Imperatores, & vniuersum mun-

dum

dum, Christo subegisse; adeo, ut quiduis potius, etiam vitam ipsam amittere vellent, quàm fidei iacturam facere. De Iudæorû secta nihil tale, post Christum, neque ab ipsis, neque ab aliis memoratur. Mahumetani vero, quos traxerunt in suam perfidiam, non doctrinæ vi, quam nullam habent, sed armis & crudelitate traxerunt. Ad Gentilium Philosophos quod attinet, tametsi magnam sapientiam olim ostentarent, & summa eloquentia & conatu leges suas, & dogmata proponerent, raro tamen, aut nunquam, alias Respublicas, in suam sententiam adducere potuerunt, idque propterea solum, quod humano tantum Spiritu, & verborum inani strepitu, nulla verò diuina virtute, res suas tractarent.

NOTATIO.

Hanc & sequentes VIII. & IX. verbotenus descripserunt Marpurgenses, non est igitur ut in illis recudendis occupetur Typographus.

THESIS VIII. MVLHVSINI.

PRÆTEREA, constantia & firmitas doctrinæ Christi, quæ inter tot aduersa, tot annos, integra perseverauit, firmum etiam ad eius veritatem ostendendam, argumentum suppeditat. Quoties enim, variis modis & temporibus, tentata impugnataque fuit? & nihilominus, *tanquam supra firmam petram fundata*, eadem semper perstitit. Testantur id satis, Neronianæ, Decianæ, Diocletianæ, & similes persecutiones. Insultauit illi Iulianus Imperator Apostata. Exagitarunt intestini hostes, potentissimi Reges & Dynastæ, pleni furore & spiritu Ariæ aliorumque hæresiarcharum, salua tamen & incolumis adhuc superstes est, eritque in sempiternû. (*Euseb. lib. 3. 4. 5. 6. & c. Act. Concilij Nicani & Chalcedon. Socrates lib. 1. 2. & 3.*)

THESIS IX. MVLHVSINI.

NVNC, si ad martyres accedamus, illorumque tormenta, cruces & cuculeos intueamur; nullus opinor, tam erit vecors, quin Christianæ fidei certitudinem, tot, quot fuere martyres, euidentibus argumentis, id est, propemodum infinitis demonstratam fateatur; si aduertat, non in vno aliquo certo mundi angulo, eos mortem pro Christi fide oppetiisse, sed in diuersissimis terræ prouinciis, tâto numero, & multitudine; ut summa iniri non possit, (*Vide Nicephorum lib. 7. toto, & lib. 8. à cap. 36.*) ex omni hominum genere, (*Euseb. lib. 8. cap. 9.*) sexu & ætate, mira constantia, & charitate, (*Euseb. lib. 8. & 7. Niceph. lib. 7. c. 11.*) ut etiam pro suis carnificibus & tortoribus precarentur. (*Euseb. lib. 5. c. 2.*) Quam verò innocentes essent & sancti,

C

& pro

& pro qua causa decertarent, sapissime, Deus ipse prodigiis & miraculis apertè demonstravit. (*Niceph. lib. 7. c. 7. Euseb. lib. 8. c. 7.*) Nam (vt Eusebius aliiq̃ue referunt) immanes & atroces feræ, (vt leones, vrsi, pardi, &c.) quorum furorem & rabiem fame & fustibus excitassent barbari, in martyres immisæ; illos ne attingere quidem ausæ sunt; cum interim perfidos, si qui propius accessissent: magno impetu adorirentur; & discerperent. Immo D. Polycarpus, (*Euseb. lib. 4. c. 14.*) ne ab igni quidem ipso, potuit amburi. Corpus Diaconi cuiusdam, Sancti nomine primistormentis, fædè laceratum & discerptum; secundis, quæ diriora putabantur à carnificibus futura; in integram sanitatem, cum admiratione spectantium, restitutum est (*Euseb. lib. 5. c. 1.*) Et Theodorus adolescens, cui se locutum postmodum apud Antiochiam, refert ipse Ruffinus; (*lib. 2. Eccl. hist. c. 36. Socrates lib. 3. cap. 16.*) à prima luce, vsq; ad horam decimam, mutatis carnificibus, & tormentorum generibus, excruciat, ita se delectatum retulit, vt tunc mœstus sit factus, quando deponi iussus est de eculeo, & quod magis mirum videri potest, hoc loco, tantum abest, vt Christianorum numerus tot tormentis & persecutionibus imminutus sit, vt etiam indies creuerit, ita vt sanguis martyrum semen Christianorum à plerisque non immerito dictus fuerit. Tertul. in apolog.) Equidem, non ignoramus, multos etiam pro sua perfidia inortuos, cuius autem mors, miraculo aliquo diuinitus facto, perfidiam confirmaret, &c. inuenies neminem. (*Vide Euseb. lib. 5. cap. 17. de Montanistis. Epiph. hæres. 80. de Messalianis. Aug. Epist. 68. de Donatistis. Bern. ser. 66. in Cantica de Anab.*)

THES. X. MYLH.

EADDEM EX MARPURG.

ADDAMVS adhæc diuinam prouidentiam, & bonitatem. Naturæ enim lumē, Deum ter Opt. Maxim. rerum humanarum habere curam ostendit; ad eumq; pertinere, in his, quæ ad ipsius cultum, ad vitæ honestatem, æternamque felicitatem spectant, homines dirigere & gubernare. Ex quo etiam efficitur; huius eiusdem prouidentiae & bonitatis esse, vt non permittat homines, tot signis & miraculis, tantæque veritatis apparentiâ, in his, quæ ad beatitudinem eorum & animæ salu-

ADDAMVS adhæc diuinam prouidentiam & bonitatem. Naturæ enim lumen, Deum ter Opt. Maxim. rerum humanarum habere curam ostendit, scriptura etiam facta immutabile ipsius de hominibus electis decretum explanat, ad eum scil. pertinere, in his, quæ ad ipsius cultum, ad vitæ honestatem, æternamq; felicitatem spectant, homines ab æterno *καὶ ἐνδοξίαν*, ad vitam electos dirigere ac gubernare. Ex quo etiam efficitur; huius eiusdem prouidentiae & bonitatis esse, vt non

salutem pertinent, dementari, aut falsa, tot manifestis signis, & portentis confirmari. (*D. Chrysostom. hom. de prouidentia*) Vt rectè Richardus de S. Victore dixerit: *Domine, si error est, quem credimus, à te decepti sumus, ista enim iis signis nobis confirmata sunt, quæ non nisi à te fieri potuerunt.* (*lib. 1. de Trin. cap. 2.*) ista enim iis signis nobis confirmata sunt, quæ non nisi à te fieri potuerunt, *lib. 1. de Trin. c. 2.*

VINDICATIO.

Hic iterum sese corruptor stylus, vt vides Lector, exerit. Est quidem additamentum istud Marpurgensium verum. *Scripturam nempe sacram, immutabile Dei de hominibus electis, καὶ ἐνδοξίαν decretum explanare.* Sed, vt electorum præcipuam curam habet Deus; ita ipsius etiam prouidentiae ac bonitatis est, ne reprobros quidem ita deserere, vt tot signis & miraculis tantæque veritatis apparentiâ, in his quæ ad salutem ipsorum pertinent, demententur. Curigitur non omnes æquè mortales, quod ab electorum choro sapientes isti postulant, pronunciare poterunt cum Richardo: *Domine si error est, quem credimus, à te decepti sumus. ista enim iis signis nobis confirmata sunt, quæ non nisi à te fieri potuerunt.* Sed video, quo tendunt lucifuga. huc nimirum, vt sese de infidelitate & pertinaciâ cum insigni stupore coniunctâ, simplicioribus excusent, dum toto Catholico orbe, signis quibusdam & miraculis, credente; ipsi tamen sacrilegè non credant. Cur enim? Nimirum ELECTI sunt, non permittit autem Deus, vt ELECTI signis & miraculis in errorem abripiantur. Papistis verò quia reprobi sunt, signa ista atque portentâ in petram scandali posuit Deus, vt tandem pereant. Eximium prorsus Calvinisticæ Theologiæ & profundum mysterium, à tot sæculis absconditum hactenus, nunc verò iis reuelatum, qui, si vel vno passu progrediantur amplius, ad Turcismum pertingant.

Additamentum super-naturum.

Miracula apud nonos Evangelicos cur non?

SECUNDÆ PARTIS DISPV- TATIONIS HVIVS, CONTRA S E C T A R I O S.

THESIS I. MVLHVSI.

EAD. EX MARVRC. TYPO.

A TQVE hactenus commu-
nis omnium, qui Christi-
ano nomine cenferi vo-
lunt, cum Iudæis, Turcis, Gentilib.
disceptatio & causa fuit. Nunc pec-
uliaris, Catholicis, seu Romanæ
Ecclesiæ addictis, cum omnibus, qui
sefe ab illa separarunt aliquando,
controuersia est. Vtri doctrinam il-
lam, à Christo, Apostolis, eorumq;
Successoribus traditam, signis &
miraculis confirmatam, & tot mar-
tyrum sanguine obfirmatam, &c. te-
neant? Nam rapuerunt illam ad se
olim omnes hæretici; Arius, Eunomius,
Nestorius, similes; non minus
ambitiose, quam hodie Lutherus,
Calvinus, Svvenckfeldius, & infini-
ti propemodum alij, qui indies prode-
unt. Quocirca, nouis argumentis,
seu signis, vera Christi fides, ab hæ-
resi distinguenda est; vt quorū pro-
fessio miraculis istis confirmata, &
martyrum sanguine obfirmata fue-
rit; quorum verò profligata, & pro-
strata; conspiciatur. Sola enim vera
Christi fides, tot signis & miraculis
comprobari, tantoque martyrum
sanguine subsignari potuit. Si quæ
igitur doctrina hæretica deprehendatur,
ad eam ista omnia, nihil pertinebunt.

A TQVE hactenus commu-
nis omnium, qui Christiani-
ano nomine cenferi vo-
lunt, cum Iudæis, Turcis, Gentilibus
disceptatio & causa fuit. Nunc pec-
uliaris, Catholicis seu Orthodoxæ
reformatæ Ecclesiæ addictis, cum o-
mnibus, qui sefe ab illa separatos
gaudent, controuersia est. Vtri do-
ctrinam illam, à Christo & Aposto-
lis traditam, signis & miraculis con-
firmatam & tot martyrum sanguine
obfirmatam, &c. reneant? Nam ra-
puerunt eam ad se olim omnes hæ-
retici; Ariani Eunomiani, Nestoria-
ni, Eutyichiani, similes; non minus
ambitiosè, quam hodie papistæ, A-
nabaptistæ, Svencfeldiani & infiniti
propemodum alij, qui à mille annis
prodierunt & indies prodeunt. Quo-
circa nō nouis, sed æternis & immu-
tabilibus argumentis vera Christi fi-
des ab heresi distinguenda est: vt quo-
rum professio miraculis istis olim cō-
firmata & martyrum sanguine obfi-
gnata fuerit; quorū verò pfligata &
prostrata; conspiciatur. Sola. n. vera
Christi fides, tot signis & miraculis
cōprobari, tātōq; martyru sanguine
subsignari potuit. Si quæ igitur do-
ctrina hæretica deprehendatur, ad eā
ista omnia, nihil pertinebunt.

VIN-

VINDICATIO.

3. *Orthodoxorum REFORMATORYM nomen*, nouum est prorsus & *Nouitas*,
inauditum hactenus orbi Christiano. Sed, qui religionem & fidem post
tot sæcula sibi confinxerunt nouam, nouum quoque nomen cur sibi non
adsciscerent? Ab illorum porro ecclesia *separatos nos esse, gaudemus* meritò,
iuxta illud Psalmi 1. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via pecca-*
torum non stetit, & in cathedra pestilentie non sedit, &c. Verbis illis (*A Christo &*
Apostolis.) addideram in theli mea; *eorumq; successoribus.* Sed *successionis*
successorumq; Apostolorum nomen, odio plulquam agresti prosequuntur; *nomen o-*
diosum. quare passim illud subtrahunt. Notauimus hoc ad thesin VI. primæ partis, hic
iterum noto, & deinceps etiam notandum veniet, quod manifestè in hac
causa desperationis ipsorum sit argumentum. Ad *Apostolos tantum* miselli,
suam referunt doctrinā. ad illorum *successores* si referant, suffocantur. Quid
ita? *Scripturas* reliquerunt nobis Apostoli, *scripturarum interpretationem*, *Prætextum*
mentem ac sensum, *successores* ipsorum, id est, Ecclesiæ Christi legitimi
Doctores ac Pastores. Mens sensusque scripturarum hæresibus prætexi
nequit; ipsæ Scripturæ, quod bonam partem difficiles sint, obscuræ & am-
biguæ, instar nali cerei, & regulæ Lesbæ, susque deque trahi possunt ab
impijs. Notarunt hoc antiquissimi Scriptores & Patres, inter quos Ter-
tullianus scitissimè dixit, non aliter hæreticos in alienum sensum detor-
quere scripturas, quas suis erroribus obrendunt, ac eos, qui ex Homeri
versibus aut Virgilij, centonas sarciant. Additque, *non periclitor dicere, ipsas*
quoque scripturas sic esse Dei voluntate dispositas, vt hæreticis materias subministra-
rent, cum legam, oportere hereses esse. Quæ sine scripturis esse non possent. (cap. 39. de
præscript.) Huic ad stipulatur Hieronymus. *Multi, inquit, nec scire dignan-*
tur, quid Prophetæ, quid Apostoli senserint, sed ad sensum suum, incongrua aptant te-
stimonia; quasi grande sit, & non vitiosissimum docendi genus, deprauare sententias,
& ad voluntatem suam, scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus Ho-
merocentonas & Virgiliocentonas, ac si non etiam Maronem sine Christo possumus di-
scere Christianum, quia scripserit:

Iam redit virgo, redeunt Saturnia regna.

Iam noua progenies, cælo demittitur alto.

4. Eundem hæreticorum morem, vtroque horum vetustior Diuus *Irenæus*.
Irenæus eleganti hac similitudine declarauit. *Quemadmodum, inquit, qui*
regis imaginem ex auro & gemmis pretiosis à solerte artifice fabrefactā dissoluunt, &
transferunt aurum illud & gemmas in canis imaginem, quam ex eadem materia con-
ficiunt; & aiunt postea imaginem suam canis, esse regis imaginem, quoniam idem est

C 3

aurum

aurum & iidem pretiosi lapilli. Sic omnino hæretici fidei imaginem dissolunt, & iidem sacra scriptura autoritatibus perperam expositis atque transpositis imaginem perfidia sue conficiunt & ornant, dicentes illam esse fidei & veritatis imaginem, id quod ex iisdem sacrarum scripturarum locis est constructa. (Iren. lib. 1. aduers. hæres. cap. 1.)

5. Atq; veterum illa hæreticorum scripturas tractandi consuetudinem recentiores nostros imitari quoq; nemo inficiabitur, qui cōsideret, dum ab Apostolorum successoribus, Patribus nimirū eorumq; decretis ad Apostolorum scripturas prouocant, qua interim temeritate easdem Apostolorum scripturas iā Lutheranismō, mox, si is displiceat, Calvinismō; tum Schvvegfeldianismō vel Anabaptismō, & similibus placitis aptant & accommodant. Imō in quauis tergiuersationum, hæreseon, errorumq; diuerticula commutant, vallaque phantasmatum, in quibus se contra Catholicorum tela, ubi ad certamen ventum fuerit, occultant.

6. Hæ nimirum sunt illæ speciosæ ad Apostolos appellationes. ad illorum enim successores & interpretes simul, si appellarent, confestim ipsoꝝ doctrina noua, falsa, hæretica pronunciaretur: quandoquidem non Apostolorum scriptas syllabas duntaxat & voces inculcant illi, sed multo magis Apostolorum mentem ac spiritum, quo totum Ecclesiæ corpus animabatur olim, dum ipsi fidelium Episcopi ac Rectores erant à Deo constituti. nisi fortè, quod absit, dicamus, eos dum ex scripturis in certas, quas nunc oppugnant Nouatores, sententias consenserunt, non in vera Christianæ fidei dogmata consensisse, sed conspirasse tantum in hæreses ac impietatem. Sed de hac à Patribus ad Apostolos & scripturas prouocatione, ad 15. secundæ partis plura.

7. Quā porro probabilitate, Lutheri Calvinique nomen, quo fueram vsus in thesi; Calvinianā quadam metamorphosi, in Papistarum & Anabaptistarum, conuerterunt, expendemus deinceps, vt etiam æterna & immutabilia argumenta, quæ doctrinam illorum ab hæresi discriminare dicuntur.

THESES II. MVLTÆ.

Hæreticos esse, qui à certis dogmatum authoribus, nomina trahunt.

VERVM ne longius abeamus, ipsa Lutheranorum, Zvvin-
glianorum, Calvinistarum & simili-
um,

EADEM MARPVRG.

VERVM, ne longius abeamus, ipsa Carmelitarum, Benedictinorum, Dominicanorū, Franciscanorum, Cappacinorum, Laiolanorum, & similium monstrorum, quæ

fium qui perpetuò noui suppullulant, nomina. satis magnam, de suspecta doctrina significationē dant. Semper enim ab ipsis Ecclesiæ incunabulis, qui à certis quibusdam hominibus, denominati fuissent; hæretici ab orthodoxis deprehensi sunt: vt Nicolaitæ, (Apocal. 2.) Ariani, Eunomiani, Nouatiani, &c. vnde & Iustinus martyr, ex ijs, inquit, alij vocantur Marcionistæ, alij Valentiniiani, Basilidiani, alij Saturniniani, alij alio vocabulo, quisque à primo Inuentore sui dogmatis. (Iustinus in dialogo cū Triph.) Et Chrysostom. illi (hæretici) habent quosdam à quibus appellantur, prout enim hæresarcha nomen, ita & secta vocatur. (Chrysost. hom. 33. in act. Apostol.) Sed omiſſis nominibus, ad rem propiùs accedamus.

VINDICATIO.

3. Chrysostomi verba, quæ citaueram in thesi meâ, sudes Marpurgenſibus fuerunt in oculis. Itaque illa cupiuerunt expuncta, sicut & Iustinus, quibus nihil deerat, nisi vt ad Valentiniianorum, Saturninianorum, à Valentino & Saturnino, Calvinianorum nomen à Caluino ductum, adiceretur.

4. Porro, dum Carmelitas, Benedictinos, Dominicanos, &c. hîc recensent, neque sese ab hæreseos notâ liberant, neque Romanæ fidei sectatores schismatis aut erroris conuincunt. Illi enim duntaxat, qui à certis nouorum dogmatum architectis nomina traxissent (quod nihil ad Carmelitas, Benedictinos, Dominicanos, &c. attinet) semper hæcenus hæretici ab orthodoxis deprehensi sunt; quod præter Chrysostomum & Iustinum, alij quoque testantur Patres.

Habent, inquit Irenæus, & vocabula à principe impiissimæ sententiæ Simone; Irenæus. dicti Simoniani. (lib. 1. cap. 20.) & Athanasius. Qui Marcionem secuti sunt, iam Athanasius. inde Marcionistæ appellati sunt. Itaque quoq; Valentinus, Basilides, Manichæus. (Calui-
sius. nus, Schvvegfeldius, Lutherus.) & ceteri sectatoribus suis nomina impertierunt (serm. 2. contra Arianos.)

Superna.
cuius petitio.

Lactan-
tium.

5. Sed obsecrant nos Marpurgenses, ut edicamus, *Quis Reformatorem sit qui magis ab homine, quam à Christo nomen sortitur?* Sed ego illos vicissim per fidem suam, per ceremonias, & quicquid habent sacrum obsecro, ut edicant nobis; Quis Reformatorem sit, qui magis à Christo, quam ab homine aliquo nouo, quique nouam aliquam sectam intrinuerit, nomen sortitur? Christiani certe à Christo dici nequeunt. Audiant enim Lactantium. Cum Marcionista aut Ariani (Caluinistæ aut Lutherani) nominantur, inquit, Christiani esse desierunt. (lib. 4. cap. 30.)

6. Cedant igitur tandem hanc gloriam suo Patriarchæ Caluino, & quod res est, fateantur ingenuè, ab ipsius nomine proprium suæ Religionis confessionisque nomen se trahere; non minus quam proprium suæ sectæ & perfidiæ nomen, à Luthero Lutherani, à Swengfeldio Swengfeldiani; à Flacio Flaciani, & similes à similibus hac tempestate duxerunt.

7. Porro, Carmelitarum, Benedictinorum, & Franciscanorum, &c. nomina nihil ἐξ ἀπορητικῶν respiciunt, sed certæ disciplinæ & obseruantię regularis professionem. Neque Dominicus, Franciscus, Ignatius, aut ullius alterius religiosæ familiæ primus author vel institutor, in Romana Ecclesia, noui alicuius hæretici dogmatis fuit inuentor magis, quam Antonius, Benedictus, Basilii, aut Augustinus, &c. tot Religiosorum ordinum primi parentes. Nullus enim Franciscanus ab Augustiniano, aut Carmelita à Benedictino, aut Benedictinus à Dominicano, &c. in fidei dogmatibus dissidet, ut Lutherani à Caluinianis, hi, ab Anabaptistis, & à Flacianis isti, & singuli ab omnibus & inuicem, omnes mali corui, eodem ouo prognati.

THESIS III. MVLHVS.

Solam Romanæ Ecclesiæ doctrinam esse antiquissimam.

EADDEM EX MARPURGEN-
sium corruptione.

EST igitur hoc primum, ex conditione antiquitatis, grauissimū argumentum; quod etiam, atque etiam, ad veram doctrinam examinandam, premunt vetustiores Doctores. (Vincentius in commonitorio. D. August. Tom. 7. contra Iulianum Pelagianum lib. 3. cap. 17. & lib. 2. in principio) Nam quemadmodū sola antiquissima Ecclesia, utpote, non ab alio,

EST igitur hoc primum, ex conditione ANTIQVITATIS grauissimū argumentum, quod etiam atque etiam, ad veram doctrinam examinandam premunt vetustiores Doctores. Vincentius Lyrinensis contra hæres. cap. 25. [Ille est verus & germanus Catholicus, qui quicquid vniuersaliter Antiquitas Ecclesiæ Catholicam tenuisse cognouerit, id solum sibi tenendum credendumque decet.

quàm à Christo ipso fundata, & contra quam solam inferorum portæ hætenus non præualuere, vera Christi Ecclesia est: ita etiam sola antiquissima doctrina, sine qua vera Ecclesia consistere nequit, vera doctrina censenda est; Quæ noua, hæresis & error. Quis vero, an Ecclesiæ Catholicæ Romanæ filij, an ipsius hostes, nouam doctrinam profiteantur, diiudicabit? Audientur, opinor, arbitri à partium studiis, & ætate remotissimi, purioris scilicet Ecclesiæ (ad quos prouocare solent aduersarij) quæ ante mille ducentos & amplius annos floruit, Doctores, Pastores, & Scriptores. Nulla, inquit Vincentius Lyrinensis (in commonitorio c. 34.) vnquam hæresis, nisi sub certo nomine, certo loco, certo tempore ebulliuit. quis vnquam hæreses instituit, nisi qui se prius ab Ecclesiæ Catholice, vniuersitatis & antiquitatis consensione discreuerit? Sub quo nomine; quo in loco, quo tempore; Ariana, Eunomiana, Nestoriana, Lutherana, Caluiniana, Swenckfeldiana doctrina ebulliuit; à cuius vniuersitatis & antiquitatis consensione descieuerit, euidenter ostendere Catholicis; at, quis illorum doctrinæ, nomen nouum indiderit; quo loco, post Apostolos; quo tempore, nata sit; à qua se vniuersitatis & antiquitatis consensione discreuerit, Arius, Eunomius, Caluinus, Lutherus, similes nunquam demonstrabunt. Rectè igitur Hieronymus. Quisquis assertor es nouorum dogma-

decernit. Quicquid verò ab aliquo deinceps vno præter omnes, vel contra omnes sanctos, NOVVM & INAUDITVM subinduci senserit, id non ad religionem, sed ad tentationem potius intelligat pertinere. Similiter Augustinus de bapt. c. 24. Don. lib. 4. c. 24. Quod vniuersa tenet Ecclesia, nec Concilijs institutum, sed semper retentum est, non nisi Apostolica autoritate traditum, rectissime creditur. Hic iam consideremus quid Vincetio, quid Augustino antiquum. Vixit certe uterque ante annos mille ducentos. Id eis proinde antiquum est, quod tempore Apostolorum & proximo post Apostolos seculo in Ecclesia receptum fuit. Non illi procul dubio antiquum putarunt, quod suo tempore aut centum circiter, aut ducentis ante eos annis natum est, multo verò minus, quod post illorum seculum excogitatum in religione & receptum est. Nam quemadmodum sola antiquissima Ecclesia, utpote, non ab alio, quàm à Christo ipso fundata, & contra quam solam inferorum portæ hætenus non præualuerunt, vera Christi Ecclesia est: ita etiam sola antiquissima doctrina, sine qua vera Ecclesia consistere nequit, vera doctrina censenda est; quæ noua, hæresis & error. Quis verò, an Ecclesiæ reformatæ filij, an ipsius hostes, nouam doctrinam profiteantur, diiudicabit? Audientur, opinor, arbitri, à partium studiis & ætate remotissimi,

D

EVAN.

dogmatum, queso te, vt parcas Romanis auribus: parcas fidei, quæ Apostolico ore laudata est. Cur post quadringentos annos (iam post mille sexcentos) docere nos niteris, quod antè nesciuimus? Vsq̃ue ad hanc diem, sine VESTRA ISTA doctrina Christianus orbis stetit. (Hieron. in epist. ad Pammachium & Oceanum.) Sed quæ huic argumento, coniuncta sunt, deinceps deducemus.

antiquitatis consensione discreuerit? Sub quo nomine; quo in loco; quo tempore; Ariana, Eunomiana, Nestoriana, Eutychiana, Iesuitica, Schwencfeldica doctrina ebulliuit, à cuius vniuersitatis & antiquitatis consensione descieuerit, euidenter ostenderunt Reformati; at, quis illorum doctrinæ nomen nouum indiderit, quo loco, post Apostolos; quo tempore nata sit, à cuius vniuersitatis & antiquitatis consensione descieuerit, Arius, Eunomius, Pontifex Romanus, Cardinales, omnes Iesuitæ nunquam verè demonstrarunt, nec in æternum demonstrabunt. Rectè igitur Hieronymus, [Quisquis (inquit) assertores nouorum dogmatum, queso te, vt parcas Romanis] (id est, orthodoxis & perpurgatis: *Veteres* enim laudabant Romanam Ecclesiam ex hypothesi, quia in fidei puritate præ cæteris permansisset, vsque ad illa tempora, quibus illi scripserunt: non quod Spiritus sanctus sit affixus ad illam sedem) [auribus: parcas fidei, quæ Apostolico ore laudata est, Cur post quadraginta annos] (notate Papani, qui execrabilem vestrarum superstitionum Pandoram ab illo tempore in Ecclesiæ faciem effudistis) [docere nos niteris, quod ANTE nesciuimus? Vsq̃ue ad hunc diem sine vestra ista doctrina] [quam vos monachi commenti estis:] [Christianus orbis stetit.] Hieron. iii. epist. ad Pammach. & Ocean. Sed quæ huic argumento coniuncta sunt, deinceps deducemus.

VINDICATIO.

3. Saxeus sit, quem non miserear Marpurgensium. Eos enim hanc meam thesin refellere, aut suam confirmare tantum abest, vt in nouum quoque laqueum sese induant. Nata nuper, hæreticæque doctrinæ certum indicium Vincentius Lytinenis prodidit, nimirum, sub certo nomine, certo loco, certo tempore ebullisse, atque ab Ecclesiæ Catholice vniuersitatis & antiquitatis consensione fecisse discessionem. Annuunt aduersarij. At docentur hæ-

hæresiarchæ alicuius certum nomen, aut certum locum, certumue tempus, sub quo primum caput exeruerit Romanæ Ecclesiæ, doctrinæ? Prius testudo leporem præteruerit. Sub quo verò nomine, quo in loco, quo tempore Lutheranorum, Zvinglianorum, Calvinianorum, similiumque doctrina lucem primum aspexerit, lippis notum est, atque tonsoribus.

4. Quòd verò Iesuiticam doctrinam Nouitatis accusent quoque, *Accusatio inuisa*, ruditati ipsorum donandum est atque inscitia; dum inter Religiosam familiam nouam, & hæresin nouam, discernere nequeunt. Nullum prorsus, licet orbis terræ bibliothecas vniuersas euoluant, fidei Iesuitarum dogma reperient, quod vniuersæ Ecclesiæ Catholice dogma non fuerit.

5. Quam porrò Vincentius Lytinenis contra hæreses cap. 25. ipsis faueat, quam Augustinus, quos suæ causæ patronos conduxerunt, dispiciamus, ni fallor, illorum sententia funditus ab his patribus euertitur.

Nam ex Augustini Vincentiique mente, verus & germanus Catholicus solum id sibi tenendum censet, quod antiquum est in Ecclesiâ; vt aiunt Marpurgenses: *Inconsiderantia.*

At, fuerunt veri, germanique Catholici, Vincentius & Augustinus. Quia fuerunt ut loquuntur iidem, purioris primitiue Ecclesiæ Doctores, Pastores, & Scriptores: *Qualis Augustinus & Vincentius?* Nihil ergo sibi tenendum censuerunt ipsi, nisi quod antiquum esset in Ecclesiâ. At, antiquum nihil illis fuit visum, aiunt iidem Marpurgenses, nisi Apostolicâ traditum autoritate. Nihil ergo tenendum sibi censuerunt hi Patres, nisi Apostolicâ traditum autoritate.

6. Atqui tenuit Vincentius 1. Catholica fidei veritatem, ab hæretica prauitatis falsitate discernendam, cum diuinæ legis autoritate, tum deinde Ecclesiæ Catholice TRADITIONE. (cap. 1. Commonitorij.) Tenuit 2. Nihil esse Catholicum, quod vniuersitatem, Antiquitatem, & consensionem OMNIVM, vel certè penè OMNIVM Sacerdotum pariter & Magistrorum definitiones sententiasque non sectetur. (cap. 3.) Tenuit 3. Hæreticos esse qui sic occlamant. Nobis autoribus, nobis principibus, nobis expositoribus, damnate quæ tenetis, tenete quæ damnabatis. reicite antiquam fidem, Paterna instituta. Maiorum deposita. (capit. 14.) Tenuit 5. Diuinum Canonem secundum vniuersalis Ecclesiæ TRADITIONES: & iuxta Catholici dogmatis regulas interpretandum à Doctorebus. In qua interpretatione Catholica Apostolica Ecclesiæ sequantur necesse est Vniuersitatem, Antiquitatem, Consensionem. (cap. 38.) *Quid tenuit Vincentius?*

Ex Apostolicâ igitur autoritate hæc sibi tradita tenuit Vincentius. Cur igitur ea explodunt Marpurgenses?

Quid Augustinus

7. Iam quid Augustinus tenuerit, inquiramus. Huic enim non minorem prudentiam auctoritatemque concedet, quam Vincentio fortassis etiam maiorem. Itaque tenuit 1. *Librum Sapientie, Ecclesiastici, Tobie, Iudith, Machabeorum esse canonicos.* (lib. 2. de doct. Christiana. cap. 8.) Tenuit 2. *Inter Canonicos & non Canonicos libros, solam Ecclesiam esse iudicem.* (lib. contra epist. Fund. c. 5.) Tenuit 3. *Præter ea quæ scripturis consignata sunt, multa esse necessaria credenda ex Apostolica traditione non scripta.* (epist. 113.) Tenuit 4. *Purgatorium esse.* (lib. de cura pro mortuis cap. 1. & 4. & multis alijs in locis.) Tenuit 5. *Sanctos pro nobis orare.* (lib. 7. contra Donatistas de baptis. cap. 1.) Tenuit 6. *Sanctos à nobis esse inuocandos.* (tract. 84. in Ioan. & serm. 17. de verbis Apostoli, & lib. de cura pro mortuis cap. 4.) Tenuit 7. *Sacrificium Mysi.* (lib. 7. de ciuit. Dei cap. 20. & epist. 49. quæst. 3. & lib. 18. de ciuit. Dei cap. 35. & alijs in locis.) Tenuit 8. *malum voluntatem ad auctorem Deum referendam, nefas esse dicere.* (cap. 18. lib. 2. de peccatorum meritis.) Tenuit 9. *absque prauis malis meritis, Deum nullum ad infernum destinasse.* (lib. 3. aduers. Iulianum cap. 18. epist. 106. ad Paulinum, & alibi sæpius.) Tenuit 10. *Hominem esse liberi arbitrij in omnibus suis operibus etiam pietatis.* (Tom. 1. lib. 1. Retract. cap. 22. Tom. 2. epist. 106. & alibi frequentissimè.) Tenuit 11. *Iustificari nos per gratiam nobis inherentem.* (Tom. 9. tract. 26. in Ioan. & Tom. 10. sermon. 15. de verbis Apostoli, & alibi.) Tenuit 12. *Legem Dei obseruatu non esse impossibilem.* (lib. de natura & gratia cap. 43. & 69. atque alibi sæpius.) Tenuit 13. *Bonis operibus vitam eternam nos posse promereri.* (epist. 105. ad Sixtum, & alibi sæpius.) Omitto hic alia innumera, quibus perspicue testatur, & Catholicam Romanam doctrinam sectari se, & vestram simul perfidiam detestari. Igitur si ex animo, & non per hypocrisis potius ad hos antiquitatis Doctores appellastis, & boni, hanc argumentationem dissoluite. *Verus germanusque Catholicus id solum sibi tenendum censet, quod antiquum est: id est, quod tempore Apostolorum & proximo post Apostolos sæculo in Ecclesia receptum fuit.* quod rectè probatis. At Augustinus & Vincentius, veri germanique fuerunt Catholici, utpote primitiua Ecclesiæ Doctores, Pastores & Scriptores; quod conceditis, nec puto à quoquam sanæ mentis negandum. Solum igitur id sibi tenendum censuerunt, quod antiquum est: id est, quod tempore Apostolorum & proximo post Apostolos sæculo in Ecclesia receptum fuit. Atqui, inter cetera tenuerunt etiam, illa, quæ ex utroque recensui. Omnia ergo illa antiqua sunt: id est, tempore Apostolorum, & proximo post Apostolos sæculo in Ecclesia recepta. Sed illa eadem, præcipua de quibus vobiscum disceptamus dogmata sunt. Saltem ergo præcipua Romanæ Ecclesiæ dogmata, & quæ maximè stomachum Vobis mouent, antiqua sunt, idque ex Augustini, Vincentijque veterum

rum germanorumque Catholicorum Doctorum sententiâ. Quin igitur approbantur à Vobis, ut eò sit facilius de cæteris transactio, expeditiorque ad Christianam concordiam via? Satis nunc percepisse vos arbitror, & quæ vestræ doctrinæ impensè faueant hi Patres; & quæ prudentia, bonos cæteroqui patronos, in causæ pessimæ defensionem, vocaueritis.

8. Sed prosequamur nunc cætera. Audientur, inquit, arbitri, à partium studiis & atate remotissimi, Euangelistæ scilicet & Apostoli: Ad Euangelistas & Apostolos appellamus utrique, illi responsa dant, per relictas Ecclesiæ scripturas. Hæc, num pro nostrâ vel vestrâ causâ loquantur, controuersia est. Huius arbitros constitueram in thesi mea à nostris contentionibus remotissimos, purioris scilicet Ecclesiæ quæ ante mille & amplius annos floruit, Doctores, Pastores & scriptores, hos cur admittere tantopere formidatis, nisi quod interpretationis vestræ, quæ adhibetis diuinis scripturis, testem nullum vniuersâ vetustas agnouerit?

Quanta verò vanitas est, ostendisse Reformatos euidenter, à cuius vniuersitatis & antiquitatis consensione, Iesuitica doctrina descinderit? Quis enim illorum ostendit? & ubi ostendit? maior verò iactantia, neque Pontificem, neque Cardinales, neque Iesuitas omnes in æternum demonstraturos: quo loco, quo tempore post Apostolos nata sit Lutherana Calvinianaque perfidia, cum anus ferme omnes id meminerint. Natus Lutheranismus est, superiori sæculo in Saxonia, anno xvii. Zvinglianismus in Heluetia anno xxv. Calvinismus in Gallia anno xxxviii. Ex his tribus ceu fontibus vberrimis, tor heresum post deducti sunt fluij, tot quotidie noui deducuntur adhuc, ut vniuersum orbem inundantes, tantum non submergant.

9. Quam verò Hieronymi dictum illud citatum; *Quisquis assertor es, Interpolationum dogmatum; quæ se te, ut parcas Romanis auribus, &c. miserissime interposuerunt & turpiter commodè cecidit tamen, quod Romanas aures, quales verè sunt, Orthodoxas & perpurgatas interpretarentur: ingenue falli, veteres laudasse Romanam Ecclesiam, quia præ cæteris in fidei puritate, permansisset, usque ad illa tempora, quibus illi scripserunt.* Itane? prorsus. Atqui illis etiam temporibus, de præcipuis vobiscum nunc controuersis fidei articulis, prorsus tenebat, quod hodierno die tuetur Ecclesia Romana; De Deo, de Christo, de scripturarum interprete, de Pontifice, de Ecclesia, de Conciliis, de Sanctorum inuocatione, de purgatorio, de Sacramentis, de gratia, de libero arbitrio, de iustificatione & alijs, quod usque adeo verum, ut quoties in veterum Romanæ Ecclesiæ Patrum iis de rebus sententias inter disputandum Calvinus, Lutherus, & similes incident; plus illos quam proteruè reiiciant & aspernentur: veteri igitur temporibus Romanæ Ecclesiæ doctrina obtinebat in orbe.

10. De *superstitionum Pandora, quam Romani Doctores, in Ecclesia faciem effuderint*, nouaque doctrina, quam commentum sint *Monachi*, nihil attinet dicere, mera calumnia est. Nam quæ maximè superstitionis & nouitatis accusantur ab illis, ea sunt fermè, quorum iam pertexui catalogum. At, ante mille & quadringentos annos, *scilicet nimirum temporibus, quibus ex aduersariorum quoque confessione, Romana Ecclesia adhuc in fidei puritate permanebat, eadem de illi sententia fuit*, quæ nunc recipitur ab Orthodoxis. Igitur frustra est ista *Monachorum criminatio*. Lutherum, Ochinum, Petrum Martyrem, Hieronymum Zanchium, & huius tribus complures transfugas & Apostatas *Monachos*, in crimen vocent. Sed id nimirum facient nunquam, quando iam inde à Christianæ religionis primordio obseruatum est, ut quos tanquam purgamina, sordes ac feces, excreuisset Ecclesia Romana: eos ambabus manibus amplecterentur leues homines, atque in fide instabiles, suæque perfidiæ constituerent duces. Et certè magnum prudentioribus viris antiquitatis Catholicæ Romanæ doctrinæ indicium est, nullum vnquam allicuius notæ repertum Nouatorem, vel hæreticum, quin ab illâ descuerit, cum prius eum fuisset secutus. Inde autem nouam doctrinam spargere dicti sunt omnes, quod ab antiquâ defecissent; à Romanâ vero defecerant: Maneat igitur quod in mea thesi proposueram, solam Romanæ Ecclesiæ doctrinam omnium esse antiquissimam, nec quicquam adferre potuisse Marpurgenses, quo id confirmarent aut diluerent.

THESIS IV. MVLH.

Solam Romanam doctrinam vnā eandemq; ab initio hucusq; perseuerasse.

1. **A**LIVD indicium, veræ doctrinæ, constantia est. Vt enim necesse est, Ecclesiam veram Christi constantem esse, & eandem perseuerantem, cum sit supra firmā petram fundata, ita etiam, veram doctrinam, & Catholicam, non solum antiquam; (Nam sunt etiā multæ antiquissimæ hæreses) sed etiam vnā, eandemque cōstantem esse, perseuerantemque necesse est: sic enim, *verbum Domini in eternum permanere,*

EADĒM A MARPVRG.
reformata.

2. **A**LIVD indicium veræ doctrinæ, constantia est. Vt enim necesse est veram Christi ecclesiam constantem esse, & eandem perseuerantem, cum sit supra petrā firmam fundata, ita etiam veram doctrinam, non solum antiquam (Nam sunt etiam multæ antiquissimæ hæreses, inter quas Papismi colluies eminet.) Sed etiam vnā eandemque constantem esse, perseuerantemque necesse est: [Sic enim verbum Domini in eternō permanere] frequen-

tere, frequenter dicitur: (Psal. 118. Matt. 5. Marc. 13. Luc. 16.) Solam autem Romanam, quæ dicitur, doctrinam & fidem, vnā eandemq; per mille & quingentos hætenus annos, vnā eandemq; semper, constantem perseuerasse; non aliunde puto, melius intelligemus, quam si historias; (monumenta rerum veterum; rerumq; gestarum) percurramus; & tamen, Eusebius, Hieronymus, Rufinus, Socrates, Theodoretus, & si qui sunt alij antiquiores scriptores, solius Romanæ, quæ nunc est, fidei & doctrinæ laudes, progressus, hostes, patronos; ut Imperatores, Reges, Principes, Patres, Concilia, sub Romanis Pontificibus recensent, qui aliquam hæresin, quæ hac tempestate populo venditantur; laudet, &c. inuentus adhuc est nemo.

secundum peccata nostra euenisse, Interim, *ut idem scribit ep. ad Cornelii*: Ecclesia, quæ in Christum credit, & quæ semel id, quod rectè cognouit, tenet nunquam ab eo discedit: illi in domo Dei permanent, plantulæ plantatione à Deo plantatæ: sed palæ dissipantur. [In tot autem ac variis fortunæ fluctibus sola reformata doctrina & fides, vna eandemque per mille sexcentos hætenus annos à Patribus ad nos propagata est: licet publici præconiū iniuria temporū & malicia crudelissimorū hostium aliquamdiu fuerit in sylvas, montes & carceres cōpactum. Vnde præclare Hilarius cōtra Auxentium:] Malè vos (*inquit*) parietum amor cœpit: male Ecclesiam Dei in rectis, adificiisq; veneramini. An ne ambiguū est in iis Antichristū esse sessurum? Montes mihi & sylvæ & lacus & carceres & voragines sunt tutiores: in illis prophete prophetabunt.] Commodè Ambros. lib. 4. Hex. cap. 8. scribit: Ecclesia tum Veteris, tum Novi Testamenti sicut & Luna, defectus habet & ortus frequentes: puta quo ad externam faciem, non quo ad essentiam. Constantiam veritatis probamus ex scriptura sacra, quam incolumem habemus, varias vices Ecclesiæ nostræ ex Eusebio, Hieronymo, Rufino, Socrate, Theodoro, & antiquioribus

omnibus declaramus, qui de Romanâ, quæ nunc est, doctrinâ nullas laudes narrant. Quin imò, licet doctrina constantissimæ sit veritatis, ecclesiæ tamen visibilis faciem non semper fore conspicuam, ex veteribus testatur *Ioachimus Abbas in Reuel. p. 2.* [Vniuersa sanctorum abscondetur Ecclesia.] Ita enim electi Dei sibi ipsis sapient, quod sapient: vt tamen prædicare publicè (prævalentibus tenebris) non præsumant. Non quod animare fideles & secretius exhortari desistant, sed quod prædicare publicè non audebunt. *Et ante ipsum Chrysost. hom. 49. in Matth. cap. 24.* Fideles latentes erunt in locis quibusdam secretioribus, &c. Id quod ante eos quoque factum disertè testatur Apostolus *Heb. 11. v. 38.*

VINDICATIO.

Resum.

3. Inter antiquissimas hæreses *Papismi colluvies* hæc eminere dicitur, in quo certè est, quod Marpurgensibus Professoribus congratulemur, de collega tam insigniter in historiis versato; nimirum Doct. Schönfeldio. Meminerunt antiquissimarum hæreseon, scriptores Ecclesiastici complures; non pauci data opera omnes conquisitas posterorum prodiderunt memoriæ, vt Irenæus, Epiphanius, Augustinus, Philastrius & alij, & cum minutiores etiam persecuti sint TOTAM PAPISMI COLLUVIEM, quæ inter omnes eminebat, præterierunt prorsus, tantò cæciores historici, quanto D. Schönfeldius oculatior. Sed quæ est hic vir modestiâ, veniâ dabit Patribus istis, quod inter tot hæreses, *Papismi* non meminerint Solum enim propositum illis fuit eas annotare, quæ vel extitissent olim, vel quæ adhuc dum ipsi scriberent, grassarentur in mundo: non similiter illas, quas post quatuordecim aut quindecim circiter ab illorum ætate, sæcula, per delirium in fumoso suo cerebro insulsus aliquis impostor per frigidam calumniam confinxisset. Pergunt tamen.

Lapsus historicus Patrum.

Cyprianus &c. nosse est.

4. *Christi*, inquit, nunquam est viduus, nunquam sine sponsa, &c. sed quid hæc omnia siue Cypriani, siue Hilarij, siue Ambrosij, Catholicorum Doctorum dicta, Calvinianam sectam iuuant? Si Christus nunquam viduus est, nunquam sine sponsa, permaneatque cum illa vsque ad consummationem sæculi; fuit igitur hæc tamen à mille & sexcentis annis sponsa ipsius id est, Ecclesia in orbe. Quænam illa? Calviniana. Ouum nimirum ante gallinam, & ante ouum pullus: fabulæ. Superiori sæculo natus Calvinus est, ab eo tamen inuenta religio mille & sexcentos annos eius natalem anteuerit. Res mira!

Religionis reformatæ propagatio.

5. Addunt deinde in variis fortuna fluctibus, solam Reformatam doctrinam & fidem, vnam eandemque, per mille & sexcentos hæc tamen annos à Patribus ad nos propagatam

pagatam esse. Quod, cui risum non moueat, Crasso seuerior est. A quibus enim obsecro, Patribus, doctrina vestra ad nos vsque propagata est? Quis ex tanto numero eius doctrinæ, vel vnico verbulo commemorat? & cum passim Romanam deprædicent, cur tantum de Reformatâ silentium?

6. *Præconium eius*, inquit, iniuria temporum & malitia crudelissimorum hominum, aliquandiu fuit, in sylvas, in montes, in carceres compactum? Amabo te, Schönfeldi, in quam syluam? Arduennam vel Hercyniam? Semanam vel Virulonium? Quibus verò in montibus doctrinæ vestræ deformatæ præconiū resonuit? in Alpibus vel Olympo? Parnasso vel Gargano? Vogelo, ni fallor, aut certè Meliboco. Qui tandem sunt tyranni, qui in vestræ doctrinæ confessores ab annis mille sexcentis tantopere sæuierunt? Vtopiæ nimirum Reges crudelissimi; Nullus & Nemo. DEVM immortalem! Quas fidiculas, ungulas, laminas, mamellas, olim experti non sunt Calviniani? Quas manicas, virgas, catastas, non sanctificauerunt? Quos eculeos, neruos, cippos, compedes, laqueos, suo cruore non tinxerunt? Testantur hoc per Christianum orbem ab illis excitatæ basilicæ & monumenta, quibus ipsorum Martyrum cineres sacri conduntur & ossa. Testantur in illorum memoriam erectæ statuae, & ardentis fidei testimonia, suspensi ante aras ipsorum lychni. Testantur sacræ vestes, in quibus auro, argento, gemmisque contextæ illorum visuntur effigies. Demum calices, patellæ, & quicquid apud ipsos sacrum est, ipsi etiam templorum parietes & fenestræ clamant, quot quamque insignes & viri & fœminæ pro Calvinianâ fide & doctrinâ, vitam & sanguinem profuderunt. Omitto fastos Ecclesiasticos, qui illorum tantum cœlitum nomina recēsent, qui Lutheranæ Schvvenckfeldianæ, aut certè Calvinianæ religioni sese addixissent in terris.

Eius præconiū laetit.

Eiusdem grauis persecutio.

Monumēta in martyrum aliis.

7. Addunt deinde. *Constantiam veritatis*, probamus ex Scriptura sacra, quam incolumem habemus. varias Ecclesiæ nostræ vices, ex Eusebio, Hieronymo, Ruffino, Socrate, Theodoro, & antiquioribus declaramus. Omnia falsa. Et dilaniatis Scripturas fœdissime, quod in thesin xiii. referuo, & eius sensum sacrilegè peruertitis, quod thesis xiv. monstrabit. Ecclesiæ porro varias vices, Eusebius, Ruffinus, Socrates & antiquiores historici per eiusdem Ecclesiæ Summos Pontifices, per Concilia, per Episcopos, per Sacerdotes, per Imperatores, Reges & Monarchas, &c. describunt. Quem verò deformatæ vestræ doctrinæ proferunt isti Summum Pontificem? quod Concilium? quos Episcopos? quos Sacerdotes? quem Imperatorem? quos Reges & Dynastas. *Abconficiuerunt & latentes ob persecutiones*; ita enim fore, prædixerunt Chrysostomus & Ioachimus Abbas. Nugæ nugarum! sæuissimis Ecclesiæ persecutionibus hi posteriores fuerunt, & prophetarunt tamen de Calvinianæ Eccle-

Constantiam veritatis eiusdem.

Ioachimus Abbas.

Ecclesiæ miseris, calamitatibus & iniuriis, quas illa sibi à sæuissimis tyrānis ab ipso statim Christianæ religionis exordio illatas pertulit? Deinde, neque Nero, neque Domitianus, neque Traianus, neque Decius, neque Diocletianus, nec similibus quisquam alius, quantavis in Christianos debaccharetur sæuitiā hoc obtinere potuerunt, quin aliquorum saltem, eorum quos exagitassent trucidassentque nomina, referrentur in tabulas, posterorumque proderentur memoria: solus Vtopiæ Cucagniaque rex, qui Caluianianos est persecutus, ita contra eos prævaluit, ut ne vnus quidem nomen, cum plagam propter religionem reformatam accepisset, in scriptoris cuius ipsam annales inscribi potuerit? Quis hoc sibi persuadeat, nisi infanus?

Paradoxon

THESIS V. MULHVSINI.

Omnes omnium temporum hæreses fuisse inconstantes.

1. SED vt nota veræ doctrinæ constantia est, ita hæreseos & doctrinæ falsæ indicium, cōtinuus ortus & interitus, *Omnis enim plantatio, quam cælestis Pater non plantauit, eradicabitur: & vt antiquas hæreses, missas faciamus, de quibus D. Augustinus suo tempore; (in exposit. Psal. 57.) Multa hæreses iam mortuæ sunt. Cucurrerunt in riuus suis, quantum potuerunt, decurrerunt, siccati sunt riuus, vix eorum memoria reperitur, vel quia fuerunt: superiori sæculo, vix nati erant Lutherani, cum à Zvvinglianis, Anabaptistis, & Caluinistis, penè suffocarentur. idque non sine magna Illyrici querimonia. Nunc, inquit, Germanico Propheta Martino Lutero sublato, plures phanatismi incipiunt pullulare, & paulatim regnare. (Præfat. 2. Centur.) & Caluinus ipse, de posteritate, Ita, inquit, se esse anxium, vt tamen vix cogitare audeat: (Præfat. Catech. Geneuensis, ad Frison.) nec inanis hic timor: quantam enim cladem, posteritas hæc, iam nunc ab aliis sectis accepit; satis Trinitariorum in Transsylvania, & vicinis locis; Libertinorum in Gallia; progressus demonstrant; & Puritanorum, aliorumque Caluianorum inter se concertationes.*

NOTATIO.

Omissio non
nobilis.

2. Thesin hanc prorsus reliquerunt intactam, conscientia nimirum, de perpetuâ dogmatum suorum varietate ac inconstantia cōtenti: quodque nihil reperissent in ea, quod vel per calumniam in Catholicos Romanos retorquerent,

THES. VI. MULH.

EADEM EX MARPVRG. V.

Solam Romanam doctrinam Catholicam esse.

1. MAXIMUM etiam veræ doctrinæ Christi documentū est, quā latissimè diffundi, secus enim Catholica non fuerit. *Id enim demum Catholicum est, quod vbiq; quod semper, quod ab omnibus creditū est. (Vincent. cap. 3. Commonit.)* Et quidē Christi doctrinæ, hanc conditionem cōiunctam esse, ex illo Lucæ ultimo manifestum euadit. *Oportet enim in nomine eius predicari pœnitentiam & remissionem peccatorum, in omnes gētes. & Act. 1. Eritis mihi testes in Hierusalem & vsque ad vltimum terræ.* Quousq; autem Romanæ doctrinæ sonus, iam quasi ab initio sui ortus exiuiisset, nempe in omnes prouincias tunc cognitæ, ex Augustino, Hier. & aliis patet. *(Augusti. Epist. 78. 80. ad Hefychium. Hieronym. cap. 24. Matt.)* Quousque posterioribus sæculis, ex Diui Gregorij Romani Papæ epistolis, ad Episcopos, toto terrarum orbe, ipsius ætate diffusos. Quousque longe post, Diui Bernardi tempore; nempe ad Orientem, & Occidentem totum, Franciam, Germaniam, Angliam, Hispanias, & plurimas alias etiam barbaras nationes, ex Sæti illius viri historia satis perspicitur. *(Vide Gorfredum in vita Sancti Bernardi.)* Iam verò hoc tempore nullus ex integris noui orbis partibus; America, Brasilia, & aliis inuenitur,

qui

APPRIME etiam vtile est veram doctrinam indaganti, vt eam deligat, quæ tempore Apostolorum in Ecclesia Christi fuit latissimè diffusa, id est, Catholica. *[Id enim demum Catholicum est, quod vbiq; quod semper, quod ab omnib. creditum est, Vincent. Lyrin. Comm. 3.]* Ea autem vniuersalitas pro vera habenda est, quæ Apostolorum sæculo & proximis ante Vincenrium sæculis in omnibus ecclesiis obtinuit. Et quidem Christi doctrinæ hanc conditionem coniunctam esse, ex illo Luc. ult. manifestum euadit: *Oportet enim in nomine eius predicari pœnitentiam & remissionem peccatorum & in omnes gentes.* Ideo non tam spectandum quæ doctrina nunc apud plures obtineat, quam quæ olim obtinuit, quamuis orthodoxa reformatæ doctrina per totū orbem dispersa sit: Italia & Hispania (vbi decacornis bestia regnat) non paucos confessores, doctores & martyres dedit; Germania, Gallia, Polonia, Vngaria, vt hæresi infectæ sint, non exiguo tamē numero nostræ doctrinæ accedant. Britannia & Scotia solam reformatam religionem teneant: noui orbis partes, America, Brasilia, &c. nostræ fidei confessores sanctissimo purpuratos martyrio, candidatos innocentiam alant, vt docent historiæ, negant impudenter Iesuitæ.

E 2

VIN-

THES.

qui vel somniauit semel, de aduersariorum nostrorum dogmatibus. Dicam breuiter, Catholica Romana doctrina, per totum orbem dispersa est, & Italiam Hispaniamque tenet totam. Germania. Gallia, Polonia, vt hæresi infecta sint; præcipue tamen in illis caput effert Catholica Romana fides. Nullus est orbis terrarum angulus, quem aliqua hæresis sola, sibi vendicar.

VINDICATIO.

Vera fides
post Apo-
stolos.

3. Magnas hinc video Marpurgensium angustias. Catholicam Orthodoxamque doctrinam illam censendam, qua tempore Apostolorum & proximis ante Vincentium sæculis in omnibus Ecclesiis obrinuit, recte dicitur. Sed hoc nunc disputamus. Num Catholica illa Orthodoxaque doctrina & fides vnâ cum primis istis sæculis, & ante Vincentij ætatem euauerit? Nam cum sine verâ fide & doctrinâ, Ecclesia consistere nequeat; totam quoque Ecclesiam tunc interiisse necesse est. Quorsum igitur promissiones Christi tam amplæ? Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi. (Matt. ultimo) Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. (Matth. 16.) Deinde sublatâ Catholicâ doctrinâ & vnâ cum doctrinâ Ecclesia Christi, quæ fuit tum mortalibus à tot sæculis obtinendæ salutis ratio: cum extra Ecclesiam salus desperata sit? Miror fateri Marpurgenses (thesi II.) Hieronymum cæterosque veteres laudasse Ecclesiam Romanam, ex hypothesi, quia in fidei puritate præ cæteris permansisset, vsque ad illa tempora, quibus illi scripserunt; cum Vincentij ætate scripserint illi, si ante Vincentij ætatem Catholica doctrina fuerit extincta, quod in hac thesi comminiscuntur: Saltem memoresset sui Schönfeldius, vt ne quod vno in loco dixisset bene, tam inconstanter in alio reuocaret. Et Vincentium, & Augustinum pro Catholicis Doctoribus agnoscit thesi III. quomodo verò Catholici fuerunt, si Catholica doctrina proximis ante illorum ætatem sæculis euauerit? Tollas ex vniuerso candorem, eruntne adhuc Marpurgi parietes candidi?

Repugnans.

Contradictio.

4. Quod si vela hinc quoque vertant, ac post Vincentij sæcula Catholicam doctrinam expirasse inficiuntur; quod vsque ad nostram ætatem constans extiterit ac perseverans, vt demonstratum est thesi quartâ: ostendant obsecro, tandem quis illam professus sit, præter Ecclesiæ Romanæ, clientes qui mille iam & quingentos annos, (prius quam cucullum excussisset Lutherus, & seditionibus repleisset Gallias, Caluinus)

uinus.) in orbe terrarum vniuerso, vocati sunt Christiani, eoque nomine à ludæis, à paganis, ab hæreticis, extremas iniurias & persecutiones perpeffi?

5. Non illi, inquit, sed alij soli Deo cogniti, hominibus ignoti illam professi sunt. frigidum hoc simul & imprudens responsum. Quomodo enim tunc Eusebius, Hieronymus, Rufinus, Socrates, Theodorus, & antiquiores, ^{Repugnans.} varias eorum vires declararunt & commemorarunt laudes? quomodo iniuriâ temporum & malitiâ crudelissimorum hostium in sylvas, in montes, in carceres fuerunt compacti, ex thesi quartâ? Quis in carcerem coniecit, quem num sit vsipiam ignorat? quis illi gladium intentat? quis minatur compedes?

Nemo accendit lucernam (Matthæi 5. vers. 22.) ait Saluator, & ponit eam sub modio, sed super candelabrum, vt qui ingrediuntur domum, videant: quomodo ergo tanto sæculorum decursu illa cœlestis doctrinæ lucerna Ecclesia, à Christo, vt in toto mundo luceret, accensa, in abditas sylvas, in abstrusos carceres, & loca, vt aiunt, secretiora, detrusa fuit, vt nemo prorsus illam conspiciat commemorari possit, donec Lutherus sacrilegas meditaretur nuptias, aut stigmatibus inureretur Caluino cutis? Dei ciuitas Ecclesia est, exagitari, oppugnari, diripi, probris ac maledictis, omniq; scelere ac crudelitate vexari potest, quia tamen supra montem posita, abscondi non potest. (Matth. 5.)

6. Caluiniſmus porro, qui orthodoxæ reformatæ doctrinæ pallio obtegitur, si per totum orbem dispersus est, (quod ipsi probabunt nunquam) dispersus est, vt inter triticum zizania, & inter herbas salubres, passim lolium ac cicuta. Si quos habeat Italia & Hispania eius sectatores, eos habet vt corpus bene sanum, noxios, sed paucos tamen humores, & redundantia phlegmata. Germania, Gallia, Polonia, Vngaria, de quibus gloriâmini, etiam si tanto Vobis numero accederet, quanto ad Arianam hæresim olim totus orbis; nihil tamen tanta accessio vestram excusaret perfidiam. Britanniam & Scotiam Puritani potius quàm vos occupant. Plurimos etiam illis in locis versari Catholicos, tot carnificinæ testantur, quibus iniustissimè homines innocentes sub prodicionis titulo dilacerantur; non minus crudeliter, quàm olim Imperatore Nerone, sub incendij prætextu Christiani mactabantur. Quam futile verò, quod de America & Brasilia comminiscimini? Sed, inibi sitis etiam non aliter eritis tamen, quàm vt inutilia fœrmenta, agricola falce præcisa. Admodum in vos vestrique similes Lutheranos, Zvinglianos, Puritanos, Libertinos, &c. illud D. Augustini de Pastoribus cap. 8. quadrat appositè. Non omnes hæretici, inquit, per totam sa-

Quomodo
ubi, hæ-
reses ex Au-
gustino.

ciem terræ. Alij hic, alij ibi, nusquam tamen desunt. ipsi se non nouerunt. Alia secta in Aphrica, alia hæresis in Oriente, alia in Aegypto, alia in Mesopotamia: diuersis locis sunt diuersa, sed vna mater SVPERBIA omnes genuit: sicut vna mater Catholica, omnes Christianos fideles toto orbe diffusos. verbi gratia. est in Aphrica pars Donati (in Gallia pars Caluini) Eunomiani non sunt in Aphrica. (Flaciani non sunt in Gallia) sed cum parte Donati (Caluini) est hic (in Gallia) Catholica. Sunt in Oriente Eunomiani, ibi autem non est pars Donati, sed cum Eunomianis est ibi Catholica. Illa est tanquam vitis crescendo vbique diffusa. illi sunt tanquam sarmenta inutilia agricola falce præcisa. merito sterilitatis suæ, vt vitis putaretur, non amputaretur. Sarmenta ergo illa vbi præcisa sunt, ibi remanserunt, vitis autem crescens per omnia & sarmenta sua nouit, quæ in illa remanserunt, & iuxta se, quæ de illa præcisa sunt.

Quid Catholicum?

7. Concludimus igitur cum Augustino & Vincentio, qui solum id Catholicum censendum existimat, Quod vbique, quod semper, quod ab omnibus creditum est: Solam Romanam doctrinam Catholicam esse: Sola enim illa VNA EADEM QVE vbique fuit & est: Nusquam enim hæresis, quin, vt ait Augustinus, ibidem sit quoque Catholica. quamquam non vbiicumque Catholica, ibi quoque VNA EADEM QVE sit hæresis, sed alia atque alia in diuersis locis, & sæpè cum Catholica, nulla. Fuisse verò eandem doctrinam semper & ab omnibus, qui salutem adepti sunt, creditam, satis superque veterum monumenta testantur, & demonstrabunt euidenter, quæ deinceps proponemus.

THESES VII. MULHVS.

EADEM MARPVRG. VI.

Solius Romana Ecclesia dogmata, ex antiquitate ad nos vsque successiue deducta fuisse, vt nouitati contraria.

1. VENTIO nunc, ad aliud veræ Christi doctrinæ insigne, per omnes scilicet ætates, ad nos vsque deductam successionem, quod sapientissimè ex illis Apostoli verbis, *O Timothee depositum custodi, deuotans prophanas vocum nouitates.* Vincentius Lyrinensis, (cap. 26. 27. 33. Vide Tertul. de præscriptionibus aduers. hæreticos

2. VENIO nunc ad aliud veræ Christi doctrinæ insigne, per omnes scilicet ætates, ad nos vsque deductam successionem, quod sapientissimè ex illis Apostoli verbis, *[O Timothee depositum custodi, deuotans prophanas vocum nouitates, Vincentius Lyrin. c. 26. 27. 33. Vide Tertul. præscript. hæret. cap. 19. 20. 21. deducit: vocum nouitates,] orthodoxæ doctrinæ opponens. [Vocum, inquit, nouitates, id est, dogmatum, rerum, sententiarum, nouitates, quæ*

aitos. c. 19. 20. 21.) deducit; vocum nouitates, Catholicæ doctrinæ, quæ vna eademque, per singulas ætatum successiones, incorrupta veritatis traditione manet, opponens. Vocum, inquit, nouitates, id est, dogmatum, rerum, sententiarum, nouitates, quæ sunt vetustati, quæ antiquitati contrariæ. Quæ, si recipiantur, necesse est, vt fides beatorum Patrum, aut tota, aut certè magna ex parte violetur; necesse est, vt omnes omnium ætatum Fideles; omnes Sancti; omnes Casti; Continentes; Virgines; omnes Clerici; Leuitæ & Sacerdotes; tanta, Confessorum millia; tanti Martyrum exercitus; tanta Vrbium; tanta Populorum celebritas & multitudo; tot Insulæ; Prouinciæ; Reges; Gentes; Regna; Nationes; totus iam penè terrarum orbis, per Catholicam fidem, Christo capiti incorporatus; TANTO SÆCULORVM TRACTV; ignorasse; errasse; blasphemasse; nescisse, quid crederet, pronuncietur. Hæc sanctus ille vir, ante mille ducentos annos, qui si viueret hodie, tribus verbis diceret; deuota vocum nouitates, id est, Lutheranorum, Calvinianorum, & similium dogmata; quæ, si recipiantur, necesse est, vt fides beatorum Patrum violetur, necesse est, &c.

VINDICATIO.

3. Rectè Isaias de his Doctoribus. Incrassatum est cor populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos suos compresserunt, ne forte videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & conuertantur, & sanem eos. Neque enim quicquam dubito, quin vt superius thesin quintam numero, ex suis eraserunt, ita & hanc septimam voluissent expunctam, si rationis quæ ea concluditur, vim & efficaciam satis perce-

percepissent. Quemadmodū enim superior illa quinta, hæresim istorum conuellit & labefactat, ita hæc septima, eandem euertit prorsus atq; prosternit. *Queritur*: quænam inter tot fidei doctrinas, quæ sub Christi nomine hodie venditantur populo, ex antiquitate ad nos vsque sit deducta? Lutherana an Caluiniana, vel similis aliqua? Suam contendunt Marpurgenses, ex istis Vincentij citatis verbis. At, Vigilantne vel dormiunt? Sic enim ex Vincentio fermocinor.

Inconsiderantia.

Ratiocinatio ex Vincentio.

4. Illa doctrina ex vetustate ad nos deducta est, quæ si recipiatur, nihil est necessesse, vt fides beatorum Patrum, aut tota aut magna ex parte violetur, &c. illa contra noua, quæ si recipiatur, necesse est, vt fides illa violetur, sequanturq; cætera, quæ recenset hic Vincentius.

At, Si Romana doctrina recipiatur, nihil est necesse vt fides illa violetur, vt sequantur illa quæ hic recenset Vincentius incommoda: Si verò Lutherana, Caluiniana, vel qualibet à Romana diuersa recipiatur, illa omnia sequentur, vt facile aduertet quisquis singula perpenderit: Romana igitur doctrina sola ex vetustate deducta est, non Lutherana, Caluiniana, vel quævis aliarum.

Obsecro Lectorem, siue noster siue aduersariorum sit, singulas huius ratiocinationis partes trutinat, & cum Vincentij verbis conferat diligenter. Nullum equidē tam mucosis naribus reperiri posse censeo, quin Marpurgensium impudentiam non persentiscat. Quos enim, bone DEVS, suæ doctrinæ & fidei omnium ætatum proferent castos, continentes, virgines? Quos clericos, Leuitas, Sacerdotes? & ne singula perscrutemur, quos Reges, prouincias, Insulas, in quibus tanto sæculorum tractu illorum doctrina obtinuit? Atque vt repugnante conscientia, in hac se thesi versatos testarentur, cum descripsissent quomocunque cætera, præterierunt tamen hæc mea verba. (*Quæ (doctrina) vna eademque per singulas ætatum successiones incorrupta veritatis traditione manet.*) Nimirum, quod sæpius iam animaduerti superius, ad successionis legitimæ Traditionisq; mentionem expallescunt & hærent. Probè sibi conscij, quod necesse habeant, si doctrinam suam per legitimam successionem traditionemq; deducere iubeantur, in Lutherò, vel Zvvinglio, vel Caluino subsistere. Ante hos igitur quid? Perperam scilicet, euangelizabatur, (vt Marcionem & Valentinum perstringit Tertullianus.) perperam credebatur, tot millia millium perperam tincta, tot opera fidei perperam administrata, tot v'rtutes, tot charismata, perperam operata, tot sacerdotia, tot ministeria perperam functa, tot deniq; martyria perperam coronata. Aut si non perperam, nec in vacuum, quale est, vt ante res Dei currerent, quàm cuius Dei notum esset? antè Christiani quàm Christus inuentus? antè hæreses quàm vera doctrina? (de præscript. cap. 29.)

Omissio.

Tertullianus.

6. Atque

6. Atque ex his satis demonstratum pacatis ingenijs existimo, solius Romanæ Ecclesiæ dogmata, ex antiquitate ad nos vsque successiue deducta fuisse, vt nouitati contraria.

THESIS VIII. MYLHVS.

EADEM EX MARPVR. VII.

Solam Romanæ Ecclesiæ doctrinam primitiua Ecclesiæ doctrina esse conformem.

CVM hac nota plurimum coniuncta est, quæ nunc sequitur. nempe Catholica Romanæ doctrinæ consensus & concordia, cum eorum sententia, quos antea actis sæculis, Spiritus sanctus posuit, regere Ecclesiam Dei. (*Multa de hac re D. August. Tom. 7. lib. 1. c. 2. contra Iulian. & lib. 2. versus finem.*) Cum enim Deus non sit dissensionis, sed pacis, non aliam sine dubio, circa fidei dogmata, mentem & sententiam, ijs inspirauit, quos ante hæc tempora, Ecclesiæ suæ præfecit, Apostolos, Doctores & pastores, aliam ijs, qui postmodum erant eandem gubernaturi: frustra enim alias à Spiritu sancto ad Patres nostros & maiores ablegaremur; si ipsos diuina sua gratia, in Ecclesiæ gubernatione destituisset. Et certè Catholica non erit doctrina, vt Vincentius Lyrin. aduertit, nisi in ipsa vetustate Sacerdotum pariter & Magistrorum, definitiones sententiasq; sectetur. (*Cap. 3. Commonit.*) Iam verò suam doctrinam cum veterum doctrina consistere non posse, liberrimè fatetur Caluinus. (*Lib. 2. Instit. c. 2. §. 4. lib. 3. cap. 4. §. 38. item lib. 3. cap. 5. §. 10. & alibi frequentissimè.*) fatentur etiam

Magde-

CVM hac nota plurimum coniuncta est, quæ nunc sequitur: nempe catholice reformatæ doctrinæ consensus & concordia cū prophetarum, Apostolorum, eorundemque discipulorum sententia, qua de re luculenter testantur Ecclesiarum nostrarum confessiones. Tam diu certi sumus de Spiritus sancti ductu & moderamine, quam diu sancta prophetarum vestigia & Apostolorum in Canonicis scripturis expressa premimus & studiosè legimus. Nam Catholica non erit doctrina. Vt Vincent. Lyrin. aduertit. [Nisi in ipsa vetustate sacerdotum pariter & Magistrorū definitiones, sententiasque sectetur. cap. 3. Hinc Anselmus in comm. in 1 epist. ad Corinth. In libris sanctorū Doctorum, quos authenticè legit Ecclesia, nonnunquam inueniuntur praua, vel hæretica; non tamen pro his vel libri vel authores damnantur: perlegat eorum libros prudens lector, & inueniet verum esse quod dico. Sixtus Senensis in præfat. lib. 5. Biblioth. Veteres dum vnum errorem omnium vitium conatu destruere annuntur, sæpè in alterum errorem vel deciderunt, vel quodammodo decidisse videantur agricolarum more, qui

F

incur-

Magdeburgenses. (Cent. 2. cap. 4. & alibi *sepins.*) vt omittamus conuitia, quibus hi patres onerant. Quare, cum confitentes habeamus reos, cedunt, plantamque in contrariam non sunt huius rei plures adsciscenda probationes.

Item Canus *vester* L. C. lib. 11. c. 6. Non omnia, quæ magni authores scripserunt, sunt vndique perfecta. Nam & labuntur aliquando, vt ille ait, & oneri cedunt; & indulgent ingeniorum suorum voluptati: vulgoque interdum etiam indulgent.] Non ideo aurum, quod fundamento superædificârunt patres, aspernamur, quod fecimus & stipulas, cum D. August. lib. 2. ad Cresc. c. 32. repudiamus. Amplectimur enim August. effatum *epist.* 48. ad Vincent. Donatist. Hoc genus literarum ab autoritate Canonis distinguendum est. Non enim sic leguntur, tanquam ita ex eis testimonium proferatur, vt contraferre non liceat, sicubi fortè aliter sapuerint, quam veritas postulârit. Vide *epist.* 19. ad Hieron.

VINDICATIO.

Tergiuersio.

3. Insignem Marpurgensium tergiuersationem hic expendat lector. dogmata sua nouitatis, & a veterû quos hætenus agnouit Ecclesia Patrum doctrina, discrepantiæ cõargui, stomachantur: ea tamen cum eorundem Patrum commentarijs & sententijs comparati, vt ex ijs qualia sint iudicentur, quod postulâram in thesi mea, nullo modo ferunt; & si hoc virgeas, fremunt quoque. Ab his igitur ad consensum & concordiam suæ doctrinæ, cum Prophetarum, Apostolorum, eorundemque discipulorum sententia prouocant. Atque consensum hunc atque concordiam, ex Ecclesiarum suarum confessionibus asstimari volunt. Omnia ineptrè. Cur enim à Patribus ad Apostolos appellent, nuper ad 1. thesin secundæ huius partis exposui satis. Quinam verò sue int illi Prophetarum Apostolorumque discipuli, præter istos, quos appellamus Patres, neque sciunt ipsi, neque docere possunt alios. Solum diuinant, dubio procul extitisse nonnullos eiusmodi, eosque secum fecisse. Quid verò tergiuersari est, & diuerticula quærere, si hoc non est? Illorum porro confessiones tam turpiter variant, vt de iplarum consensu & concordia, cum Prophetarum, Apostolorum, eorundemque discipulorum sententia, difficilius sit iudicare, quàm de abscondito alicubi thesauro, ex excitatione cornuorum. Alia namque confessio Lutheranorum est, alia Calvinianorum, alia Synvengfeldianorum, & aliorum alia. Qualem enim quisque finxit fidem, talem quoque somniauit fidei confessionem, quoties verò propriam confessionem suam, eiusdem quoque sectæ professores inconstantissimè mutant, atque reformant, nihil

Effugium.

Apostolorum discipuli quidnam?

Confessiones reformatorum.

nihil attinet commemorare. Testis omnium augustissima sit & Auiæ cæterarum Augustana confessio, mutata transformataque roties vt ipsa vix agnoscat amplius seipsam. Inspiciamus cætera. Catholica, dicunt, non erit doctrina, nisi in ipsa vetustate sacerdotum pariter & Magistrorum definitiones, sententiasque sectetur. Merito hic Marpurgensium desidero prudentiam. Nam, Catholicam non fore doctrinam fatentur, nisi in ipsa vetustate sacerdotum pariter & Magistrorum definitiones sententiasque sectetur; non aduertunt tamen, si loquuntur seridè oportere se, in omnibus quæ contra Catholicos, Romanos nunc defendunt dogmatibus, vel terga vertere Caluino, vel certè in ipsa vetustate sacerdotum pariter ac Magistrorum definitiones sententiasque repudiare. Nam pessimè sibi cū vetustate conuenire, nō semel profitetur Caluinus apertè. vt de diuina gratia cū voluntate nostra cooperatione (lib. 2. inst. c. 3. §. 7. & lib. 3. c. 11. §. 15.) De subiectione Christi, respectu Patris diuinitatis etiam ratione. (lib. 2. c. 16. §. 3.) De peccati fomite (lib. 3. c. 3. §. 10.) De satisfactiōne, (lib. 3. c. 4. §. 38.) De suffragijs pro defunctis; (lib. 3. c. 5. §. 10.) De merito bonorum operū. (lib. 3. c. 15. §. 2.) De penitentia. (lib. 4. c. 4. §. 10. & c. 12. §. 8.) De quadragesimæ obseruantia. (lib. 4. c. 12. §. 20.) De sacerdotum coniugio. (ibid. §. 23.) De baptismo laicorum necessitatis tempore. (lib. 4. c. 15. §. 20.) De sacrificandi modo. (lib. 4. c. 8. §. 21.) Quæ paucula inter alia innumera solus Bellarminus lib. 4. de notis Ecclesiæ cap. 9. annotauit.

4. Videant igitur nunc isti, & quomodo Caluini placita sectentur, & sua simul dogmata ex vetustate sacerdotum & Magistrorum definitionibus sententijsque repetant. Quæ deinde ex Anselmo, Sixto Senensi, Melchiorre Cano & D. Augustino proferunt, quid nobis aduersantur? Non ij sumus, qui sanctorum Patrum dictis tantum deferant, quantum scripturis Canonicis. Homines eos fuisse meminimus & hallucinatos aliquando. Sed, nunc quid Lutherus, Zwinglius, &c. angeli sunt, quia Patres homines. Nunc quid quia verbo lapsi non aunquam Patres; Lutherus, Zwinglius, Caluinus, semper ediderunt Oracula? Imò quod in his, quàm in Patribus. (siue morum spectes honestatem, & vitæ innocentiam, siue doctrinæ sinceritatem & constantiam.) multò se prodiderit magis humani generis imbecillitas & fragilitas; iccirco vetustis Patrum decretis standum potius arbitramur, quàm illorum nuper natis opinionationibus, confessionibusque Metrà Erisichtonis mutabilioribus.

5. Quòd verò plerique omnes oggannunt Sectarij, nullā doctrinæ nostræ concordiam cum vnanimi Patrum consensu quærendā, q̄ ipsimet inter se quoque nō consenserint, vnde quaq̄, id facile diluitur. Neque n. necesse est, vt Catholica doctrina censeatur, cā cum omniū prorsus Patrum doctrina

congruere, sed cum illorum duntaxat, qui in fide & communione Catholica sancte, sapienter, constanter viuentes, docentes & permanentes, vel mori in Christo fideliter, vel occidi pro Christo feliciter meruerunt. Quibus tamen hac lege credendum est, ut quicquid vel omnes vel plures, vno eodemque sensu manifeste, frequenter, perseveranter, velut quodam consentiente sibi magistrorum concilio, accipiendo, tenendo, tradendo, firmanerint, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur. Quicquid vero, quamvis ille sanctus, & doctus, quamvis Episcopus, quamvis Confessor & Martyr, preter omnes, aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias & occultas & priuatas opiniunculas, à communis, publicae ac generalis sententiae auctoritate secretum sit, ne cum summo aeternae salutis periculo, iuxta sacrilegam haereticorum & schismaticorum consuetudinem, vniuersalis dogmatis veritate dimissa, vnius hominis notitium sectemur errorem. (haec Vincentius commonit. cap. 39.)

An omnes
errant?

7. Sed quid, si in vnum errorem consensissent omnes Patres? An propterea errantium multitudo, patrocina-retur errori? Sic enim instant isti. At, inanis hic metus est. Cum enim tam multas tamque insignes habuerit haecentis orbis in Aphrica, in Asia, in Europa Ecclesias, totque eorundem Rectores & Pastores, quis sibi persuadeat Spiritum sanctum ex toto illo numero nullum respexisse, ut eum in veritatem deduceret, ad hoc missus à Christo, ad hoc postularus à Patre, ut esset Doctor veritatis? Neglexerit, inquit Tertullianus, officium Dei villicus, Christi vicarius (Romanus Pontifex) Sinens Ecclesias aliter, interim intelligere, aliter credere, quam ipse per Apostolos pradicabat. Ecquid verisimile est, ut tot ac tanta in vna fide errauerint? Nullis inter multos euentus est vnus exitus: variasse debuerat error doctrinae Christianae Ecclesiarum. Ceterum, quod apud multos vnum inuenitur, non est erratum, sed traditum. Audeat ergo aliquis dicere illos errasse qui tradiderunt? (cap. 28. de praescript.)

Tertullianus.

7. Itaque, cum in tantâ doctrinarum varietate, nulla sit quae consensum suum & concordiam cum veterum doctrina ex ipsorummet veterum commentarijs, definitionibus, sententijsque iudicari sustineat praeter Romanam, quae sola exultat, si quando de praecipuis, quae hodie controuertuntur dogmatibus (de praedestinatione, de peccati causa, de Eucharistia, de diuinâ gratiâ, de libero arbitrio, de bonorum operum meritis, de purgatorio, Sanctorum inuocatione, & similibus.) ad Antiquitatis venerandam vocetur tribunal, quod tan-
roperè reingruendo diffugiunt aduersarij: manifestè con-spicitur quoque, nullam ex omnibus, praeter Romanam, primitiuae Ecclesiae veterumque doctrinae conformari.

Solos Romanae doctrinae Professores inter sese concordasse.

I. SED praeterea, non est solum Romana doctrina, cum veterum doctorum definitionibus, siue Graeci sint illi, siue Latini conformis, sed etiam, quicumque iam eam profitentur, ita inter se in iis, quae ad fidei decreta spectant, sunt vnanimes, ut quod mireris, ne in toto quidē terrarum orbe, sit vnus, qui alterius dogma, quod Ecclesiae Romanae decretum noxat, pro haeresi vel errore proclamet; ut plane illud D. Pauli apud ipsos locum inuenerit. (Rom. 15. & 1. ad Corinth. c. 1. Obsecro autem vos fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata; sitis autem perfecti, in eodem sensu, & in eadem sententia, ut vnanimes, & vno ore, honorificetis Deum & Patrem Domini nostri Iesu Christi. quomodo autem, qui discessionem à Romana hac vnitatem fecerunt; inter se digladiantur, dum alter alterum dictis, & scriptis, haereseos nomine insectatur & exagitat, lippis & tonsoribus, iam notum est. Imò etiam, ut quo Spiritu, Romanam concordiam oderint, manifestum faciant, iidem sibi ipsis frequenter aduersantur. Atque hanc etiam omnium veterum haereticorum indolem fuisse, pater ex historiis, vnde etiam Sozomenus refert, multos ob haereticorum dissensiones & contradictiones quibus se ipsos implicuissent, ad Catholicos rediisse. Sozom. lib. 7. c. 12.

SED praeterea, non est solum Reformati doctrina, cum vetustis prophetarum & Apostolorum definitionibus conformis: sed etiam quicumque iam eam profitentur, ita inter se in iis, quae ad fidei decreta fundamentalia & ad salutem necessaria, spectant, sunt vnanimes (licet in externa Ecclesiae politia ac ceremoniis non nihil sit differentiae) ut quod mireris, ne in toto quidē terrarum orbe, sit vnus, qui alterius dogma, quod sacrae scripturae consentaneum noxat, pro haeresi vel errore proclamet: quomodo autem, qui semel Romanum lupanar ingressi sunt, inter se Andabatarum more digladiantur, dum alter alterum ex vniuerso Angelicorum, Seraphicorum, Cherubicorum, Scholasticorum choro, ridiculis & ineptis teretissimis ludificat, exagitat, & veritati tenebras offundit, lippis & tonsoribus iam notum est. Et, ut quo Spiritu Christianam concordiam oderint, manifestum faciant, iidem sibi ipsis frequenter aduersantur. Atque hanc etiam omnium veterum haereticorum indolem fuisse, pater ex historiis. Vnde etiam Sozomenus refert, multos ob haereticorum dissensiones & contradictiones, quibus se ipsos implicuissent, ad Catholicos rediisse. Sozom. lib. 7. c. 12.

Concordia
Reforma-
torum.

3. Eiusmodi prorsus illorū est doctrina, qualis inter ipsos consensus & concordia. Eam verò iam olim D. Ambrosius Eudoxij, Eunomij, Arii, Aëtijque exemplis declarauit. Plura sunt, inquit, nomina, sed vna perfidia, impietate non dissonans, communionem discordans, non dissimilis fraude, sed cogitatione disiecta. Cur enim secum conuenire noluit, non intelligo. Eunomij (Lutheri) personam diffugiunt Ariani, (Caluiniani) sed eius perfidiam asserunt, impietatem exequuntur. Itaque nunc in plures sese diuisere formas. Alij Eudoxium, (Zyvinglium) alij Eunomium, (Lutherum) alij Aëtium, (Caluinum) alij Palladium, (Schvvengfeldium) alij Demophilum, (Flacium) alij Auxentium, (Schmidlinum) vel perfidiae eius heredes, sequuntur. Nunquid diuisus est Christus? (lib. 1. de fide cap. 4.) Et scitissime Tertullianus: Mentior, inquit, si non etiam à regulis suis variant inter se, dum vnusquisque perinde suo arbitrio moduletur quæ accepit, quemadmodum de suo arbitrio ea composuit ille, qui tradidit. Agnoscit originem suam & originis suamorem profectus rei. (de præscript. cap. 42.)

Dissensio,
& in qui-
bus?

4. A veterum deinde siue Græcorum, siue Latinorum Patrum nobiscum consensu, iterū hīc ad Prophetas & Apostolos appellant, cuius causam ad I. thesin huius partis exposui. In ipis verò quæ ad fidei decreta fundamentalia spectant consensum suum quā fronte nobis obiciunt: Si. n. in fundamentalibus atq; ad salutem necessariis, tanta est inter ipsos cōcordia, totaq; de externa Ecclesiæ politia ac ceremoniis controuersia sit, cur sese tam atrociter cōiunctis mutuis publicè & priuatim, scriptis & dictis insectantur?

Sturmi
sententia.

5. Certè Ioan. Sturmius, longè aliis de rebus quā externis ceremoniis eos rixari testatur apertè, in eo scripto. q. de ratione concordia in eunda diuulgauit? Inter Ecclesias, inquit, Euangelicas præcipue cōtrouersia hæ sunt: De Cæna Domini, de prædestinatione seu prouidentia Dei, de persona Christi, &c. Item, certum est, causam Eucharisticam, fontem esse & originem multarū aliarū perniciosarū rixarum, videlicet, de persona Christi, de eius ascensione ad cælos, deq; ipsius ad dexterā Patris sessione, deq; quibusdam aliis, quibus præcipui fidei nostræ articuli labefactantur, &c. & deinde. Hīs paradoxis opinionibus, fundamenta religionis nostræ cōuelluntur, præcipui articuli in dubium vocantur, multæ hereses in Ecclesias Christi inuehūtur, & plane ad Mahometismum & Atheismum paratur via. dictum verissimè. Iam verò quam bellæ in fundamentalibus atque ad salutem necessariis consentiant, non aliunde puto certius, quam ex ipsorummet testimoniis demonstratur.

Ietzleri te-
simoniū.

6. Scripsit Ioannes Ietzlerus Schafhusianus, de diuturnitate belli Eucha-
ristici

ristici librum, in quo cum multa sint, quæ ad hunc locum pertinent, tum illa præcipue quæ circa paginam 93. recensentur. Cum hæc (conuicia) ad aures Lutheranorum peruenirent, inquit, longè duriora in aduersarios emisere verba: asserendo quod sint mendaces, quod falsarii, quod sacramentiperdæ, quod sacramentorum hostes, quod corruptores testamenti Christi, quod ruant in tartara, quod suo iudicio damnati. Zyvingliani, durius appellati, duriora & ipsi cœperunt proferre. Vnde vocarunt Lutheranos, Anthropophagos, hamatopotas, Thyestas, carnifices, Christicidas, artolatræ, impanati Dei cultores, abnegatores redemptionis per Christum, Eurycheanos, Schvvengfeldianos, euersores complurium articulorum fidei. Hīs excitati Lutheranī, vocarunt Zyvinglianos conuictos hæreticos, demoniacos, diabolis omni ex parte, ante, pone, supra, infra, intus & extra obfessos: diabolī martyres, gladii potius Magi-
stratus ciuili, quam verbi refellendos, abarcendos à sacris, ex Ecclesiā exstirpandos funditus, fugiendos ab omnibus bonis, indignos pro quibus oretur, ex fœderibus Regum ac Principum excludendos, annumerandos cum Anabaptistis, Nestorianis, Arianis, Turcis: omnium mortalium quos vnquam terra sustinuit, deterribiles, nec nō in sempiternum damnandos. Nunquid hæc pulchra in fidei decretis fundamentali-
bus, consensus Reformatorum sunt indicia?

Consultationes Eu-
angelica.

7. Atque vrne quis inter Sacramentarios & Lutheranos duntaxat istas esse rixas & contentiones arbitretur; ipsos quoque Sacramentarium duces inter sese acerrimè depugnare, Beza testatur de æterna Dei prædestinatione ad Sebastiani Castellionis calumnias (ita enim inscribitur Commentarius) responsio vna; & deinde ad defensiones & reprehensiones eiusdem Castellionis, quibus suam noui testamenti interpretationem defendere aduersus Bezam & eius versionem vicissim reprehendere conatus est; responsio altera. In quibus non de externis ceremoniis & ritibus, sed de salutis nostræ fundamentis agi, ipsemet Beza monet serio.

8. Fumi sunt igitur & pappi, quæ de suorum in fundamentalibus fidei decretis consensu atque concordia, simplicioribus obtrudunt Marpurgeneses, vt acerrima bella, quæ Caluiniani in Anglia, Scotia, Hybernia, & alibi, cum Puritanis gerunt; prorsus omittam.

9. Certè ad externam Ecclesiæ politiam, quod attinet & ceremonias, est in Romana Ecclesiā pro diuersissimarum nationum in his quoque magna varietas: An propterea inter sese de fide fideique doctrina digladiantur? Cur toties rogati prouocatique Nonatores, ne vnicum tandem dogmatis fidei exemplum proferunt, in quo non omnes Catholici consentiant? Victores enim illos tunc, in hac tota causā abituros certò pollicemur.

Ceremonia-
rum varie-
tas in Ro-
mana.

Norma cō-
cordia.

10. Quam verò pulchra concordiae norma est, quam rixis & contentionibus suis prætexunt! *Qui Reformatorum doctrinam profitentur ita sunt, in-*
quiunt, inter se vnanimis, vt quod mireris, ne in toto quidem terrarum orbe sit vnus,
qui alterius dogma, quod sacra Scriptura consentaneum norit, pro heresi vel errore
proclamet. O insignem concordiae formulam! quā non solum Lutherani cum Caluinianis, sed cum veteribus etiam hæreticis & sectariis vniuersis; Arianis, Eunomianis, Nestorianis similibusque monstris, facilius fœderarentur. Nullus vsquam hæreticus extitit, qui pro heresi vel errore proclamaret alterius dogma, quod sacrae Scripturae consentaneum iudicauit, an propterea in fidei doctrina, vel inter sese vel cum Lutheranis & Caluinianis dicentur conspirasse? Hinc ortum inter omnes omnium temporū & ætatum hæreticos, duxit discordia, vnde & hodie ducit, quod nimirum vnus hoc, aliud aliud à se confictum dogma scripturis consentaneum condat, nec vllus sit, qui legitimum admittat iudicem, qui, num huic vel isti scripturae patrocinentur, decernat.

Discordia
hæreticorū
vnde?

Scholasti-
corum rixa
de quibus?

11. Neque est, quod pro rixis & dissensionibus in fidei dogmatibus, iterum hic nobis scholasticorum (quos Romanum lupanar ingressos calumniatur iste) disceptationes inculcent. Non enim illæ de fide instituuntur, sed de commodioribus fidei mysteria & decreta (in quæ iurarunt omnes) contra infidelium & hæreticorum perfidiam & fraudes, explicandi defendendiq; modis & rationibus. y. g. Quin DEVM vnum in essentiā & trinum in personis firmiter credat, nullum est reperire scholasticum. quomodo tamen vnus in essentiā sit, & trinus in personis, aliter explicant, qui D. Thomam Aquinatem sectantur; aliter, quibus Scoti philosophandi ratio magis arridet. Hinc igitur inter ipsos disceptationes variae, & satis nonnunquam implicatae. Vt quid persona sit in diuinis? constituaturne per proprietates absolute vel per respectivas? pluresne sint in diuinis, substantiæ quam tres, licet personarum numerus ternarius non excedat. Quanam generationis verbi ratio? quomodo à Spiritus Sancti processione distinguatur? & similes: de quibus inter se dum sobriè disputando suas sententias & definitiones, semper diuinis literis Ecclesiæque iudicio subiiciunt, Thomistæ, Scotistæ, ac cæteri, qui Angelicorum, Seraphicorum, &c. nominibus à Marpurgensibus significantur: non magis de fidei decretis digladiari dici possunt, quam Christiani Philosophi, qui, cum mundum à Deo productum in tempore fateantur, ex scripturis nihilominus adhuc litigant. Num omnia sint producta simul? an prius pars vna post alteram? Potueritne DEVS ab æterno eundem producere? & an plures certo numero comprehensos, an infinitos? Nihil igitur, quam suam incertiam produnt Marpurgenses, dum

Angelici,
Seraphici,
quinam?

Scholasticorum has, in rebus adia phoris & philosophicis disputationes, pro dissensionibus & rixis in fidei dogmatibus, simplicioribus & imperitis venditant.

12. Quia igitur non solum cum antiquis Patribus, sed inter se quoq; in fidei dogmatibus eiusdem sint Romanae doctrinae Professores, sententiae, nulla est vel leuis dubitatio; cum interim non graue modo ac perniciosum Reipublicae Christianae bellum gerunt, de doctrinā, tam Lutherani cum Caluinianis, quam Lutherani cum Lutheranis, & Caluiniani cum Caluinianis, & cum cæteris cæteri.

THESIS X. MULH.

EADEM EX MARPURG. IX.

Solam Romana Ecclesiae doctrinam Eth-
nicos conuertisse.

1. **A**LIA etiam verā doctrinā, demonstratio est, eius vis & efficacia, ad conuertendas animas; vt etiam superius in vniuersum, de Christianae fidei veritate, dicebam. Solus enim Dei sermo viuus est, & efficax. Nullam autem vnquam gentem vel nationem, ab vlla secta, ad Christum, quem antea ignorasset, conuersam, vel audiuius, vel legimus. Nec mirum. Sensu enim scripturae, non verbis, quæ sola habent hæretici, animæ conuertuntur. Catholica autem Romana doctrina, vt antiquissima tempora omittamus (in quibus forte aduersarij suo more dicent, illam adhuc fuisse synceram) ab ipsius D. Gregorij ætate, vsque ad hunc annum 1601. ab idolatria & paganismo auertit, Christoq; adiunxit Anglos, per Pontificios Monachos. Francones, per S. Kilianum, magnam Germaniæ nostrae partem, per S. Bonifaciū, Wandalos

2. **A**LIA etiam, verā doctrinā demonstratio est, eius vis & efficacia ad conuertendas animas, vt etiā superius in vniuersum, de Christianae fidei veritate, dicebam. Solus enim Dei sermo viuus est & efficax. Papistis verò ambitiose iactantibus quod terrarum orbem Christo adduxerint, illud Hilarij ex lib. cont. Auent. dictum esto:] Oro vos, Episcopi, qui hoc vos esse creditis, quibusnam suffragiis ad prædicandum Euangelium Apostoli vsi sunt? quibus adiuti potestatibus Christum prædicauerunt, Gentesque ferè omnes ex idolis ad Deum transtulerunt? Anne sibi aliquam assumeret palatio dignitatem, hymnum Deo in carcere, inter catenas & post flagella cantantes? edictisque Regis Paulus cum in theatro spectaculum ipse esset, Christo Ecclesiam congregabat? Nerone se (credo) aut Vespasiano, aut Decio patrocinantibus tuebatur, quorum in nos odiis confessio diuine prædicationis effloruit.

dalos, Sclauos, Polonos, Danos, Morauos, per Monachos Corbeienſes, vt ipſimet teſtantur Magdeburgenſes Centuriatores. Noruegi-
am, per Adrianum quartum, ante ſuum Pontificatum, ab Eugenio Pontifice miſſum; cōuerſam, teſta-
tur Platina. (*Fatentur hæc Centuriatores. Cent. 6. cap. 2. Cent. 7. cap. 2. Cent. 8. cap. 2. Cent. 9. c. 2. Cent. 10. c. 2. De Thuringorum conuerſione per S. Bonifacium, vide Caſarem Baronium, To. 9. anno Chriſti 719. Gregorij Pap. 2. anno 5. & duas Episto-
las eiusdem Papæ ad Nobiles & Populum Thuringorū ſub anno Chriſti 723. & aliam ad Saxones ibidem.*) Denique vt ſimiles conuerſiones plurimas omittam antiquiores, hoc noſtro ſeculo, in nouo orbe, multa Gentili-
um millia, Catholici Romani conuerterunt, quamplurimos etiam ludæos alibi, non paucos Turcas. ſimile quidvilius temporis hæretici proferant, de iis, quibus Chriſtus antea fuerat incognitus. De cætero rectè Tertullianus. *De verbis autem adminiſtratione quid dicam? Cum hoc ſit negotium illis (hæreticis) non Ethnicos conuertendi, ſed noſtros euertendi; hæc magis gloriam captant, ſi ſtantibus ruinam, non ſi iacentibus eleuationem operentur, noſtra ſuffodiunt, vt ſua ædificent, &c.* (*De præſcript. cap. 42.*)

ruiffe; adeo quidem, vt verè Apoſtoli, ſi reuiſiſcerent, contra iſtos Tertullianum laudarent dicentem: [*De verbis adminiſtratione quid dicam? Cū hoc ſit negotium illis (Papiſtis) non ethnicos conuertendi, ſed noſtros euertendi, hanc magis gloriam captant, ſi ſtantibus ruinam, non ſi iacentibus eleuationem operentur, noſtra ſuffodiunt, vt ſua ædificent, &c. de præſcript.*]

illi manu atque opere ſe alentes, inter cœnacula ſecretaque cōiuntes, vicos & caſtella, Gentesque fere omnes terra ac mari contra ſenatus conſulta & Regum edicta peragrantes, clauſes (credo) regni cœlorū non habebant? An non manifeſta tum ſe Dei virtus, contra odia humana porrexit? Cum tanto magis Chriſtus prædicaretur, quanto magis prædicari inliberetur. At nūc, pro dolor! Diuinam fidem ſuffragia terrena commendant; inopsque virtutis ſuæ Chriſtus, dum ambitio nomini ſuo conciliatur, arguitur. Terret conciliis & carceribus eccleſia, credique ſibi cogit, quæ exiliis & carceribus eſt credita; pendet ad dignationem communicantium, quæ perſequentium eſt conſecrata terrore, fugat ſacerdotes, quæ fugatis eſt ſacerdotibus propagata; diligitque ſe gloriatur à mundo, quæ Chriſti eſſe non potuit, niſi eam mundus odiſſet. Inanis igitur eſt leſuitarum, qui Apoſtolorū ſibi arrogante opera, gloriatio. Hilar. ait, I. Apoſtolos gentes ferè omnes ex idolis ad Deū tranſtuliffe. II. Apoſtolos inermes & inopes eccleſiā in omnes terræ partes expandiſſe: contra Eccleſiæ præfulcs, qui poſterioribus ſeculis vixerunt, carcere & armis gentes ter-
ruiffe; adeo quidem, vt verè Apoſtoli, ſi reuiſiſcerent, contra iſtos Tertullianum laudarent dicentem: [*De verbis adminiſtratione quid dicam? Cū hoc ſit negotium illis (Papiſtis) non ethnicos conuertendi, ſed noſtros euertendi, hanc magis gloriam captant, ſi ſtantibus ruinam, non ſi iacentibus eleuationem operentur, noſtra ſuffodiunt, vt ſua ædificent, &c. de præſcript.*]

ſcript. cap. 42.] Quomodo etiam Romanenſes in nouum orbem armati impetum fecerint, multa Gentilium millia crudeliter dilaniauerint, ſupplices etiam obtruncauerint, hiſtoria teſtatur. O immemores eius, quod *Lact. Inſt. diu. lib. 5. c. 10.* Defendenda religio eſt non occidendo, ſed monendo: non ſæuitiā, ſed patientiā: non ſcelere, ſed fide. Illa enim malorū ſunt: hæc bonorum. Nam ſi ſanguine, ſi tormentis, ſi malo religionem defendere velis, iam non defendetur illa, ſed polluetur & violabitur, *vide cod. lib. c. 21.* Vnde pietas tam impia, vt eos miſeris modis aut perdant, aut mutilos faciant, quibus velint eſſe conſultum? *Vrſpergens in Philippi Imp. vita p. 321. de Romana Eccleſia inquit: Habes quod ſemper ſitiſti: decanta canticum; quia per malitiam hominum, non per tuam Religionem orbem viſiſti.*

VINDICATIO.

3. Oſtendendum fuerat hac antitheſi Marpurgenſibus, quaſnam gentes, quibus antea CHRISTVS annunciatuſ non fuerat, doctrinæ ſue vi & efficacia, ad fidem & religionem pertraxiſſent, ſed non potuerunt id magis, quam vilius ætatis Eccleſiæ perduelles, alij. Solum Catholicos calumniantur; hoc vt ipſis eſt ſolenne, ita & proclue. *Papiſtis*, inquit, *glorioſe iactantibus, quod orbem CHRISTO adduxerint, illud Hilarij ex libro contra Auxentium dictum eſt; Oro vos, &c.* Anglos, & maximā ex parte Germanos, Saxones, Thuringos, Haſſos, Francones, Wandalos dein-
de, Sclauos, Polonos, Danos, Morauos, ſimilesque nationes complures, per Romanæ doctrinæ Profeſſores à gentilitate & idololatriā ad CHRISTVM fuiſſe primò traductos, inſiciari nequeunt Marpurgenſes. Concedunt quoque, ſolum DEI verbum vinum eſſe atque efficax, vt animos abſtrahat ab impietate, iungatque DEO. Quin igitur ROMANÆ doctrinæ propugnatores iſtos, à quibus maiores noſtri, Saxones, Thuringi, Heſſi, &c. CHRISTVM didicere primò, nihil niſi Verbum DEI propoſuiſſe fatentur? Aut erco, cum Paganis, idololatriis & Turcis, auos ſuos, proauos, abauos, &c. deuocant, aut eos veri DEI, verum cultum à Gregoriis, Conone, Zacharia, Romanæ ſedis Pontificibus, D. Bonifacio, Kiliano, & ſimilibus Doctoribus didiciſſe fateantur, neceſſe eſt.

4. Porro, non iactant ambitioſe Papiſta, vel gloriantur vanè, A-
poſtolorum ſibi arrogantes opera, quod iſti blaterant; hoc affirmant iniquo.

solum, de quo nemo prudens dubitarit, Catholicam Romanam doctrinam à S. Gregorij Magni ætate, (vt nihil de antiquioribus sæculis cōmemorem) ab idololatriâ & paganismo abductos, Christo adiūxisse Anglos, Francones, magnam Germaniæ partem. Wandalos item, Sclauos, Polonos, Danos, Morauos, &c. eiusque testes ipsosmet adhibent aduersariorum commentarios, qui Christum per S. Kilianum, Bonifacium, Sociosq., per Corbeienſes Monachos & similes Pontificios concionatores, gentib. istis primò annunciatum fuisse testantur. Quid hīc se prodit iactantiæ? Quid gloriationis?

Paralogismi.

1. Hilarij illud Catholici Romaniq̃ue Doctoris ex libro contra Auxentium Arianum descriptum testimonium lectum est à Catholicis frequenter iam etiam illis dictum sit, à Marpurgensibus; quid tum postea? Apostoli Hilario teste, gentes ferè omnes, ex idolis ad Christum tranſtulerunt: & inermes & inopes, Ecclesiam in omnes terræ partes expanderunt, eodemq̃ue Hilario teste, Auxentij, Arianorumq̃, Ecclesia, conciliis suis & carceribus terruit, quæ exiliis & carceribus est credita, fugauit sacerdotes, quæ fugatis sacerdotibus (vtique non Calvinianis) est propagata, Catholicam Ecclesiam. Ergo ambitiosè & arroganter iactant Papistæ, à Romanæ Ecclesiæ Doctoribus conuersam Angliam, Germaniam, Poloniam, & eiusmodi nationes ab idolis ad Christum? Egregia verò, & eiusmodi Doctoribus digna ratiocinatio.

2. 6. Similis est quæ sequitur. Nouum orbem, militum quorundam Hispanorum immaniter tractauit crudelitas: ergo, qui ex nouo orbe Christo crediderunt, per Romanæ Ecclesiæ Doctores conuersi non sunt. Acutè prorsus. κατὰ πάντας, καὶ αὐτὸ, & καὶ ὅλοι πρῶτον. Si ex militum crudelitate & rabie, æstimāda est doctrinæ sinceritas, vis & efficacia; væ Calvinismo. Quot præfules, quot sacerdotes, quot Monachos, quot sacras Virgines, in Gallia, in Anglia, in Belgio, alibi, crudeliter trucidarunt, Calviniano furore perciti milites?

3. 7. Pergunt ex Lactantio: Defendēda religio est, nō occidendo sed monendo, non seuitiā, sed patientiā: non scelere, sed fide, &c. Quid hinc sequitur? Ergo in nouum orbem fides Christiana nondum est importata à Romanensibus? Chrysippum hīc audire mihi videor. Quid iam sequitur? Vrspergensē in Philippi Imperatoris vira, de Romana Ecclesia dixisse. Habes quod strisisti; decanta canticum, quia per malitiam hominum, non per tuam Religionem orbem viciſti.

Citatio falsa ex Vrspergensē.

8. Nisi mihi mer ipsi hanc legem statuissem, quantumcunque mentiedo excederent isti, nolle me tamen eos appellare mendaces; meritò hīc profectò audirent mendacissimi, dum illa tribuunt Vrspergensi, quæ nūquam

quam in mentem ipsi venerunt. Vt enim Philippo plusculum fauerit etiam contra Pontificem, qui tum fuit Innocentius III. de ipsā tamen Apostolicā Sede, honorificentissimè ipsum sensisse, paginā 319. manifestum est. Neque præter Romanam agnouit aut coluit aliam Ecclesiam Vrspergensis, vt qui Catholico Romanoq̃ue ritu, presbyteratum se à Diethalmo Constantienſi Episcopo, anno M. C C. accepisse, (pag. 325.) & Monachum Præmonstratenſis Ordinis anno M. C C. VII. factum, fateatur ingenuè. Non igitur illis verbis Ecclesiam Romanam perstringit, quod isti somniant, sed sub Urbis Romæ nomine, Romana curia sceleratos, tum, & cupidos rabulas, quibus ob tot rixas & contentiones, quæ Romam ex Germaniā perferebantur diiudicandæ, nalcebatur quæstus maximus, ac cumulandæ quæ pecuniæ, cuius siti cruciabantur, occasio. Curiales igitur istos malè feriatos vellicabat Vrspergensis, quod orbem vicissent, id est, sibi subiectum quasi iam haberent, non per suam religionem, quæ nullas tum pariebat rixas & controuersias: sed per hominum malitiam, quā fiebat, vt variorum criminum ac sacrilegiorum rei, sese tribunali ipsorum, sistere cogebantur, suarum controuersiarum & litium decisiones audiri. Sed quid hæc Ecclesiæ Romanæ, ipsiq̃ue religioni Catholicæ præiudicant? quasi verò ex aulicorum cupiditate corruptissimisq̃ue moribus, de Principum fide, religione, ac ipsa demum prouinciæ ac ditionis Ecclesiā, statuendum sit.

9. Nihil igitur attulerunt prorsus Marpurgensēs, quo diluerent quod fuerat assertum, de Romanā doctrinā: eam nimirum solam, inter omnes; Ethnicos & infideles, ab idololatriā, ad Christi fidem pertraxisse; cum interim verissimè Tertullianus pronunciārit, hoc Calvinianis cæterisque hæreticis, esse commune negotium, non Ethnicos conuertendi, sed nostros euertendi; hancq̃, magis eos gloriam captare, si stantibus ruinā, non si iacentibus eleuationem operentur, nostraq̃, eos suffodere, vt sua edificent. (de præscript. cap. 42.)

THESIS XI. MVLHV S. Solam Romanæ Ecclesiæ doctrinam sanctos homines effecisse.

EADEM EX MARPVRGENSIBVS, sed fædè corrupta X.

1. SED, præter hæc omnia, ipsa etiam sanctitas vitæ, & morū integritas, eorum, qui Romanæ fidei, & doctrinæ addicti fuere, qualis ipsa fuerit & sit, abundè testantur. Ex frui-

2. S ANCTITAS vitæ & morum integritas, olim quidē Ecclesiam catholicam à sectis separabant: Nullus autem à schismatis tempore factis Ecclesiasticis est inscriptus illoū, quem & nos pariter sanctum profi-

Ex fructibus enim arbor cognoscitur. Inspiciamus fastos Ecclesiasticos, quotquot aduersariorum etiam concessione sancti notantur, nostri sunt; nullus à schismatis tempore, inscriptus, illorum, quem & nos pariter sanctum profiteamur. Hinc rectè tandem semel Lutherus. *Mundus, inquit, indies fit deterior, sunt nunc homines magis vindictæ cupidi, magis auari, magis ab omni misericordia remoti, magis immodesti, & indisciplinati, multoq; deteriores, quàm fuerunt in Papatu. (in postilla Dominice 1. aduentus.)* Et Smidelinus de suis Lutheranis. *Vt totus mundus agnoscat, eos non esse Papistas, nec bonis operibus quicquam fidere, illorum etiam operum, nullum exercent penitus. ieiunij loco, comessionationibus & perpotationibus nocte dieq; vacant, vbi pauperibus benignè facere oportebat, eos deglubunt & excoriant, precesiones verunt in iuramenta, blasphemias, & diuini nominis execrationes, idq; tam perditè, vt Christus, ne ab ipsis quidē Turcis hodie tātoperè blasphemetur. Demū pro humilitate regnat passim superbia, fastus, elatio. Atq; hoc vniuersum vitæ genus, ab illis, Euangelicum dicitur institutum. (Conc. 4. in cap. 21. Luc.)* Et quia in ore duorum vel trium stat omne verbum, addamus & Andreæ Musculi testimonium. *Cum nobis Lutheranis hoc tempore ita agitur, vt si quis videre velit, ingentem turbam nebulonum, hominum turbulentorum, fallacium, impostorum, feneratorum; ciuitatem aliquam adeat, in qua Euangelium purè predica-*

tur;

profiteamur. Hinc rectè Chrysostomus *hom. 49. in c. 24. Matt.* [Ex moribus ipsis prius intelligebatur Ecclesia Christi, quādo cōuerlatio Christianorum aut omnium aut multorum erat sancta, quæ apud impios non erat. Nuncautem aut tales aut peiores facti sunt Christiani, quales sunt hæretici aut Gentiles. Adhuc autem & maior continentia apud illos inuenitur, quamuis in schismate sint, quàm apud Christianos. Qui ergo vult cognoscere, quæ sit vera Ecclesia Christi, vnde cognoscat nisi tantummodo PER SCRIPTURAS? sciens ergo Dominus tantam confusionem rerum in nouissimis diebus esse futuram, idēd mandat, vt Christiani, qui sunt in Christianitate, volentes firmitatem accipere fidei veræ, ad nullam rem fugiant NISI AD SCRIPTURAS. Alioqui si ad alia respuerint, scandalizabuntur & peribunt, non intelligentes quæ sit vera Ecclesia. Et per hoc incident in desolationem abominationis, quæ stat in sanctis Ecclesiæ locis, &c.] Rectè etiam Bernhardus in *Serm. 33. super Cant.* [Serpit hodie antiqua rabies, per omne corpus Ecclesiæ, & quò latius, eò desperatius, eoq; periculosius, quo interius. Et pauld post: Ministri Christi sunt, & seruiunt Antichristo; honorati incedunt de bonis Domini, cum Domino honorem non deferunt. Inde is, quem quotidie vides, meriti-

itur; cæternatim ibi tales reperiet. (Adstipulatur Andreas Musculus. *Dom. 1. aduentus.*) Ego, homini, qui Euangelij noui fructus optimè nouerat, contradicere non ausim. Quales verò in Ecclesia Romana, vel communis fuerit plebecula (vt nihil dicam de ijs, quos mirabili quadam vitæ sanctimonia diuino munere excelluisse cæteros, constat) inimici nostri sint ludices. *Studij seruendi Deo, misere plebecula, (in Papatu) non desuit. Quantus enim fuit amor pietatis, quantus ardor hominum, erga religionem, inde potest estimari, quod nullus modus fuit accumulandi opes Ecclesiasticas. Precationibus verò, aded fuerunt intenti, vt fere totum diem, illis tribuerent: nec Christianus habebatur, qui ignorabat, vel non aliquoties recitabat orationem Dominicam & symbolum. Quanta fuerit reuerentia erga ministerium & ministros, quantus concursus ad Conciones publicas dictum est. Magistratibus honorem ac reuerentiam exhibuerunt debitam; amicitia, concordia, & societatis erant studiosissimi, aded vt offensas & iniurias citra negotium remitterent. In honesta quoq; vocatione & labore, versari singulis studio fuit. In egenos & peregrinos, maxime fuerunt humani & liberales. In iudicijs quoque & contractibus, maxime fuerunt veritatis amantes. (Centur. Magd. Cent. 7. c. 7. pag. 181.)* plura possent & ex Caluino adferri, sed res per se nimis manifesta est. (Vide Conc. 10. Gallicè scriptam à Caluino in Epist. ad Ephes.)

retricius nitor, histrionicus habitus, regius apparatus, inde aurum in frenis, in sellis & calcaribus: & plus calcaria, quàm altaria fulgent. Inde splendidæ mensæ & cibi & scyphi, inde comessionationes & ebrietates, inde cithara, & lyra & tybia, inde redundantia, torcularia & prompruaria plena eructantia ex hoc in illud: inde dolia pigmentaria, inde referta marsupia. Proh! huiusmodi volunt esse, & sunt Ecclesiarum Præpositi, Decani, Archidiaconi, Episcopi, Archiepiscopi, &c. Intestina & insanabilis est plaga ecclesiæ! Itē in *Serm. de conuers. Pauli*: Heu, heu, Domine Deus, quia ipsi sunt in persecutione tua primi, qui videntur in ecclesia tua primatum diligere, gerere principatum: Arcem Sion occupauerunt, apprehenderunt munitiones & vniuersam deinceps liberè & potestatiuè tradunt incendio ciuitatem.] Insaniunt igitur, qui ex dissolutis plebeculæ moribus veritatem Euangelicæ doctrinæ metiuntur.

VINDICATIO.

3. Corruptissimos quorundam in Ecclesia mores esse, nemo diffitetur. Nec tantā tribuimus Catholicæ doctrinæ vim & efficaciam, vt quicūq; illā susceperint, illicò sanctificentur. Id illorū est duntaxat, q; in corde bono & optimo

Catholica
doctrina
quid ad
sanctitatem

optimo audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia. Hoc contendimus tantummodò, posse ex illius doctrinæ præscripto, ad veram vitæ sanctimoniam homines pertinere: nec quenquam aliquando ad illam pertigisse, quin eâ fuerit imbutus: non Lutherana, non Calviniana, non Schwengfeldiana aut quavis alia diuersâ à Romanâ Catholicâ. Resistunt quidem huius temporis protestantes pertinaciter, sed quàm etiam sapienter, despiciamus.

Vita sanctitas vera Ecclesia nostra est.
Vide ipsam thesism XI.
 4. Sanctitas vitæ & morum integritas, inquiunt, olim quidem Ecclesiam Catholicam à sectis separabant, &c. Si olim, quidni & hodie? Res plana. Quia vitæ sanctitas apud istos hodie nulla est, & mores corrupti prorsus. Fateatur hoc Lutherus, fateatur Schmidelinus, fateatur Musculus, fateantur Centuriatores, his adstipulatur Calvinus, nec dissentiunt Marpurgenses, & conuincit experientia. Itaque, si ex sanctitate & integritate vitæ iudicium sumendum de Catholica Ecclesia doctrinaue sit: causa iam dudum ceciderunt. Quid igitur, si luce hac clariùs demonstrauero, Catholicæ Ecclesiæ propriam NOTAM hodieque vitæ sanctitatem censendam esse, & non olim fuisse solum, dabuntne manus aduersarij? dabunt, ni prorsus sint rebelles luminì. Aures igitur arrigant:

5. Quod ita soli competit Catholica Ecclesiæ, ut nulli alteri, vel Iudaorum, vel gentilium, vel hereticorum, vel schismaticorum congregationi conveniat: illud utique ut propria nota, potest etiam hodie Catholicam Ecclesiam à non Catholica distinguere.

Eiusmodi vera, de qua loquimur, sanctitas est, & integritas morum:

Possunt igitur hæc, ut propria nota, etiam hodie, Catholicam Ecclesiam à non Catholica distinguere.

Quid in hac ratiocinatione desiderent, prorsus aucto cognoscere? Non negabunt, opinor, propositionem, nisi negent etiam Solem lucere in meridie. Assumptionem concedant necesse est, aut ex Christianorum numero expungendi sunt, quod euidenter demonstro. Nam.

Si vera sanctitas & integritas morum, non in sola Ecclesia Catholica, ut propria eius nota reperiatur: erit illa extra Ecclesiam Catholicam quoque. Vel enim in sola Ecclesia Catholica vitæ sanctitas est; vel non in sola, sed extra illam quoque.

At hoc blasphemum est atque sacrilegum. Si enim illa de qua sermo est, sanctitas integritasque morum, non in sola Catholica Ecclesia, sed extra illam quoque reperiatur, ergo & salus quoque reperiatur. Si extra Ecclesiam salus; ergo & extra Christum; quando Christus non saluat, nisi corporis sui membra. Corpus autem Christi Ecclesia est, inquit Augustinus

Augustinus.

(lib. de vnità Ecclesiæ cap. 2.) de qua dicitur, ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi. & cap. 19. eiusdem libri. Ad ipsam verò salutem ac vitam æternam, nemo peruenit, nisi qui habet caput Christum. Habere autem caput Christum nemo poterit, nisi qui in eius corpore fuerit, quod est Ecclesia. Sed progrediamur ulterius.

6. Ut vera sanctitas merumque integritas extra Ecclesiam Catholicam nulla nunc est: ita nec vnquam esse potuit: quicumque ergo aliquando extiterit Sancti, solius quinam hæc Ecclesiæ Catholice fuerunt, Christi membra. Historias igitur percurramus, & fastos inspiciamus Ecclesiasticos. quorum ista recensent Sanctorum nomina! Illorum primò, quos per trecentos annos, ab ethnicis Imperatoribus, durissimis supplicijs ob Christi fidem mactatos cælum suscepit. Quinam isti? Romani Pontifices triginta tres ordine. His Ignatium, Iustinum, Irenæum, Cyprianum, similesque iungo: martyres omnes, & insignes Ecclesiæ Doctores ac Patres. Quam verò professi sunt doctrinam? Eam, cui subscribere non possunt aduersarij, nisi ad nos quoque transitum meditentur, quod adeò certum, ut propterea illorum, quæ nobis fauent, dogmata, inter natos annotentur ab illis. Romana igitur doctrina illa est, quæ Martyres istos ad cælum perduxit.

7. Præter hos Martyres insignes; ut singulari doctrina & eruditione extiterunt illustres, ita eximiam quoque sanctitate claruerunt, Athanasius, Hilarius, Basilus, Gregorius Nazianzenus, Ambrosius, Hieronymus, Chrysostomus, Augustinus, Fulgentius, ut cæteros tam Græcos quàm Latinos præteream. Quos, si à Romana doctrina diuersam defendisse vel leuiter probauerint aduersarij, feremus patienter, ut victoriâ potiti publicè per triumphum quocumque libuerit nos ducant. Si verò hoc illis impossibile factum sit, quod omnes istorum Patrum (ut nihil de moribus ipsorum totoque vitæ instituto dicam) commentarij refragentur, qui nullam præter Romanam doctrinam inculcant de fide, de operibus, de gratia, de libero arbitrio, de peccatis, de iustificatione, de predestinatione, de Sacramentis, de Purgatorio, de Sanctorum cultu & inuocatione; hæc sola quoque doctrina fuerit, quæ ad vitæ sanctimoniam illam peruenierunt. Eam igitur, si salus ipsis cura sit, cur non suscipiunt quoque Marpurgenses. Nunquid Patribus istis aditum patefacere ad cælum potuit Romana doctrina, alijs verò similiter non poterit?

8. De his satis. videamus quæ sequuntur. Nullus à schismatis, inquit, tempore factis Ecclesiasticis est inscriptus; quem & nos pariter sanctum profiteamur. Non intelligere satis hos homines, quid dicant certus sum. Quero enim ex illis 1. Quodnam sit illud schisma, & quo natum tempore, ex

quo nullus amplius in fastos Ecclesiasticos inscriptus est, quem utriusque sanctum profiteamur? *Quæro 2.* Num ante illud schisma in fastos relati sint, quos nobiscum pariter sanctos profiteantur? *Quæro 3.* Quinam illi sint, & quam doctrinam professi? Nam Martyrum Doctorumque Ecclesiæ florem, ex Romanæ doctrinæ semine germinasse iam nunc ostensum est. *Quæro 4.* Possitne fieri, ut utrique nostrum pariter vnum & eundem sanctum profiteamur? quando nullum nos profiteamur sanctum, quin Romanæ doctrinæ fuerit alumnus: & illi nullum, quia Calvinismo fuerit imbutus.

Chrysostomus citatur male.

9. Sed Chrysostomum negasse ex moribus cognosci posse doctrinam Catholicam & Ecclesiam prærendunt. Nimirum, quid adferant ex Patribus, penſi non habent; modò aliquid adferant. Locum enim hunc Chrysostomi non esse, sed Authoris operis imperfecti, Bellarminus demonstrat lib. 4. de verbo Dei non scripto cap. 11. Nam, & in eadem homelia 49. & præcedenti 48. admiscetur nonnulla, quæ cum homousianos perstringant, haud dubiè Arianismum respiciunt. Deinde, ut ex scripturis tantum modò, quando Christianorum merces corrupti sunt, convincendos hæreticos, quænam vera sit Christi Ecclesia dicat Author, non tamen ex scripturis, ad cuiusque Novatoris vertiginosi cerebri calculos exactis: sed ex Ecclesiæ Catholicæ interpretatione. hæc enim, ut ibidem dicitur *Apostolorum & Prophetarum scripta in sensu, in memoria, & in corde abscondit, ut confidenter dicere possit, in corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi.*

Bernardi cetero nihil rem.

10. E. Bernardi dicta facilem habent solutionem. Miserrimum Ecclesiæ sui temperis statum, deplorat. Prælatos luxuriam redarguit & intemperantiam. Rectè quidem illa. At, negatne Sanctos mores & inculpatam vitam Catholicæ doctrinæ censeat indicium? Minimè. Insaniunt igitur prorsus, qui vel sanctitatem vitæ & integritatem morum, extra Catholicam doctrinam Christi requirunt aliunde; vel eam certum ac infallibile veræ sinceræque Christi doctrinæ atque Ecclesiæ signum, insciantur.

THESIS XII. MULHVS.

Solam Romanam doctrinam miraculis fuisse confirmatam.

1. **S**ciam, quibus miraculis & signis Romana hæc fides, seu doctrina, à Deo confirmata fuerit, inspi-

EADDEM MARTYRGENSIVM peruersa penitus XI.

2. **Q**UI vero miraculis Christi non acquiescunt, sed etiam noua iactitant, nã illi dogma nouum, cui fidem faciant, se eudæ manifestum faciunt. Con-

inspiciamus. nemo nisi prorsus pertinax aut stupidus, eius veritatem non agnoscet. Omitemus autem antiquiora, sumemus tantum ea, quæ ad illorum fidem approbandam facta sunt, quos Papistas fuisse, ut loquuntur aduersarij, & monachos, meridiana luce clarius est; quorumque sanctitatem fatentur ipsimet. (Lutherus de captiuit. Babylon. cap. 2. & tom. 1. fol. 305. super cap. 5. ad Gal. Philip. in Apol. art. de iustific.) D. igitur Bernhards pietatem & fidei doctrinam (sine qua impossibile est placere Deo) innumeris miraculis, testaram facere, diuinæ maiestati placuit. Hinc, in Constantiensi Diocesi, vna die, vndecim cæcos illuminauit, mancos curauit decem, claudos octodecim. (Vide Gotfred. lib. 4. cap. 4.) Diuum verò Franciscum, paraliticos curasse; aridos restituisse; cæcis visum reddidisse; & innumera alia diuina virtute perpetrasse, S. Bonauentura, grauissimus author, qui ipsius vitam descripsit; testis est. (Bonauent. in vita S. Francisci.) S. Dominicus, præter cetera admiranda, quæ de ipso constant, etiam tres mortuos suscitauit. (Ioan. Garzon in vita S. Domin.) His & similibus, conuictos puto etiam Lutherum & Philippum, ut viros hos sanctos appellarent. Meritò certè Tertullianus, cum omnium seculorū hæreticis expostulat, quod Cum semper nouam doctrinam adferant, illam

tra mirabilarios, ut ita dicam, istos cautum me fecit Deus meus. dicens: In nouissimis temporibus exsurgent pseudoprophetae, facientes signa & portenta, ut in errorem inducant (si fieri potest) etiam electos, ait Augustinus tractat. 13. in Iohan & de verbis Domini secund. Matth. serm. 18. (Modo (inquit) caro cæca non aperit oculos miraculo Domini, & cor cæcum aperit oculos sermone Domini. Modò nõ resurgit mortale cadauer, resurgit anima, quæ mortua iacebat viuo non cadauere. Modò aures corporis surdæ non aperiuntur, sed quam multi habent, aures clausas cordis, quæ tamen verbo Dei penetrante pateſcunt, ut credant, qui non credebant, &c.] Et in epist. Iohan. tract 2.] Quando tibi suggerit inimicus, Qualis homo, qualis Christianus? modò vel vnum miraculum fecisti, aut orationibus tuis mortui surrexerunt, aut febricitantes sanasti? si verè esses alicuius momenti, faceres aliquod miraculum: responde & dic, scriptum est, Non tentabis Dominum DEVM tuum. Non ergo tentabo Dominum, quasi tunc pertineam ad DEVM, si fecero miraculum, & non pertineam si non fecero. Et ubi sunt verba eius, Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cælo? Idem de vera Religione capit. 25. Quum ecclesia catholica per totum orbem

tamen

H 2

orbem

tamen nullo signo confirmant. (Tertull. de praescript. cap. 30.) Sed respondent homines acuti, hæc falsò narrari ab Historicis, vel esse dæmonum præstigias, adeò vt non pudeat Magdeburgenses Centuriatores asserere, si vera sint, quæ de Sancto Martino, iam ante mille & ducentos annos scripsit Sulpitius, eum fuisse Necromanticum. (Centur. 5. cap. 10.) dura telum necessitas. Sed meminertint hoc ipsum iam olim, vt D. Augustinus refert, respondisse paganos, & idololatrias, quo miracula, quibus Christi fides, in vniversum mundum introducebatur, eluderent, vt hoc ipsum responsum, cuius sint Spiritus, satis ostendat. (Vide D. August. 10. Ciuitat. cap. 18.)

VINDICATIO.

3. Nullum vnquam miraculum memoriz proditum est, ab hæretico in sui dogmatis confirmationem perpetratum. Attentarunt aliquando id quidam, vt sunt Catholicorum similes: non successit tamen ipsis conatus. Nam & Simonem Magum, volatum per aera & excitationem mortui adornantem sua spe delusum, Egesippus commemorat, (lib. 3. de excidio Hierosolym. cap. 2.) & Manichæum frustra sanitatem restituere, filio Regis allaborasse Epiphanius (hæresi 66.) refert. & alij alios, inter quos Gregorius Turonensis (lib. 1. histor. Franc. cap. 3.) scribit, Arianorum quendam primpilum Cyrolam nomine, penitus illum excacasse, qui se male videre fingens, per hypocrisin eius opem in recuperando visu implorarat. Omitto hic Eunomianos, Donatistas, Eutychianos, Iconomachos, & huius familiae plures, tam vetustiores quam recentiores Circulatores, qui semper miraculorum aliquid moliri sint; quod optimè intelligerent, quantum ad fidem dogmatibus conciliandam momentum adferrent. Nam & Diuus Augustinus (capit. 4. contra Fundam. Manichæi) in Ecclesia gremio ea authoritate, qua miraculis inchoata sit, se detentum fateatur; & Honoratum (de vtilitate credendi, capit. 16.) mira-

Nullum
vnquam
miraculum
factum ab
hæretico.

Augusti-
nus.

miraculorum commemoratione ad Catholicam fidem conatur adducere.

4. Hæreticis huius cui, confessum bilem mouet, miraculum mentio & postulatio. nec mirū, succumbunt actutum, quando ad hunc locum venitur; quia suorum quæ contra Ecclesiæ Romanæ consensum defendunt dogmatum, prorsus nullum proferre possunt, quod aliquando facto diuinitus signo comprobatum sit: Cum tamen contra, quæ maximè traducunt isti, dogmata nostræ pluribus ac illustribus miraculis stabilita defendamus. Atq; vt brevis sim, ea perstringam paucis, quæ momenti plus apud cordatos obtinere censeo.

5. Nihil æquè nostri temporis hæretici detestantur, atque Sacrosanctum Corporis ac Sanguinis Christi sacrificium, eius tamen oblationem Deo gratissimam esse, miraculo testatum fuisse, D. Augustinus memorie prodidit (lib. 22. de Ciuit. cap. 8.) Vir Tribunius, inquit, Hesperius, qui apud nos est, habet in territorio Fussalensi, fundum, Cubedi appellatum, vbi cum afflictione animalium & seruatorum suorum, domum suam spirituum malignorum vim noxiam perpeti comperisset, rogauit nostros me absente, presbyteros, vt aliquis eorum illud pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexerunt, obtulit ibi sacrificium Corporis Christi, orans quantum potuit, vt cessaret illa vexatio; Deo protinus miserante cessauit. Simile quid apud Prosperum videre licet, qui libro de prædictionibus Dei, capite 6. scribit, suo quoque tempore sacrificij oblatione curatam dæmoniacam.

6. Præterea, plusquam Vatiano odio prosequuntur isti reliquiarum sacratum cultum vt supersticiosum, anilem, & à Monachis impostoribus introductum. At exiguum terræ, in qua sepultus iacuit Saluator, puluisculum, non multò minus illustri miraculo, quam Petri vmbra decorare voluit Dominus, id his verbis ibidem refert D. Augustinus. Acceperat (Hesperius) autem ab amico suo terram sanctam, de Hierosolymis allatam, vbi sepultus Christus, die tertio resurrexit; eamq; suspenderat, in cubiculo suo, ne quid mali & ipse pateretur. At, vbi domus eius ab illa infestatione purgata est, quid de illa terra fieret, cogitabat, quam diutius in cubiculo suo reuerentia causa, habere volebat. Forte accidit, vt ego, & collega tunc meus Episcopus Syriensis Ecclesiæ Maximinus, in proximo essemus, vt veniremus, rogauit, & venimus. Cumq; nobis omnia retulisset, etiam hoc petiuit, vt infoderetur alicubi, atq; ibi orationum locus fieret, vbi etiam possent Christiani ad celebranda quæ Dei sunt, congregari. Non resistimus, factum est. Erat ibi iuuenis paralyticus rusticanus, qui hoc audito, petiuit à parentibus suis, vt eum ad eum locum sanctum non cunctanter afferrent, quo cum fuisset allatus, orauit: atque inde continuo pedibus suis saluus abscessit.

Cur Refor-
mati ode-
runt mira-
culorum
mentionē.

I.

2.

7. Iam, quam multa eaque præclara, quibus Deus reliquiarum D. Stephani cultum approbavit, idem recenset miracula: Ad aquas, inquit, Tibilitanas Episcopo Proiecto æfferente reliquias Martyris gloriosissimi Stephani, ad eius memoriam veniebat magna multitudinis concursus & occurfus: ibi cæca mulier, ut ad Episcopum portantem pignora sacra duceretur, oravit, flores quos ferebat, dedit, recepit, oculis admonit, protinus vidit, stupentibus qui aderant, præbat exultans, viam carpens, & via ducem ulterius non requirens. Omitto Lucillum Episcopum, quem 6. 7. 8. 9. religiosa reliquiarum sancti Stephani veneratione solum, à gravi fistula morbo 10. liberavit. Eucherio quoque Presbytero Hispano, calculum per eadem sacra pignora depulsum idem narrat Augustinus: duos item curatos podagricos & rotis obtritum puerum vitæ redditum, ut defunctam etiam sanctimonielem: præter Eleusini Primarii cuiusdam viri infantulum. Imò cum hæc & plura recensisset D. Augustinus, subiungit tandem, non se omnia quæ sciat huiusmodi commemorare, & si sanitatum solum, quæ per S. Stephanum factæ sunt, cum in Hipponensi, tum in Calamenfi Colonia, pertexenda sit narratio: plures etiam libros esse conficiendos, neque tamen omnia colligi posse, sed ea tantum, de quibus libelli dati sunt, qui populo recitarentur.

11.
Insigne &
multiplex.

Arrigee
aures Cal-
viniani.
Penetratio
dimensio
gum.

8. Vnum adhuc addam, admodum insigne, quod Calvinistarum cras- sum quandam errorem conuincat egregiè. Contigit verò id Vzali, sicque refertur à D. Augustino. Cum nuper illic (Vzali, quæ Colonia Vticæ vicina est) effemus, Petroniam clarissimam fœminam, quæ mirabiliter ex magno atq; diuturno, in quo medicorum adiutoria cuncta defecerant, languore sanata est: hortati sumus, volente supradicti loci Episcopo, ut libellum daret, qui recitaretur in populo, & obediens paruit, in quo posuit etiam quod hic reticere non possum, quamvis ad ea, quæ hoc opus urgent, festinare compellar. A quodam Iudæo, dicit sibi esse persuasum, ut annulum capillatio vinculo infereret, quo sub omni veste ad nuda corporis cingeretur, qui annulus haberet sub gemma, lapidem in renibus inuentum bovis. Hoc alligata, quasi remedio ad sancti Martyris limina veniebat. Sed profecta à Carthagine cum in confinio fluminis Bagrade in sua possessione mansisset, surgens ut iter perageret, ante pedes suos illum iacentem annulum vidit, & capillatiam zonam quæ fuerat alligatus, mirata tentavit. Quam, cum omnino suis nodis firmis, sicut fuerat, comperisset astrictam, crepuisse, atq; ex illius annulum suspicata est. Qui etiam ipse, cum integer inuis fuisse inuentus, futuræ salutis quodammodo pignus de tanto miraculo, se accepisse præsumpsit, atque illud vinculum soluens, simul cum eodem annulo proiecit in flumen. Non credant hoc, qui etiam Dominum Iesum, per integra virginalia matris enicum, & ad discipulos suos ostijs clausis ingressum fuisse non credant. Clarissima fœmina est, nobiliter nata, nobiliter nupta, Carthagine habitat, ampla ciuitas, ampla persona, rem quæ repes, latere non sinunt. Martyr certe ipse, quo impetrante illa sanata est, in filium

perma-

permanens Virginis credidit in eum, qui ostijs clausis ad discipulos ingressus est, credit. Postremo, propter quod omnia ista dicuntur à nobis, in eum, qui ascendit in celum cum carne, in qua resurrexerat, credidit: & ideo per eam tanta sunt, quia pro ista fide animam suam posuit. Hactenus hæc D. Augustinus, ad quæ peruelim ut arrigant aures Calviniani, quando non minus quam gentiles & pagani perfidiæ & infidelitatis ab ipso hic redarguuntur, dum suis quibusdam additi dogmatibus corporum penetrationem negantes in Dei ius inuolant, illique diuinam suam omnipotentiam sacrilegè surripiunt.

9. Nec operosum esset magis, illustribus huiusmodi miraculis & signis alia pleraque dogmata, in quibus à nobis dissentiant sectarij confirmare, ut pro piè defunctis preces, realem Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia præsentiam, Baptismatis vim & efficaciam, Confirmationis sacræ, confessionisque mysteria, & id genus complura: sed, qui fidem derogant Augustino, illa quæ oculis intuitus est enarranti, cuius hi scriptoris non despexerint auctoritatem? Nimirum verissimam sese probant Arianorum progeniem, qui D. Ambrosij tempore toto Mediolanensi populo ad SS. Geruasij & Prothasij Martyrum sacra pignora accurrente, obstupescereq; miracula, in sua nihilominus permanerent, perfidia pertinaces.

10. Vnum tamen omittere non possum, quin hic referam, recens quidem illud, certissimum tamen, ac publicis monumentis cõtestatum. Cui, licet fidem adhiberi non sint, qui pro fabulis habent illa etiam, quæ nunc ex ipso met Augustino recensita sunt: pijs tamen non erit ingratum: cum vitum in modum & eorum possit erga sacras imagines obseruantiam cõfirmare, & pietatis erga ipsam Deiparam studium acuire & excitare. Eò verò id annoto libentius, quò mihi perspectum est magis, ut qui coram cum à me, tum ab aliis rogatum de cunctis circumstantiis distinctè respondentem audiui, cui sanitatis beneficium collatum fuit, ipsum Ioannem Clementem, de quo sic Iustus Lipsius.

Miraculū
recens ex
Lipso de
Ioanne
Clemente.

11. Erat Bruxellæ Ioannes Clemens, filius Iacobi, Lucernæ in medijs Heluetijs natus. Sed ad hæc loca cum patre venit, quo tempore Ernestus Austriacus præerat: O Princeps bonus, & bono nostro matus, si D E O visum diuturnum eum hic esse: Venit autem ipse pater, in comitatu Poloni viri nobilis, Tobia Metzkus, cui, in peritiā aliquā linguarum pro interprete esset. Sed enim iste Ioannes à natiuitate claudus, debilis, imò monstrosā quādam facie corporis fuit. Tibia & pedes contracti, & antrosum versi in pectus: sic ut genua iniungerentur & adhærescerent, nec esset digitum aut aliud immittere, tanquam nativæ concretionē. Immo verò cauitas, & velut putei, apparuerunt sub pectore, cum sanatus ille fuit. Idem in utroque femore, & ventri imo iungebantur. Globosum aliquod corpus dices, nec sta-

Cap. 45.
Dissa Siche-
mionis.

nec stare, iacere, ambulare idoneum: sedere tantum, & sedendo prosperare, manuum aliquo nixu, quæ fulcris etiam iuuabantur. Hac deformitas patri delori, matri etiam exitio fuerat: quæ in partu obiit, cum ventre exscisso caso hic prodiit, tristi fato. Talis igitur, cum patre delatus inter impedimenta, variis Belgicæ locis cum eo fuit: ubique visus, detestatione aut miseratione, ut ingenium hominum erat. Pater varia tentauit, curando & corrigendo: etiam ad inclitas thermas Aquæ granensium misit: sed dum ibi est, patrem amisit, à prædonibus interfectum: Noua calamitas. Bruxellam rediit, paternam pecuniolam consumpsit, benignitate aliena deinceps sustentatus: à Antuerpiæ, in ipsâ Bataviâ, Zelandiâ: nam & ad hæc loca errabundus iuit. Tamen religione tactus ad nos rediit, & sipe diurnâ visitauit: donec moti miseratione aliqui ciuium, picturæ artem discere suaserunt, & magistrum reppererunt. Discit, & inibi crebrâ famâ motus, capitur ad Diuam nostram venire, si fortè & ipse opem ac solatium referret. Vectus est curru, in sacellum repsit, culpas confessione & penitentiâ expiauit, sacrâ hostiam sumpsit: & paulo post, angî visus & animo collabi, item dolores in omni corpore sentire: denique sudor à capite ad calces diffuere. Et dum conatur egredi, atque ære refici, magis increuit morbus: mansitque volens nolens totum diem in vespere. Tunc solennes Diuæ laudes canebantur, & ipse ante aram: sentitq; palam à terra se attolli, & pedes ante contortos & ligatos laxari, deici: idq; thorace, qui velabat, per vim disrupto: & statim directus pedibus suis stetit. Ipse attonitus: quid aliq; in tantâ mutatione, animo iterum labi & corpore visus, sed erigitur, in sede collocatur, vestes tegendo adferuntur, & feminalia inducuntur. Vires deinde magis magisque augete: ipse rix tenues & exsuccæ, carne & sanguine impleri. Alterum autem mirum, vulnus in capite ante dies quindecim acceperat, nec id coierat: coiuit sponte ipso illo tempore, & cicatricem accepit. Hac turbis ibi visa, hæc Louanij cum rediit, hæc Bruxellæ: & quis non concurrit? Audiui medicos primarios, & talium haud temere credulos, exclamantes: Verè hanc vim & manum Dei esse. Haec tenus Lipsius.

12. Sed nunc tempus est, ut videamus, quidnam habeant momentica, quæ contra miracula disputant Marpurgenses. Ne, dicunt, dogma nouum cui fidem faciant, secundere manifestum faciunt quid iam noua miracula iactitant. Nugæ sunt. Nulla dogmata noua cudimus, sed antiquissima illustribus à Deo miraculis tam vetustis quam recentibus confirmata, contra NOUITATEM constanter defendimus, memores istius Vincentij, annunciare aliquid Christianis Catholicis, præter id quod acceperunt, nunquam licuit, nunquam licet, nunquam licebit: & anathemare eos, qui aduincient aliquid, præterquam quod semel acceptum est, nunquam non oportuit, nusquam non oportet, nunquam non oportebit. Quæ cum ita sint, est ne aliquis vel tantæ audaciæ qui præter id, quod apud Ecclesiam adnuntiatum est, adnunciet, vel tantæ leuitatis, qui præter id quod ab Ecclesia accipit, accipiat? (c. 14.) Apud vos verò Reformatores quasi

CICLOIDI

Nonis Iulij.

Inimica accusatio.

Antiquitatem qui fidei.

quasi solenne est, ac legitimum ut semper prophanis nouitatibus gaudeatis antiquitatis facta fastidiatis, & per oppositiones falsi nominis scientia à fide naufragetis, ut recte annotauit idem Vincentius, (cap. 34.) & luculenter non ita pridem suo exemplo demonstrauit Raphaël Eglinus Iconius, collega vester, in illo bellissimo de captiuitatis Christi tempore paradoxo, quod inscriptione plus quam insolente, mirus ostentator, hallucinatus turpiter, insigniuit: contra communem.

Deum immortalem! qualem hunc virum esse necesse est? Cauete Collegæ, irritare Crabrones resistendo, Iconio; qui prius Papæ, nunc comuni quoque, sensui, bellum indixit. Sed, quid faciemus istis Professoribus, qui penitus sepelientur in gloriam, nisi vel aliena direpta, venditent pro suis; vel eiusmodi meditentur propria, quæ nullus vir sapiens ac modestus cuperet esse inter sua?

13. Neque in nouissimis temporibus exsurreximus nos, quos terrarum orbem constat occupasse per mille & quingentos annos, prius quam vel nomina vestra innotuissent. Prior Ecclesia fuit quam hærelis. de illa enim hæreses prodierunt, sed non fuerunt ex illa, ex quo facta sunt aduersus illam; ait Tertullianus, etiam de oliua mittis & opime & necessarie nucleo, asper oleaster exoritur, etiam de papauere fici gratissima & suauissima, ventosa & vana caprificus exurgit: Ita & hæreses de nostro fructificauerunt, non nostra: degeneres veritatis grano & mendacio syluestres (c. 36. de præscript.) Et D. Cypr. de vnitate Ecclesiæ c. 9. Non nos ab illis, sed illi à nobis recesserunt, dum cōuenticula sibi diuersa cōstituentes, veritatis caput atq; originem reliquerunt.

14. Quæ verò ex D. Augustino (tract. 13. in Ioan.) contra miraculorum auctoritatem corraserunt, nihil prorsus nostræ causæ præiudicant. Nusquam se negasse miracula, lib. 1. Retractat. c. 13. & 14. expresse fatetur. Nam ego ipse, inquit, quando ipsum librum (de vera Religione in cuius cap. 25. miracula negasse dicitur ab aduersariis) scripsi ad Mediolanensium corpora Martyrum, in eadem ciuitate, cæcum illuminatum fuisse iam noueram & alia nonnulla, qualia tam multa etiam istis temporibus sunt, ut nec omnia cognoscere, nec ea quæ cognoscimus enumerare possimus. & cap. 14. Hoc autem (nimirum, miracula ista non fieri modo) dixi (lib. de vera Religione c. 25. & de vtilitate credendi c. 16) Quia non TANTA neque OMNIA modo, non quia NULLA fiunt etiam modo. Et lib. 22. de Ciuitate Dei c. 8. Fiant etiam nunc, inquit, multa miracula, eodem Deo faciente, per quos vult, & quomodo vult, qui & illa quæ legimus, fecit, sed ista non similiter innotescunt, neque ut non excidant animo quasi glareâ memoria crebra lectione tunduntur.

15. Ex quibus quid ad Augustini loca cætera, quæ citant illi, respondendum sit, luce clarius perspicitur. Nam tract. 13. in Ioan. præstigias perstrinxit Pontij cuiusdam & Donati, quos, quia sua iactabant visa, & quæ face-

Iconius Notator.

An Augustinus suspicet negare.

Nulla a. p. d. Augustini re-pugnantia.

rent prodigia, *Mirabilarios* vocat. vitandosque monet, quod ab unitate Ecclesiae Catholicae, non minus sese quam nunc Calvinistae ac Lutherani segregassent.

16. De verbis vero Domini secundum Matthaeum serm. 18. quid sibi velit, iam ex cap. 13. & 14. lib. 1. Retract. exposuimus. Quod ex tract. 2. in Epistolam D. Iohannis adferunt, nihil facit ad rhombum. Bono animo esse iubet D. Augustinus pusillioris animi Christianos, si quando diabolus, dubitationem de sua fide illis iniiciat, quod nulla miracula perpetrent; cum tamen scriptum sit, signa autem eos qui crediderint haec, sequentur, in nomine meo daemonia eicient, linguis loquentur nouis, serpentes tollent, &c. Satis enim nobis in eo consolationis esse ait Augustinus, quod nomina nostra scripta sint in caelo. Sed quid inde deducunt aduersarii? Ergo miracula, quae facit Deus, fidei dogmata non euidenter ostendunt credibilia? Pulchra verò & bella, utpote Schönfeldij consequentia.

Paralogismi.

Citatio Augustini nihil ad rem.

17. Atque ex his omnibus dilucidum est, quam insigni vel infertia vel escitantia, vel fraude, caput vigesimum quintum libri de vera Religione, & caput 16. de utilitate credendi contra nos, sub thesios suae finem produxerint Marpurgen- ses; cum ipsemet D. Augustinus libro primo Retractionum, cap. 13. & 14. nihil aliud, dum ista scripsit, voluisse se testetur, quam *non TANTA*, neque *OMNIA* suo tempore facta fuisse miracula, quae olim, non tamen nulla prius fuisse facta, sua quoque aetate, quod isti somniant.

Paralogismi potius Augustini.

18. Sed condonandum aliquid est Schönfeldio, qui nihil sciebat aliud, nisi quod ex Prolegomenis ad Oseam Prophetam pag. 6. Davidis Parci, didicerat. Hic enim, quasi Augustinus, non satis sibi de miraculorum periodo & fine constiterit, non absque insigni iniuria duas illi affingit prorsus inter se pugnantibus sententias. Vnam, quae affirmet, post aetatem primam vel alteram ab Apostolis, atque adeo ante suam aetatem, cessasse miracula. Atque hanc cap. 25. de vera Religione, & cap. 16. de utilitate credendi Augustinum docuisse contendit. Alteram, quae hoc neget. Cum ipsemet Augustinus suo etiam tempore adhuc multa passim miracula perpetrata fuisse referat libro primo Retract. cap. 13. & 14. & de ciuitate Dei libro 22. cap. 8.

Nihil pugnant Augustini dicta.

19. His ita constitutis, Augustino opponit Augustinum Pareus, & pugnam inter has sententias adornat phantasticam. Nam lib. 22. de ciuit. cap. 8. Longum (inquit) texit miraculorum catalogum, quae in sanis, martyrum memoriae sacratis, ipse viderit, vel certa relatione acceperit. At quomodo, quae narratio illa cohaeret cum eo, quod dixit supra (lib. de vera Relig. cap. 25. & c. 16. de utilitate credendi.) miracula non fuisse permessa durare, ad sua tempora? Et tandem quo propendeat Pareus, declarat; Ego, inquit, priorem sententiam Augustini tanquam verio- rem tenco, neque;

neque negationem miraculorum temere illi bis excidisse, est arbitrandum. Et paulò ante. Quoniam, inquit, Augustini confessione certum est, ad eius aetatem miracula durare permessa non fuisse, inde facile intelligitur, argumentum Papistarum vanum esse, quo hodie à miraculis, quibus quod vel ipsorum superstitiosi & impij cultus, indies comprobentur, vel nostra destituatur doctrina, adeo triumphant. & iterum paulo post: Nec obscure inde cognoscitur miracula quae passim in historiis post Augustini tempora celebrantur (ut de Monachorum fabulis, nihil dicam) suspectae fidei esse; magnaeque parte vana vel ementitae. unde etiam illa, quae per reliquias Martyrum Geruasij & Protasij, & B. Stephani facta narrantur ab Augustino lib. 22. de ciuit. Dei c. 8. vocat ludicra, superstitiosa, ad venerationem defunctorum hominum stabilendam spectantia, &c. Deinde, ipsa etiam, inquit, narrationis tenuitas, insueti Augustino verborum suspitione non caret. Nam sola illa radiosissima narratio, cuncta alia nobilissima operis capitula, prolixitate longissime excedit. Et postea de miraculis, inquit, Eusebij, historia tripartita, deq. fabulis, quae Gregorij nomine quatuor libris dialogorum circumferuntur, item Nicephori & similibus, idem videtur esse iudicium.

Audacia ex desperatione.

De Eusebio Gregorii, Nicephori &c. narrationibus, quid Pareus censura.

20. Sed haec omnia, ut ea quam merentur censoriae seueritatis nota non inurantur: minimum dicenda sunt falsa, vana, & futilia. Nusquam de miraculorum usque ad suam aetatem perseverantia & decursu quicquam dubitauit Augustinus, quod ex lib. 22. de ciuit. cap. 8 & lib. 1. Retract. cap. 13. & 14. tam est perspicuum, ut qui ista loca perlegerit duntaxat, nec id aduerterit tamen, talpae caecior aestimari debeat. Nam quae de vera Religione cap. 25. & de utilitate credendi cap. 16. ipsius mens fuerit, ipsemet iam ut dixi, lib. 1. Retract. cap. 13. & 14. interpretatus est. Quis verò melior & certior Augustini mentis interpres, Augustino? Non duae fuerunt igitur, quod Pareus commentus est, hac de re variae vacillantesque Augustini sententiae, sed una eademque constans ac firma. Nequicquam obstat igitur, quin Augustinus & longissimum texerit catalogum miraculorum, quae in locis Martyrum memoriae consecratis, vel ipse viderit, vel certa relatione acceperit: & tamen neque OMNIA, neque TANTA, quae & quanta, Apostolorum tempore facta suat, suo quoque tempore facta fuisse, (lib. 1. Retract. c. 13. & 14.) scripserit. Eorum enim quae suo tempore contigerunt, contexit aliquas; scripsit tamen suo tempore quae Apostolorum tempore contigerunt, non contigisse omnia. Haec, quid habeant repugnantiae equidem videre non possum. Quam vanum igitur & ridiculum quod priorem Augustini sententiam tanquam Vanitatem, verio- rem tenere se dicat Pareus, quando vnam tantum sententiam hic habuit Augustinus; cui miraculorum negatio non usquam bis excidit magis, quam vel semel expenderit, quod dixit Pareus.

Vna D. Augustini, non duae sententiae.

Cōciliatur D. Augustini dicta.

21. Quoniam igitur ex Augustini confessione certum est, ad eius aetatem miracula durare permisso.

Argumentum à miraculis peritū quale permissa fuisse, inde facile intelligitur, minime vanum, sed firmum & solidum esse Catholicorum argumentum, quo hodie à miraculis quibus p̄i religiosi, ipsorum cultus, indices comprobantur, & hæreticorum doctrina desinitur, adeo triumphant, ut Pareus loquitur, Papistæ præsertim, cum illud dissolvere nequeant miselli, siue Reformatores, siue Reformati, ringantur licet & disimulantur, nisi postquam D. Augustino ea affixerint, quæ ne per febrim quidem is somniauit; optimos etiam quosque Antiquitatis Scriptores, incredibili impudētia ac pertinacia reiciant, & ex alto despiciant.

21. Porro suspectam debere illorum esse fidem, magnāq; ex parte vana & falsa, quæ comminiscuntur, ut historiis, quæ post Augustini tempora celebrantur, auctoritatem detrahant; non obscure inde colligitur, quod in Augustini sententiis referendis tam turpiter lectoribus imponant, omni candore pudoreque posthabito. Vnde fit etiam, ut signa ad Martyrum memorias, diuina quædam, eaque magna & præclara opera, ad fidem & pietatem Christianorum propagandam facta, cum Augustino, ab omni fraude, mendacio & imposturâ alienissimo, potius dicam: quam cum istis fraudulentis & vanis impostoribus, ludicra & superstitiosa.

Inanis reprehensio Augustiniana locutionis. 22. Prorsus verò ineptum est, quod de narrationis Augustinianæ tenuitate & verbositate calumniatur Pareus. Quasi verò tenuis sit narratio, quæ rei gestæ simplex, perspicua atq; dilucida est explicatio; qualis illa D. Augustini est, si qua vspiam est, nec quisquam sapiens puto, verbosum appellabit illam, qui cum res multas narrat, tot vititur verbis, quot res multæ postulant. Sed nimium Censores isti nauseabundi sunt, qui statim atque in aliquid inciderunt, quod ad ipsorum stomachum, hæresibus infectum, debilitatum & propè iam fractum & euersum, non facit; peluim petunt.

Cur tadio- sa miraculorum narratio Reformatis. 24. Tadiosam porro non minus esse miraculorum illam Augustini narrationem Lutheranis, Calvinianis & cæteris sectariis, quam Dominicæ Passionis recitationem cacodæmoni, nullus dubito. Ut enim Christi Passio, Diaboli regnum funditus excindit; ita miracula pro Catholice fidei dogmatibus confirmandis facta, hæreticorum synagogas prorsus euertunt. *Dilemma.* Quin igitur ipsis molestissima est ipsorum recitatio? Sed brevis hæc nostra est cum ipsis dissertatio. Aut credunt ista, ut narrantur à Deo facta prodigia, vel non credunt: Si credant, cum à Deo facta prodigia, nihil aliud quàm ipsius sint testimonia, & testis mendax esse Deus nequeat, verissima sint dogmata Romanæ Ecclesiæ prodigiis illis stabilita, necesse est. Igitur hæretici sunt, qui ea repudiant Calviniani, & similes. Si non credunt: Cum vniuersus hætenus orbis Christianus ea crediderit (nullum adferent enim, quin pro hæretico sit habitus, si non crediderit) & adhuc credat, præter paucos:

pauculos ipsos; magna, ut cum Augustino loquar, ipsi prodigia sunt, qui mundo credente, non credunt.

25. Deinde Aut credibilia sunt quæ narrantur ab Augustino & alijs Patribus, in Romanæ Ecclesiæ dogmatum confirmationem facta miracula; Aut sunt incredibilia. Si credibilia; cur ergo ipsi non credunt, quando totus Christianus orbis, præter ipsos pauculos eosque novos & obscuros, credit? Si incredibilia, quomodo igitur credibilia, quæ miranda magis aliquando fecit Deus in cælo & in terra? Nunquid abbreviata est manus Domini? An quousq; sese ipsius porrigit Omnipotentia, ingenioli nostri modulo mensurabimus? impie. Tandem, si incredibilia, ergo olim tot sæculis eruditis, totque Philosophis, Oratoribus, tam Græcis quàm Latinis, omniq; artium & disciplinarum genere excultissimis hominibus, claris; nimium incredibiliter incredibilia, ut ait D. Augustinus (lib. 22. de ciu. Dei cap. 8.) credidit mundus? Apagelis.

26. Superest nunc vltimum argumentum, quo miraculorum istorum apud Augustinum narratio, suspecta redditur Pareo. PROLIXITAS capituli. Sola illa, inquit, narratio tadiofissima, alia nobilissimi operis capitula, prolixitate longissime excedit. Accurrite ô Critici, & artis hoc vestræ tam appositum, tam mirificum, & speciosum instrumentum, PROLIXITATIS nimirum *Argumentum tadiofissimum.* *Argumentum tadiofissimum.* honorificentissimè domum deducite. Vbi ô Scaliger? vbi ô Baudi hæretis cum socijs? Quid cunctamini? Attendite. Quandocunque capitulum aliquod nobilissimi alioquin alicuius operis, cuncta alia capitula, prolixitate longissime excedit: tunc illud non caret suspitione. Hem artificium, cuius inuentori vix hecatombe suffecerit! In præstantissimorum verò authorum scriptis ita ludere, quanta audacia & temeritas? Eò, nisi tempore, sibi temperent isti, deueniet res, ut paxillo, iuxta cerebri sui mensuram fabricato, probatissimorum authorum commentarios dimetiantur deinceps. & si quæ inuenerint, quæ ad illum quadrent capitula, bene quidem illis; si vel vnico versu emineant, exauctorentur. Demum de Eusebio, Gregorio, Nicephoro, & similibus quid dicam? Certè, qui tam sunt in Augustinum iniuriosi, eos quoque contumeliosos in istos esse, nunquid pudebit?

27. Breniter igitur concludamus id, propter quod hætenus dicta sunt omnia. Solam Romanæ Ecclesiæ doctrinam, inter tot quæ circumferuntur, veram esse Christi doctrinam: quandoquidem eius solius, ea etiam, quæ maximè sunt aduersariis suspecta dogmata, miraculis & signis sunt hætenus per omnes ætates confirmata à Deo, & indices ita confirmantur, ut meritò dicere cum Richardo de S. Victore possimus: Domine, si error est quem credimus, à te decepti sumus. Ista enim ips signis nobis confirmata sunt, quæ

non nisi à te fieri potuerunt. Qui verò falsò narrari ista omnia ab historicis vel dæmonum esse præstigias excipiunt: possunt etiam dicere, quod rectè D. Augustinus lib. 10. de ciuitate Dei cap. 18. notauit: *Nec vllos Deos curare mortalia.* quâ propior nulla ad Athanasium via est.

THESIS XIII. MVLHVS.

Solam Romanam doctrinam non iniicere violentas manus in sacras literas.

I. **S**VSPECTAS etiam, eorum omnium, qui se à Romanæ fidei doctrina separarunt religiones, alia nota reddit, quam veteres in hæreticis vt propriam obseruarunt. Scripturæ nempe mutilatio. *Hæresis*, inquit Tertullianus, (De præscript. c. 27.) non recipit quasdam scripturas, & si quas recipit adiectionibus, & detractio- nibus, ad dispositionem instituti sui interuertit. & si recipit, non recipit integras, & si aliquatenus integras præstat, nihilominus, diuersas expositiones commentata conuertit. Tantum veritati obstreperit adulter sensus, quantum & corruptor stylus. Variæ præsumptiones, necessariò nolunt agnoscere ea, per quæ reuincuntur. Et Nicephorus de Marcione (lib. 4. c. 28.) Ex Euangelij tantum id quod secundum Lucam est, reiecta tamen genealogia, recipit. nouem tantum Epistolas Pauli probat (quinque repudiatis) atque ex ijs loca refecat quam plurima. Significantius verò Eusebius de Artemonis sectatoribus, (lib. 5. cap. 27.) Quam, inquit, à fide longissimè absint, quid attinet commemorare? ob hanc causam, etiam in sacras literas confidenter & temerè, quasi manus violentas iniiciunt; easq; se emen-

EADEM EX MARPVRGEN- SIUM CORRUPTIONE XII.

2. **S**VSPECTAS etiam eorum omniū, qui fornicationis vinum guttatim in se inueiserunt, religiones, alia nota reddit, quam veteres in hæreticis vt propriam obseruarunt: Scripturæ nempe adiectio & detractio. [Hæresis (inquit Tertul. de præscript. c. 17.) non recipit quasdam scripturas, & si quas recipit ADIECTIONIBVS & DETRACTIO- NIBVS ad dispositionem instituti sui interuertit: & si recipit integras præstat, nihilominus diuersas expositiones commentata conuertit. Tantum veritati obstreperit adulter sensus, quantum & corruptor stylus. Variæ præsumptiones: necessariò nolunt agnoscere ea, per quæ reuincuntur.] Et Nicephorus de Marcione lib. 4. cap. 28. [Ex Euangelij tantum id quod secundum Lucam est, reiecta tamen genealogia, recipit, &c.] Significantius verò Eusebius de Artemonis sectatoribus, lib. 5. c. 27. [Quam (inquit) à fide longissimè absint, quid attinet commemorare? ob hanc causam etiam in sacras literas confidenter & temerè, quasi manus violentas iniiciunt; easq; se emen-

dare

Ab

dare & corrigere prædicant, &c. Liber-
tini hoc tempore omnes scripturas
rident. Swenckfeldius, verbū Dei
scriptum, litteram occidentem ap-
pellat; solaque interna inspiratione
contentos nos esse iubet. Paulo mi-
tius agunt Lutherani, & Caluini-
stæ, qui non omnes scripturas abii-
ciunt, sed tantum eas, quas suis do-
gmatibus ob stare euidentius aduer-
tunt. vt ex veteri testamento. To-
biam, (Magdeburg. lib. 2. Cent. 1. c. 4. Ke-
mnitius in exam. sess. 4. Conc. Trident.)
Ecclesiasticum, & Machabæos. Ex
his enim libris, nimis manifestè an-
gelorum patrocinium; sanctorum
pro nobis intercessio; purgatorium;
& libertas arbitrij demonstrantur.
Cum his, excluderunt etiam ex suis
Biblijs, Sapientiam, (Biblia Genuen-
sium postrema.) Batuch. (Caluin. lib. 3.
instit. cap. 20. §. 8. Kemnitius in exam. 4.
sess. Conc. Trident.) Iudith. & aliquot
Danielis capita. Author etiam Ec-
clesiastæ (Salomon) Luthero, vide-
tur oereis, & calcaribus destitutus,
equitare tantum in focis, quem
admodum ipse consueffet, cum ad-
huc versaretur in cœnobio. (Luthe-
rus in conuiuijs Tit. de libris noni &
vet. testam.) Iacobi Epistola ipsi et-
iam est straminea. (Præfat. in Epist. Ia-
cobi idem Brentius, Kemnitius) Iudæ ni-
hil valet. (Luth. in præfat. in Epist. Iudæ,
Brent. Chem. alij.) & quibusdam alijs
2. & 3. quæ D. Ioanni ascribuntur,
alterius sunt: De secūda D. Petri et-
iam dubitant. Epistolâ ad Hebræos,

cum

Ab hac criminatione aduersarij:
nos absoluunt ipsi, quippe, qui non
omnes scripturas [id est, nullas Ca-
nonicas] abiicimus. sed tantum
eas, quas veris dogmatibus ob stare
(id est, iuxta veterem Ecclesiam,
Apocryphos esse) euidentius ad-
uertimus. Veteres enim siue eccle-
sia Christiana Canonē Iudæorum
siue veteris Testamenti, verū & per-
fectū agnoscunt, & proinde libros,
qui dicuntur, Tobie, Iudith, Sa-
pientie, Ecclesiastici, Maccabæo-
rum, è numero verè Canonico-
rum per omnia penè sæcula aper-
tè excludunt. Athanas. in Synops. di-
cit: [Præter istos (duos & viginti li-
bros Canonis Iudaici) alij præterea
libri sunt V. T. qui non sunt Ca-
nonici, quique solum à catechu-
menis leguntur, vt Sapientia & Ec-
clesiasticus, &c. Cyrillus Hierosolym.
Catech. 4. Istorum, inquit, hos 22. libros
lege: & cum apocryphis nihil ha-
beas negotij, &c. Cyprian. siue Ruffin.
in expl. Symb. de Canone Iudaico ait: I hæc
sunt, quæ patres intra Canonē con-
cluserunt, ex quibus fidei nostræ as-
sertiones conitare voluerūt. Scien-
dum tamen est, quod & alij libri
sunt, vt & sapientia Salomonis, &
alia Sapientia, quæ dicitur filij Sy-
rach. Eiusdem ordinis est liber To-
bie & Iudith, & Maccabæorum li-
bri, &c. vide Epiphani. lib. de Mensur. &
pond. & Darnasæen. lib. 4. de fid. cap.
18. Nazianzenus de Canone sic pronun-
ciat?

Apocryphos

cum Marcione & Ario etiam expunxit Lutherus & lectatores. (Lutherus in prologo huius Epist. Brentius in confes. VVirttemberg. cap. de sacra scriptura. Kemnitius in exam. 4. sess. Conc. Triden.) admittit tamen Calvinus & affecta. Apocalypsis item Luthero non placet, nec Brentio, nec Chemnitio, (Lutherus in prolog. Brentius. Kemnitius loco citato.) Magdeburgenses tamen, cum Caluino approbant. (Cent. lib. 2. cap. 4.) Estne hoc aliud, quam in sacras literas confidenter & temerè, manus violentas, ut ait Eusebius, injicere? Quo verò spiritu hoc audent? Si eo, quo factæ sunt scripturæ, cum is optimè norit, quas fecit, & quas non. Cur non etiam omnes, illius instinctu, easdem rejiciunt; & easdem, omnes approbant? at nunc; alij, alias; vertiginoso igitur Spiritu. Ostendant quando Romani, in suis dogmatibus defendendis, in tales angustias, vnamquam fuerint redacti.

Arxaius μὲν ἐδικα δὲ καὶ εἰκοσι βιβλίας τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν γράμμασι ἀντιθέτως.

Hieron. in prolog. Galeato in lib. Regum. [Sapientia Salomonis & Iesus & Iudith & Tobia non sunt in canone. Et præfat. in lib. Salom. Sicut ergo Iudith & Tobia & Maccabeorum libros legit Ecclesia, sed eos inter Canonicas scripturas non recipit: Sic & hæc duo volumina (Sapientia Salomonis & Syrach) legat ad ædificationem plebis, non ad auctoritatem Ecclesiasticorum dogmatum confirmandam.] Hanc Hieron. sententiam Lyranus prol. in Apoc. Dionys. Carthusianus & Hugo Cardinalis prol. in Iosiam sequuntur. Radulphus in Leu. lib. 14. c. 1.] Tobias Iudith & Macchabeorum libri licet ad instructionem Ecclesiæ leguntur, tamen non habent auctoritatem.] Confer Petrum Cluniacensem lib. 1. epist. 2. Caietanum ad finem Esther. (Sigon. in comment. in Seuerum Sulp.) Liber Baruch fuit exclusus à Canone à Patribus & Concilijs, vsque ad annum 1439. cum enim hunc librum inter Canonicos posuit Concil. Florent. Verum postea Driedo negavit esse Canonicum de dogm. eccles. lib. 1. cap. 4. Sixtus Senens. biblioth. L. I. c. 8. postrema septem, cap. Esther, & Historiam Susannæ, ut additamenta cum Hieronymo in præfat. in Daniele rejicit. Non igitur in sacras literas confidenter & temerè manus violentas, ut ait Eusebius, injicimus, sed Canonicos libros ab Apocryphis cum primitiva Ecclesia prudenter secernimus. Quomodo verò aduersarij nostri traditiones suas, cum authenticâ scripturâ, sine rubore, conferruminare possint, ipsi viderint.

Nota, spiritus hæretici, per spiritum.

VINDICATIO.

3. Ex omnibus, quas recensui hætenus notis, vix vlla est tam conspicua, & ad hæreticum aduersariorum spiritum demonstrandum tam idonea at-

nea, atq; hæc; quod sacrorum Bibliorum corpus, tam foedè mutarint, lancinarint, ac diripuerint. Si enim Spiritus sancti magisterio & ductu, quod iactant, scripturas supposititias à genuinis secernant; cur obsecro non omnes easdem habent suspectas, sed vnus has, alter alias? An fortassis memoriâ labitur Spiritus sanctus, nec quas ipse dictauit olim, meminit amplius? Non omnes, inquit, scripturas abijcimus, sed tantum eas, quas veris dogmatibus ob stare euidentius aduer-
timus. Insignem verò vestram modestiam, & erga scripturas sacras clementiam; quæ non penitus omnes exulare iuber, sed eas tantum, quæ vestris dogmatibus aduersantur. Quis non videat, eundem vos prorsus hic cum omnibus omnium sæculorum apostatis funem trahere? Omnesne scripturas eradebant ex canone Alogi, Valentiniani, Manichæi? Minimè. Quas igitur? Eas solum, quas suis dogmatibus obstare aduerrebant euidentius. Nunquid igitur ipsorum premitis vestigia? Illorum, dicitis, falsa erant dogmata. Quamobrem? Quia nimirum retinere simul in Canone non poterant illas quas repudiabant scripturas, & sua tamen rueri dogmata. At, eadem vos inuoluit necessitas. Potestisne simul, in Canonicorum librorum numero accensere, quas reijcitis scripturas, & rueri vestra de libero arbitrio, de angelorum patrocinio, de Sanctorum pro nobis intercessionem, de precibus pro defunctis dogmata? Nequaquam. Quanta verò, bone Deus, peruersitas hæc est, ex dogmatibus quæ sibi quisq; vera persuasit, de scripturis iudicare, cum ex scripturis de dogmatibus iudicandum sit.

Excusatio Calua.

Antiqui hæretici quas reijcibant scripturas?

4. Pertexunt porro fabulam, prætenduntq; veteres quosdam libros qui dicuntur Tobia, Iudith, Sapientia, Ecclesiastici & Machabeorum, è numero verè Canonico-
rum per omnia penè sæcula aperte excludere. Sed, quàm hoc euidentis falsi crimen est? Eos enim & alios nonnullos, quos itidem suæ critica nunc subdiderunt Nouatores; tredecim iam integras ætates Canonici fuisse insertos Concilij Carthaginensis decretum testatur manifestè, sic enim habet Canon 47.

Andax asseritio.

5. Item placuit, ut præter Scripturas Canonicas, nihil in Ecclesia legatur, sub nomine diuinarum scripturarum. Sunt autem Canonica Scriptura, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, Iesus Naue, iudicum, Ruth, Regum libri quatuor, Paralipomenon libri duo, Iob vnus. Psalterium Davidicum. Salomonis libri quinque. Libri 12. Prophetarum, Esaias, Ieremias, Ezechiel, Daniel, &c. Tobias, Iudith, Esther, Esdra libri duo, Machabeorum libri duo: Noui autem Testamenti 27. Euangeliorum libri 4. Actuum Apostolorum liber vnus. Pauli epistola 13. eiusdem ad Hebraeos vna. Petri Apostoli dua. Ioannis Apostoli 3. Iude Apostoli vna. & Iacobi vna, Apocalypsis Ioannis liber vnus, qui sunt viginti septem, &c.

Catalogus librorum Canonico- rum.

Obiectio
misrabili
li.

6. Qua igitur nunc fronte affirmant illi, *per omnia penè secula*, è numero *verè Canonicoꝝ libros istos fuisse exclusos*? At, inquit, Hieronymus, Nazianzenus & nonnulli vetustiores Patres, eos non recensuerunt inter *Canonicos*. quid tum! Concilij Carthaginensis decretum nō viderunt, quod post illorum commentarios sancitum fuit. id, si ad illorum peruenisset notitiam, non magis extra Canonem eos locassent libros, quam posteriores Patres Iacobi, Iudæ, & secundā Petri, secundam itidem & tertiā Ioannis, & ad Hebræos epistolam, cum Apocalypsi, de quibus similiter olim fuerat disceptatum.

7. Deinde, vt vetustiores quidam Doctores de librorum istorum auctoritate nonnihil addubitarint, semper tamen etiam extitere, qui inter Canonicos illos reponerent. In *Tobia* certè libro Spiritus sancti loquelam D. Cyprianus agnoscit (serm. de eleemos.) & prophetiam illum scripturam nuncupare nihil veretur D. Ambrosius, (Lib. de Tobia c. 1.) vt etiam Basiliius ex eodem libro descriptam sententiam, *diuinum vocat preceptum*. (orat. de auaritia.) De *Iudith* volumine testatur ipsemet Hieronymus, illud à prima celeberrimaq; Nicæna Synodo, in sacrorū librorum numerum allectum. (præfat. in Iudith.) acquieuit Synodi sententiæ D. August. (lib. 2. de doct. Christ. c. 8.) nec quicquam in ea displicuit Patribus, qui Augustinum sunt consecuti. Vt nihil de Tertulliano, qui Synodum illā antecessit, commemorem, qui cap. vlt. de monogamia, vt etiā Origenes in cap. vltimum Iudicum, hunc Iudith librum Canonicū censuerunt, cum plurib; alijs quōs Serarius noster recēset Prolegomeno 4. suorum in Iudith cōmentar. p. 211.

Sapientiam, pro sacro libro D. Augustinus agnouit, (lib. 1. de prædestinat. Sanctorum c. 4.) & ante hunc Cyrillus (lib. 2. in Iulianum.) & Cyprianus. lib. 1. de habitu virg.) Concilium quoque Sardicēse iam ante 1400. annos celebratum. qua de re Theodoretum (lib. 2. historię cap. 8.) consulas.

Eclesiasticum, sacram esse scripturam, Clemēs Alexandrinus fatetur. (lib. 7. Stromat. circa fin.) & Cyprianus, (lib. 3. epist. 9.) quibus ad stipulatur Epiphanius in Anomēorū hæresi. quanquā in lib. de ponderib; & mensura dicat eum nō esse receptum: *ex Iudeorū nimirum calculo*. His Patribus Ambrosium addo (lib. 4. de fide c. 4.) & Augustinum lib. ad Orosium contra Priscillianistas. vt eos prætereā, qui huius libri scriptorē Salomonem agnoscunt, vt Basilium (lib. 4. in Eunom.) Gregor. Magn. (lib. 10. Moral. c. 14.) & alios.

Maccabæorum deinde duos qui reiciunt, nullo apud eos loco sit necesse est antiquissimorum Patrum auctoritas. Innocentij primi. (epist. 3. ad Exuperantium c. vlt. (Gelafij, in Conc. 70. Episcoporum) Cypriani, (lib. 1. epist. 3. ad Cornelium) Augustini (lib. 2. de doct. Christ. c. 8.) & aliorum complurium, quos tā Bellarminus (lib. 1. de verbis Dei c. 15.) quā Serarius (cōmentariorum suorum pag. 542. & 543.) adnotarunt.

Baruch,

Baruch, quod attinet, nulla vnquam fuit apud veteres de ipsius auctoritate dubitatio. Amanuensis & internuncij Ieremiæ Prophetæ functus is fuit officio, q̄ ex eiusdē Ieremiæ cap. 36. manifestè colligitur. Hinc passim quæ ex Baruch citant antiquiores Patres & Doctores, vt Cyprianus, Hilarius, Cyrillus, Ambrosius, Basilii, Chrysostomus, alij, sub Ieremiæ nomine citant. q̄ etiam in causa fuit, cur huius libri nulla distincta sit facta mētio, in describendis Canonicis libris, q̄ quasi prophetiæ Ieremiæ, pars quædam habitus sit Baruch. Pluribus hæc persequitur Doctissimus Bellarminus. (lib. 1. de verb. Dei cap. 8.) Vt igitur nullus ex antiquitate Ieremiæ auctoritatem reuocauit in dubium, ita neque Baruch.

Postrema septem Hesteris capita, sacra esse atque Canonica dudum demonstrauit Origenes (epist. ad Iulium Africanum) Et, si Hieronymum excipias (cū pauculis recentiorib; quos ipsius permouit auctoritas) ceteri, quotquot Hesteris librum comprobarunt, ista quoq; capita receperūt, vt Concilij Laodicensi & Carthaginensi III. Patres. Eusebius item, Cyrillus, Hilarius, Damascenus, Augustinus, alij, q̄ plurib; iam dudū demonstrauit Bellar. li. 1. de verb. Dei c. 7. ipsiusq; ppugnator acerrimus Iacobus Gretserus.

Historiam Susannæ frustra quoq; isti contra tot vetustissimorum Patrum ac Doctorum sententiā vellicant. Eam Ignatius admittit, (epist. ad Magnesianos.) Tertull. (lib. de corona militis.) Cyprian. (lib. 1. epist. 8.) Chrysostom. (serm. de Susanna Tom. 1. in fin.) Ambrosius, (lib. 3. de Spiritu sancto c. 7.) Augustinus, (tract. 36. in Ioan.) Athanasius (in Synopsi.) Reliquos non adnumero; quorū me iudicio potius stare malle, quā Marpurgenſium ingenuè fateor, cū nihil adferant, quod nō pridem iā refutarint Catholici.

8. Porro, quæ pro istorū librorum auctoritate, breuiter disputata sunt haecenus, ostendunt, faciliè veniā mereri Catholicos, q̄ paulo de quibuscūq; vel libris, vel librorū partib; aliter iudicarunt, siue veteres illi fuerint, siue recentiores. Illi n. quod sua ætate, quid post eos circa eiusmodi libros discernendum esset ab Ecclesia, diuinare non possent, culpa vacant: Recentiores, quandoquidem nullus errorem suum defendit pertinacius, excusat incogitantia. Nimis enim antequam Conciliorum decreta satis percepissent, in suā pronuncianda sententia fuerunt præcipites.

9. Alia longè Lutheranorum, Calvinianorū, Schvengfeldianorum, Anabaptistarū, &c. est causa, quorum nō admittit vllam excusationē tergiversatio, cum non tantū Patribus sese opponant singulis, sed etiam post Conciliorum veterissimorum decreta, adhuc insultent vniuersis.

10. Maneat igitur nunc, nullos atq; Romanæ doctrinæ cultores, æquè à sacris codicib; violandis abstinere manus, & pro illorū maiestate cōseruandā certare, hæreseosq; cōuinci omnes, quicūq; cōtra fecerint, adiectionib;

Excusatio
Catholi-
corum sa-
culis.

Inexcusa-
biles Non
tores.

detractionibusq; ad dispositionem instituti sui, scripturas inuertendo, vt ait Tertul-
 lianus. (de præscript. cap. 17.)

THESIS XIV. MULHVS.

*Solius Romane Ecclesie doctrinam, ar-
 bitrarias scripturæ interpretatio-
 nes auersari.*

1. **A**LIVD quoq; hæreticæ do-
 ctrinæ indicium, veteres ob-
 obseruauerunt. vt Eusebius, (lib. 7.
 c. 24.) Theodoretus, (lib. 1. c. 4.) septi-
 mæ Synodi Patres, (Act. 1.) & alij.
 nempe omni alia credendi normā
 contemptā & abiectā, suo solius iu-
 dicio, quidnam secundum scriptu-
 ras (quas fortè ipsi admittunt) am-
 plectendum, reiiciendumue sit, de-
 cernere. Quod non solum diuinis
 literis aduersatur, quibus soli Eccle-
 siæ eiusque Pastoribus, infallibilis
 Spiritus Sancti assistentia promitti-
 tur; sed etiā manifesta ratione con-
 futatur. hoc enim, si vel semel con-
 cedatur, necesse est, omnē fidei cer-
 titudinem, ad humanos quosdam
 sensus, & interpretationes arbitra-
 rias, reuocari; dū vnus, hoc; alius, a-
 liud; secundū hanc vel illā scriptu-
 ram amplectendū reiiciendumue
 contendit. Quod ijs iam euenisse,
 qui se à Romana Ecclesia seiunxe-
 runt, ipsa experientia testatur. Nec
 illorum quicquā valet effugium; dum
 se, vnus scripturæ sensum, ex alteri⁹
 collatione, & sensu, inuestigare &
 explicare prætendunt; cum æquē
 sit dubium, an illius scripturæ, per
 quam aliā explicare conatur, men-
 tem

EADDEM MARPVRO. XIII.

2. **A**LIVD quoq; hæreticæ do-
 ctrinæ indicium, veteres ob-
 obseruauerunt, vt Eusebius lib. 7. cap. 24.
 Theod. lib. 1. c. 4. & alij. omni alia cre-
 dendi normā contemptā & abiectā
 suo solius, alteriusue hominis iudi-
 cio quidnam amplectendū reiicien-
 dumue sit decernere, quod non so-
 lum diuinis literis aduersatur, qui-
 bus solis Electis infallibilis Spiritus
 sancti assistentia promittitur; sed er-
 iam manifesta ratione confutatur.
 Hoc enim si vel semel concedatur,
 necesse est omnem fidei certitudi-
 nem ad humanos quosdam sen-
 sus & interpretationes arbitrarias,
 reuocari, dum vnus Papa vel fana-
 ticus hoc, alius aliud, secundum
 cerebrum suum amplectendum re-
 iiciendumue contendit. Quod ijs
 iam euenisse, qui se Romano Pon-
 tifici mancipauerunt, ipsa experientia
 testatur: Nec illorum quicquam va-
 let effugium, dum Papam propter
 perpetuam Spiritus sancti assisten-
 tiam non posse errare tradunt, vt
 videre est apud Alexandrum Car-
 rerium Patav. de potest. Roman.
 Pontif. lib. 1. cap. 23. n. 6. [Sit igitur,
 (inquit) prima propositio: Summus
 Pontifex, cum ecclesiam docet, in
 his quæ ad fidem pertinent, Nullo ca-
 su errare potest. Secunda propositio
 hæc

tem assequantur, atque illius, quam
 explicandam susceperunt; cum ali-
 ter, vnā scripturam, per aliam, Lu-
 therani; aliter Caluini; aliter
 Zvingliani, &c. explicent & inter-
 precentur. Quibus omnibus opti-
 me dici potest, quod D. Aug. Fausto
 Manichæo obiiciebat. (Lib. 32. c. 19.)
*Videtis, inquit, id vos agere vt omnis de
 medio scripturarum tollatur, auctoritas,
 & suus unicuique animus, author sit, quid
 in quaque scriptura prober, quid impro-
 bet: id est, vt non auctoritati scriptura-
 rum homo subiiciatur, ad fidem, sed sibi
 scripturas ipse subiiciat; non vt ideo illi pla-
 ceat aliquid, quia hoc in sublimi auctori-
 tate scriptum legitur, sed ideo recte scrip-
 tum videatur: quia hoc illi placet, quo te
 committis anima misera. Carnalibus te-
 nebris inuoluta, &c.* hæc Augustinus.

tem assequantur, atque illius, quam
 explicandam susceperunt; cum ali-
 ter, vnā scripturam, per aliam, Lu-
 therani; aliter Caluini; aliter
 Zvingliani, &c. explicent & inter-
 precentur. Quibus omnibus opti-
 me dici potest, quod D. Aug. Fausto
 Manichæo obiiciebat. (Lib. 32. c. 19.)
*Videtis, inquit, id vos agere, vt omnis de
 medio scripturarum tollatur auctoritas, &
 suus unicuique animus, author sit, quid
 in quaque scriptura prober, quid impro-
 bet: id est, vt ne auctoritati scripturarum
 homo subiiciatur ad fidem, sed sibi
 scripturas ipse subiiciat; non vt ideo illi
 placeat aliquid, quia hoc in sublimi
 auctoritate scriptum legitur, sed ideo recte
 scriptum videatur, quia hoc illi (Pape) placet,
 quo te committis anima misera, carnalibus
 tenebris inuoluta, &c.*

hæc est: Non solum in decretis fidei
 Summus Pontifex errare non po-
 test, sed neque in præceptis morum
 &c. Tertia & vltima propositio hæc
 est: Summum Pontificem non solū
 vt Pontificem errare non posse, sed
 nec etiam, vt particularem personā
 hæreticum esse, &c.] O impudens
 mendacium! Intolerabile certè &
 mancipio Pontificis Archiepiscopo
 Florentino, qui part. 3. tit. 22. c. 7. in fi-
 ne scribit: [Cum omnia possit Papa
 & multa alia: potest etiam & hoc,
 quod est commune omnibus, scili-
 cet ERRARE & PECCARE, iuxta il-
 lud: Omnis homo mendax, &c.]
 Quid ergo Catholicum est? iudiciū
 infallibile & determinatiuum de o-
 mnibus controuersis fidei penes
 personam Christi esse, vel penes spi-
 ritum eius, quatenus is nobis loquitur in
 scripturis Canonicis. Optatus
 contra Parm. lib. 5. [Quærendi sunt iudices in
 terris de hac re nullum poterit
 reperiri iudicium, de cælo quærendus est
 iudex. Sed vt quid pulsamus ad cælum,
 cum habeamus hic in Euangelio testamen-
 tum? Aug. de nupt. & concupisc. lib. 2. c. 33.
 Ista controuersia iudicem quærit. Iudicet
 ergo Christus, & cui rei mors eius profuerit
 ipse dicat. Iudicet cum illo & Aposto-
 lus, quia in Apostolo ipse loquitur Christus.
 De gratia & lib. arb. c. 18. se-
 deat inter nos iudex Apostolus Ioannes.
 Chrysost. hom. 13. in Genes. Scriptura
 se ipsum exponit & auditorem errare non
 sinit.] Illis itaque omnibus, qui
 ex humano pontificum iudicio pendent,
 optime dici potest, quod D. Aug.
 Fausto Manichæo obiiciebat lib. 32. c. 19.
 [Videtis (inquit) id vos agere, vt omnis
 de medio scripturarum tollatur auctoritas,
 & suus unicuique (Pape) animus author sit,
 quid in quaque scriptura prober, quid im-
 probet: id est, vt ne auctoritati scriptura-
 rum homo subiiciatur ad fidem, sed sibi
 scripturas ipse subiiciat; non vt ideo illi
 placeat aliquid, quia hoc in sublimi
 auctoritate scriptum legitur, sed ideo recte
 scriptum videatur, quia hoc illi (Pape) placet,
 quo te committis anima misera, carnalibus
 tenebris inuoluta, &c.]

3. Quantumvis thesin hanc deprauarint Marpurgenſes, neq; ſe tamē, neque ſuos complices, ē vertiginofarum Scripturæ ſacræ interpretationū obiectā culpā eximere potuerūt. Quemadmodū verò certa ac indubitata hæreſeos nota eſt, (q̄ inſiciari ex ſuperiori theſi nequeunt Marpurgenſes) ſcripturas alias admittere, alias ſi diſpliceant, reiicere; ita multò magis om-
Certa hæreſeos nota. ni aliā credendi normā contemptā, ſuo ſolius iudicio ac arbitrio, quidnam ſecundū ſcripturas has vel illas, credendum vel reſpuendum ſit, decernere.

Quod crimen, quanquam à ſe modis omnibus amoliri conentur ſectarij, facilē tamē conuincitur. Nam quæro, cuius in dogmatibus ſuis ex Scripturis cōcinnandis, ſpiritu & iudiciū ſecutus ſit Lutherus? cuius Calvinus? cuius Schvvengfeldius? An totius Eccleſiæ Chriſti cōmune & publicū? Negant hoc de Lutheranis Calviniani, & de his, Lutherani viciffim, ſinguliq; ſectarij de ſingulis; meritò nos de vniuerſis. Quid ita? Quia totius Eccleſiæ Chriſti cōmune iudiciū Spiritus S. iudiciū eſt: id in fidei dogmatibus ſanciēdis ſemp ſibi cōſtat nihil in eovariū deprehēditur aut diſſonū. Quā verò nutēt, vacillent ac fluctuēt Lutheranorū, Calvinianorū, Schvvengfeldianorū, &c. decreta, quā inter ſe pugnantia ſint & diuerſa, quā abſona, quis ignoret?

4. Atq; vt omnia fidei negotia proprio arbitratu ſe gerere penitus demonſtrent, eò peruenerūt inſanię, vt cū iam dudū Eccleſiæ vniuerſalis authoritatē contēpſerint, & Patrū exploſerint interpretationes quoq; vt hominū cōmentarios; nunc, ſi doctorū ſuorum, Lutheri, Caluini, Schvvengfeldij, &c. decretis paulò durioribus nō nihil vrgeātur: neq; Lutherū, neq; Calvinū nec aliorū quēquā ſe morari diſcitēt. Scripturas ſibi credendorū eſſe Magiſtrā. At, cuius ſenſu ac ſpiritu interpretatas? Nūquid Eccleſiæ? Nō. Nunquid SS. Patrū? minimē. Nunquid Lutheri? Nequaquā. Nūquid Caluini? nullo modo. Cuius igitur niſi pprio? Quid verò eſt omni prorsus aliā credendi normā abiectā & cōtemptrā, ſuo ſolius iudicio fidem metiri, ſcripturarumq; ſenſum ad capitis ſui calculos exigere, ſi hoc non eſt?

5. Quod dicunt præterea Marpurgenſes: Solis electis inſallibile Spiritus S. aſſiſtentiā promitti, prius falſum eſt atq; erroneū, cum gratiæ gratis datæ, vt loquūtur Theologi, reprobis etiā quandoq; in vtilitatē Eccleſiæ cōferantur à Deo. Teſtatur id Euangelista (Matt. c. 7. v. 22.) dicens: Multi in illa die dicent mihi, Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus, &c. Deinde, ſi de inſallibili Spiritus S. aſſiſtentiā in ſcripturis facta promiſſio, ad electos ſolos pertineat, eos verò nemo nouit certò, niſi ſolus Deus, qui conſtat mortalibus quos in his terris vt indubitatos ſacrarum Scripturarū fidei q; (ſine
Error.
Electos ſolos Deus nouit.

qua impoſſibile eſt placere Deo) interpretes & pcones obſeruent? Quis de ſua fide à Deo an cacodemone ppoſita ſit, quicquā certò ſtatuerè poterit?

6. Quod deinde obiciunt, vnum Papam vel Papiſtam hoc, alium, aliud amplectendum reiiciendumue contendere, prorsus vanum eſt. Nunquā. n. contigit, vt quod vnus Papa, ſecundum hanc illamue ſcripturā vt fidei dogma tenendum propoſuiſſet, id abiiceret alius, aut cōtra: quā verò multa Lutherus, de Deo, de Chriſti perſona, de Euchariftia, de prædeſtinatione, & aliis fidei noſtræ myſteriis, vt indubitata ex ſcripturis dogmata, ſuis propoſuit; quę pro exploratis errorib; Zvvinglius, Caluinus, Beza & alij pclamauerunt? Quam hodierna die Lutherani Calvinianorum placita deteſtentur, & hi viciffim iſtorum, nemo eſt qui ignoret; cum Iouem lapidem interim iurēt vtrique, ſua dogmata ſacrarum Scripturarum eſſe dogmata, talene quippiam aliquando fuit auditum inter Orthodoxos?

7. Futile eſt igitur quod ſubiungunt, experientiam teſtari, eos, qui ſe Romano Pontifici manciparūt, in idem illud inſtantia crimē iā incidiſſe. Et certe ni ſepius aduertiffim hacenus, neq; intelligere, neq; expēdere q̄ dicūt Marpurgenſes, mirarer, qui illis in mentē veniſſet, diſſenſionis ac incōſtantię notā hanc aſpergere Catholicis. Exprobrant nobis in hac ipſa theſi, q̄ perſuaſum habeamus, nō poſſe Pontificē ob inſallibilem Spiritus S. aſſiſtentiā in fidei decretis aberrare. Imò, ſi quid decreuerit ipſe, ne mutire quidē cōtra nos audere vel hiſcere paſſim declamitant: quā igitur fronte hic nunc aſſeuerant Pontificiorū vnum hoc, aliud, alium ſecundū ſuum cerebrum amplectendum reiiciendumue cōtendere? Si enim ab vnius ore Pontificis ſic omnes pendeant, vt quicquid ipſe dixerit, oraculū arbitrentur, quī fieri poteſt, vt inter ſe in fidei decretis, quę à Pontificibus proponuntur, non bellē conſpirent?

8. Ad Alexandrum Carerū ſuſtra nos dimittunt. Nihil opus eſt Pataviū excurrere. In omniā fermē Doctorum manibus Bellarminus verſatur, is, q̄ hic adſcribuntur Carerio, ex ſcripturis, ex Patribus, & inuictis rationibus demonſtrat ſolidē, omnibus diſſolutis, q̄ Nouatores ogganiunt (lib. 4. de Pontifice c. 3. 4. 5. & 6.) De impudente eiufdem Carerij mendacio, admodum exclamant ineptē & vanē, cum ne verbulo quidem id probare poſſint.

9. Quo iure verò, doctrinā pariter & vitæ ſanctimoniā præſtantiffimū virum D. Antoninū Archiepiſcopū Florentinū Pontificis mancipium nuncupat, hæc hominum ſex & quiſquilię Mera hæc ipſorum, Sanctis maledicēdi libido eſt. Nec intelligunt tamē hoc tantum illum voluiſſe, Pontificem vt homo eſt, in priuatis ſuis de rebus iudiciis, ad inſtar aliorum errare peccareq; poſſe. Sed hoc ad Mercurium, ſcilicet: Pergunt interrogantes.

10. Quid igitur Catholici? & reſpondent. Iudiciū inſallibile penes perſonā Chriſti reſide-

Obiectio
vana ſibi
repugnans.

Falſum crī
men obie-
ctum.

Repugnans
iā.

Libertatē
Euangelicā.

Paralogismi.

Dialectica Parei.

Inutilis restrictio.

1. Tim. 3.

Eph. 4.

Ioan. 16.

Obiectum - cula ex Patribus non intellectus.

Optato.

residere. Quibus isti Logicae praeceptis imbuti sint, equidem ignoro. Admodum hanc insulam esse consequentiam, quilibet etiam Dialectices tyro deprehendet. *Infallibile de controuersis iudicium penes personam Christi residet vel Spiritum Sanctum. Ergo Pontificis de controuersis iudicium non est infallibile.* Vt enim antecedens verissimum sit, cuiusmodi tamen ista consequentiae formula est: prorsus qualis haec. *Aethiopes nigri sunt: ergo corui nigri non sunt. Sol lucet: ignis igitur non lucet. Omnia Deus operatur. Nihil igitur nos operamur.* Quasi verò diuersis subiectis, eadem, diuersa tamē ratione, repugnent attributa; primarumque causarum efficientia, secundas praepediat, quo minus & ipsae suo munere defungantur; & iam non amplius baptizent ministri, quia Christus baptizat, nec loquantur nobis amplius homines, quia Deus nobis loquitur. Simili prorsus Dialecticā, Dauid Pareus, nuper, & Sacerdotio & Pontificatu, Romanum Papam simul exuere conabatur, *Christus*, in quiebat, in *Epistola ad Hebraeos Sacerdos & Pontifex dicitur*. Non ergo Papa Romanus, Sacerdos vel Pontifex appellari potest. Et. *Cum Christus Magnus solum dicatur Sacerdos: nunquid supra Christum sese extollit Romanus Papa, & Antichristus est, dum MAXIMVS audire vult Pontifex?* Talibus nimirum nugis, & quae nec vllum responsum merentur inter literatos, imperitorum aures & oculos isti compilant.

11. Porro, quod iudicium Christi, & Spiritus Sancti infallibile distitent, sed quatenus in scripturis Canonice nobis loquuntur, id nihil aliud est, quam ineptae restrictionis additamentum. Nunquam Christi Sanctique Spiritus iudiciū nos fallit, siue in scripturis Canonice nobis loquantur, siue in Ecclesia, eiusve legitimis pastoribus & Doctoribus. Nam & Ecclesiam columnam ac firmamentum esse veritatis nouimus, & eius legitimos Doctores & pastores, à Deo datos ad consummationem Sanctorum, in opus ministerij, in adificationem Corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in virū perfectum, in mensurā etatis plenitudinis Christi: vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris (Ephes. 4.) Quod vt ne fiat se assuturum illis vsque ad consummationem saeculi pollicitus est. Neque destituer eos aliquando promisso Spiritu, qui doceat illos omnem veritatem. (Ioan. 16.)

12. Quae ex Optato Milenitano, Augustino & Chrysostomo adduxerunt, illorum duntaxat imperitiam redarguunt. Nam si in terris nulli prorsus sint de controuersis quaerendi iudices, neque scriptura, quae utique in terris est, controuersiarum iudex esse poterit; quod assertum tamē ipsi ferunt indignissimē. Hoc Optatus sibi vult duntaxat, illam de anabaptismo inter Donatistas & Catholicos controuersiam ex noui testamenti verbis istis Ioan. 13.

Qui

qui lotus est, mundus est totus, dirimi posse. Si enim qui semel lotus, id est baptizatus, totus mundus est, cur rebaptizabitur?

13. Augustini lib. 2. de nuptiis & concup. c. 33. sententia, nihil nobis incommodat Reos esse infantulos Originalis culpae, Pelagianos, ex illis Christi verbis: *hic est sanguis meus qui pro multis effundetur*; cōvinci putat, quemadmodū etiam ex illis ad Rom. 8. *Qui proprio suo filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. De Gratia verò & libero arbitrio, cap. 18. ex 1. Ioan. 4. Verbis illis: Dilectio ex Deo est: in operibus pietatis, liberum voluntatis arbitrium necessarium iuuandum esse à Deo, cōtendit, & benè quidem; sed quomodo hinc sequitur, quod isti colligunt: Ergo Pontificij omni alia credendi normā contemptā & abiectā suo solius iudicio quid credendum repudiandumve sit, decernunt? Chrysostomi haec est sententia. Si quando corporeum quid de Deo affirmetur à scriptura, tum, ne in errorem abripiatur auditor, eam ipsam etiam scripturam; quo significato id fiat explicare. Itaque dum dicit, Deum formasse hominem, inspirasse & ipsi animam, plantasse horum, vt ne quis propterea Deo manus affingat, os & fissionem, & c. Scriptura id per modum voluntatis & praecepti factum interpretatur; iuxta illud, *fiat lux, fiat firmamentum, fiant luminaria*. Sed nunquid propterea vult Chrysostomus, quod isti sibi fingunt. Omnium controuersiarum iudicem esse Scripturā solam? Deniq; Deum, Christum, Apostolos, per Scripturam eo spiritu quo condita est intellectam, vt per NORMAM & LEGEM de controuersis iudicare nemo dubitat: sed nunquid ipsa propterea supremus Iudex erit: Idemne iudex & lex?*

14. Atq; ex his omnibus concluditur, tantum abesse solidè & constanter ad hanc thesin XIV. respondisse Marpurgenses, vt plurimū etiam suis tergiuersationibus eā cōfirmarint. Neq; se de arbitrariis scripturarū interpretationib; purgāt satis, dū se vnus scripturae genuinū sensum, ex alterius collatione & sensu inuestigare & explicare praetendunt, cū aequè sit dubium, an illius scripturae per quā alia explicare conātur, mentē assequatur, atq; illius quā explicandam susceperunt, cum aliter vnā scripturam per aliam Lutherani, aliter Calviniani explicent & interpretentur, & sepius clariores per obscuras magis vt hanc: *Hoc est corpus meum*, per has, *circumcisio est foedus: Agnus est Phasē, Petra erat Christus*, &c.

15. Nunc igitur æqui Lectoris iudicium esto, quos illud D. Augustini citatum in thesi hac contra Fausū testimoniū, magis perstringat. An Catholici qui, quid in vnaquaque scriptura probent vel improbent, ab vnā verā Christi in terris Ecclesia eiusq; legitimorū pastoriū interpretatione petendū arbitrantur. An sectarios, quorum quisq; sibi ex scripturis & liber effingit dogma

quaquā possunt dilacerant. Sed ut fallacius incautis omnibus obrepant, manente luporum ferocia, deponunt lupinam speciem, & sese diuina Scriptura (seu Norma) sententiis velut quibusdam velleribus obuoluunt: ut cum quisque lanarum mollitiem persenserit, nequaquam aculeos dentium pertimescat. (c. 36. commonit.)

5. Quis ignorat omnes, omnium ætatum hæreticos per singula quæque sanctæ legis, volitasse volumina? per Moysen, per Prophetas, per Psalmos, per Apostolos, per Euangelia, eaque suorum dogmatum prætexuisse normam & regulam? siue enim apud suos, siue alienos, siue priuatim, siue publice, siue in sermonibus, siue in libris: siue in conuiuiis, siue in plateis: nihil vnquam penè de suo proferunt, quod non etiam scripturæ verbis adumbrare conentur. Sed tanto magis cauendi & pertimescendi sunt, quanto occultius sub diuinæ legis vmbraculis latitant. Sciunt enim factores suos nulli ferè citò esse placituros, si nudi & simplices exhalantur: atque idcirco eos celestis eloquiij velut quodam aromate aspergunt, ut ille, qui humanum facile despicere errorem, diuina non facile contemnat oracula. Demum: Nulla est, ut ait idem Vincentius, ad fallendum facilius via, quam ut vbi nefarij erroris subinducitur fraudulentia, ibi diuinorum verborum protrudatur autoritas. (cap. 37.)

6. Similia de hæreticorum suis erroribus scripturas ut dogmatum normam & regulam prætexendi cōsuetudine, passim ceteri Patres inculcant, quæ ac hîc describam pluribus, nimia vetat prolixitas. Paucula hæc at. notasse sat est, ut intelligant Lectores, non statim atque temporis huius sectarij, à Patribus, ab Ecclesia, à Successione, à Traditione, &c. ad Prophetas, ad Apostolos, ad Euangelium, tanquam dogmatum suorum Normam prouocent, fidem ipsis tribuendam, cum pseudoapostoli sint & operarij subdoli, transfigurantes se in Apostolos Christi: dumque scripturarum voces auribus ingerunt, in alienum eas sensum interim detorquendo, hæreseon suarum venenum cordibus infundunt. Ut cognationem suam, inquit Cyrillus Alexandrinus (Tom. 1. lib. 5. in Leuit.) adinuicem gerunt visibilia & inuisibilia, &c. corpus & spiritus, &c. ita etiam scriptura sacra credenda est, ex visibilibus constare & inuisibilibus, veluti ex corpore quidem, litera scilicet, quæ videtur & anima, id est sensu, qui intra ipsam deprehenditur, &c. Literam hæreticorum linguæ resonant, sensum, & literæ intelligentiam veram supprimunt, & falsam subrogando, incautos animos decipiunt: De intelligentia verò, inquit Hilarius (lib. 2. de Trinit.) hæresis est. non de scriptura, sensus, & non sermo, fit crimen: & sapienter ut solet, S. Augustinus (epist. 222. ad Cōsentium) Ipse Scripturæ sanctæ nisi eas rectè intelligas viles tibi esse non possunt. Omnes enim hæretici, qui eas in autoritatē recipiunt, ipsas sibi videntur sectari, cum suos potius sectentur errores, ac per hoc, non quod eas contemnant, sed quod non intelligant, hæretici sunt.

7. Sed

7. Sed iam ad Marpurgenfium thesin, in qua potissimum confideranda venit, pulcherrima, scilicet, argumentationis nostræ, quædam imitatio.

Sit, inquit, Doctorculus aliquis spiritus paulò elatioris, &c. quales, inquam ego, Calvinistæ sunt omnes, ne vno quidem excepto. Nullus est enim, quin præ se contemnat non modò Lutheranos, Papistas & alios, sed ipsos etiam Patres & totam antiquitatem, si quid docuerit, quod minus placet; ut rectè de illis pronunciarit Tertullianus, Omnes tument, omnes scientiam pollicentur (de præscript. cap. 41.) Porro quod apud Catholicos ex Pontificia autoritate fit, in Ecclesiasticis, non magis ex priuato iudicio fit, quam quod in Politicis ex Imperatoris, aut Regis, aut Principis mandato. Quomodo igitur ex priuato suo iudicio dogma nouum cudisse dicendus erit, Catholicus Doctor, quod Pontificiâ autoritate sancit?

Tertull. Pugnania.

8. Quod hic iterum de Scotistis & Thomistis inculcant, iam ad thesin 9. reiectum est. Nam, licet omnes ingenij vires intendant simul, non poterunt tamen exemplum vel vnicum proferre dogmatis, quod Pontificiâ autoritate subnixus Scotista, ex scriptura confinxit, cuius deinde oppositum Thomista quispiam, vel quicumque Scholasticus alius, itidem ex scripturâ, eadem Pontificiâ autoritate commentus est. Imò verò quis feret hoc tribui Pontifici, ut cui volet autoritatem faciat, fidei dogmata decernendi? Sed multa dicere & nihil expendere, suo sibi iure Schönfeldius iam quali vendicat.

Scotista & Thomista consentiunt in fidei decretis.

Vehementer autem nobis probatur, quod fatetur tandem, recens subortas hæreses per scripturam ut infallibilem regulam suppressi non posse, nisi per Ministerium, viua sancti Spiritus interueniat vox, quæ seipsam explicet ista Regula. Miror igitur cur tantoperè tumultuentur, cum dicimus Catholicis, non posse ex scripturæ verbis omnes controuersias dirimi, nisi viua Ecclesiæ & legitimorum Pastorum vox interueniat? An Ecclesiæ vox, quæ in legitimorum Pastorum ac Doctorum ore sonat, instituti à Deo, & Spiritu sancto Ministerij vox non est? Vigilantibus an dormitantibus hæc exciderint Marpurgenfibus, merito dubitatis.

Inconsiderantia.

Ecclesiæ vox qualis.

9. Pontificiam porro autoritatem sibi vindicare, vel eandem ut erroneam audacter reiectare. Canonicas scripturas respuere. Certè hominis esse non potest, qui sese Romano Papæ aggregauit, cum is, eiusmodi, si pertinaces fuerint, Anathematis etiam sententia interpositâ à se, totoque ouium suarum grege repellat. Eos autem, qui Canonicas scripturas respuunt tanquam furiosos deserendos agnoscimus cum Chrysostomo, sed quid illis fiet, qui hoc ipso tempore Machabæorum libros, Iudith, Tobiam, Sapientiam, Ecclesia-

Pugnania.

sten, Ecclesiasticum, Epistolam ad Hebræos, Iacobi, Iudæ, Apocalypsin Ioannis respuunt? Nunquid ut furiosi vitandi & deserendi fuerint quoque? sic arbitror.

Abfurditas.

10. *Qui Idolomania & Atheismi nos damnant*, Omnia retrò sæcula, diris quoque deuouent. Ab Apostolorum igitur ætate, vsque ad hæc tempora erratum sit oportet, ut Lutherum, Caluinum, Zvinglium, liberandus ab idolomania & Atheismo, Christianus orbis hæctenus expectarit. *Interim perperam*, ut cum Tertulliano loquar, euangelizabatur, perperam credebatur, tot millia milium perperam tincta, tot opera fidei perperam administrata, tot virtutes, tot charismata, perperam operata, tot sacerdotia, tot ministeria perperam functa, tot denique martyria perperam coronata. (de præscript. cap. 29.)

Sola Scriptura, quin regulam heretici vniuersi prouocant, illag, se huc atque illuc ab iisdem trahi permittit.

Index interpretat.

Inter Catholicos concordia, dum statim atque periculosa quæpiam emergit disputatio; vel vera sententia Ecclesiæ iudicio statim declaratur ac proponitur: Vel silentium imperatur litigantibus, donec rematurè deliberatâ & perpensâ, quid sentiendum sit, decernatur.

Atque is solus est & vnicus modus inter Christianos, qui hæresibus & sectis aditum, ad Ecclesias intercludit,

THESIS

THESIS XVI. MVLHVS.

EADDEM EX MARPVRG. XV.

Solius Romana Ecclesia doctrinam à blasphemis dogmatibus abstinere.

1. **A**D hæc, ipforum verborum; sententiarumq; quibus aduersariorum scripta redundant, absurditas, & impietas, quænam esse debeat, de ipforum doctrina existimatio, satis luculenter declarat. Lutheri eiusq; sectatorum hæc sunt axiomata. 1. *Quando sceleratior es, tanto citius, Deus, suam gratiam infundit. Si adornes te, ut catus, bonis operibus, ut Deus acceptet, nihil efficies.* (Sermone de piscatura Petri.) 2. *Cauemus à peccato, sed maxime à bonis operibus, & legibus.* (Serm. de nouo test. sine de missa.) 3. *Ad Satbanam spectant Christiani cum bonis operibus.* (Colloq. Altenburg. impressum Iena 1570 in 4.) 4. *Dictum Petri, certam facite vocationem vestram per bona opera, est inutile. Quandocunque tibi incidit cogitatio, hoc vel illo modo in Ecclesia rem geri debere, ut sint homines boni, honesti, sancti & casti, iam aberrasti ab Euangelio.* (Confessio Mansfeldensis de antinomis.) 5. *Ego Martinus Lutherus vix ullam consolationem ex morte & resurrectione Christi capere possum; bonis autem corporalibus à Deo acceptis, ut edere panem, & bibere cereuisiam optime possum. Sufficit, quod agnouimus diuitias, gloriæ Dei, Agnum, qui tollit peccata mundi, ab hoc non auellet nos peccatum, etiamsi millies una die fornicemur, aut occidamus.* (Coll. Tom. 2. cap. de Christianis. Tom. 1. Epist. latinarum folio

2. **A**D hæc, ipforum verborum, rituum, sententiarumque quibus aduersariorum scripta redundant absurditas & impietas, quænam esse debeat, de ipforum doctrina existimatio, satis luculenter declarat. Sic legitur in oratione, quam Sixtus dedit ad vndecim millia annorum indulgentias, & debet dici coram imagine beatæ Mariæ virginis in sole: [Aue sanctissima mater Dei: REGINA poli, porta Paradisi, DOMINA mundi, LIBERA ME AB OMNI MALO, ô regina poli, mater gratissima proli, spernere me noli, me commendo tibi SOLI.] Sic canitur in Missali Parisiensi, in prosa missæ de annunc. [Salve decus virginum, MEDIATRIX hominum, salutis puerpera.] Item in prosa missæ de conceptione hæc canuntur. [Tu spes certa miserorum, verè mater orphanorum. Tu leuamen oppressorum, medicamen infirmorum, OMNIBVS ES OMNIA.] Quid est, obsecro Christum excludere, si hoc non est? sed audiamus, quod omnes omnium ætatum blasphemias exsuperat. Extant enim hæc quoque in prosa, quæ incipit Mariæ præconio. [O felix puerpera, nostra PIANS scelera, iure matris IMPERA REDEMPTORI.] Omitto magis sacrilega, q̃ nec piè nec honestè scribi possunt, nec legi. Omitto Surij putidas nanias: Dormi

345.) Omitto impuriore, quæ honestè nec scribi possunt, nec legi. Veniamus ad alios. 6. *Deus author est eius*, ait Zwinglius, *quod nobis est iniustitia seu peccatum. Mouet Deus latronem, ad occidendum, innocentem etiam, ac imparatum ad mortem. (in serm. de prouid. c. 5. & c. 6.)* Similia Caluinus & Beza. 7. *Cum in sua corruptione homines pereunt, nihil aliud quam pœnas luunt, eius calamitatis, in quam Dei prædestinatione lapsus est Adam; ac posteros præcipites secum traxit. (lib. 3. instit. cap. 23. §. 4.)* 8. *& iusto Dei impulsu agit homo quod non licet. (Lib. 1. instit. c. 18. §. 4.)* 9. *Impios non tantum sinit Deus agere, nec tantum moderatur euentum, sed etiam excitat, impellit, mouet, regit, atque addo, quod omnium est maximum, etiam creat, ut per illos agat, quod constituit. (Beza in respons. ad Castellionem de aterna Dei prouidentia.)* 10. *Christum ad infera terra loca descendisse, magnos quidem authores habet, inquit Caluinus. Ambros. August. Hier. &c. (addo ego Apostolos) nihil tamen quam fabula est. (Lib. 2. instit. c. 16. §. 9.)* 11. *Ed Christum videmus deiectum ut coactus fuerit, urgente angustia, exclamare, Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti. (Instit. lib. 2. c. 16. §. 11.)* *que desperationis vox fuit. (in cap. 27. Matthæi.)* Baptismus aquæ ad nostram regenerationem, emundationem, & purificationem nihil pertinet; per eumque nos ab originali peccato, solui & excimi, falsum est. (Lib. 4. instit. c. 15. §. 2. & 10.) Atque hæc tenues tantum quædam sunt stillulæ, ex immenso absurditatum & impietatum hostium Ecclesiæ Romanæ, oceano.

VINDICATIO.

3. Absurdissima & blasphema dogmata, quæ nihil attinet repetere, veteres sparserunt hæretici. ut Simon Magus. Cerinthus. Gnostici, Marcionitæ, similes. Hos imitari Lutherus, Zwinglius, Caluinus, & illorum mancipia, ea quæ recensentur in nostra thesi, virulenta pronuntiata & blasphemæ:

blasphemias effuderunt. Quæmodum verò negare minimè potuerunt illa Marpurgenses, ita multò minus excusare. Ut ne tamè nihil omnino viderentur præstitisse, corrauerunt nonnulla, quæ vicissim nobis opponerent; Virgilianum Menalcam secuti. Huius enim cum Damætas his versibus tentasset peritiam,

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo;)

Tres pateat cæli spatium, non amplius vlnas?

nec respondere posset Menalcas, ne victus abiret, hanc quæstionem vicissim proponebat.

Dic quibus in terris, inscripti nomina regum

Nascantur flores, & Phyllida solus habero.

4. Sed ignoscendum Marpurgensibus, quod in absurdissimis Caluini dogmatibus illis defendendis hastam abijciant, quando ne quidè propugnare illa possint amplius Heidelbergenses. Nam. Cum non ita pridem Swalbaci ad acidulas in eos incidissè, atque inter cætera delaberetur quoque; meus cum D. Pareo sermo, ad illa duo immania Caluini placita, quorū in hac thesi 16. facta mentio, de prædestinatione nimirum quorundam, ex mera Dei voluntate, ad æternas inferorum pœnas; & de peccati causa Deo; mirum quam sese in illis defendendis torqueret Pareus. De peccati causa, dicam thesi 17. ad 1. ex crassissimis à Marpurgensibus nobis obiectis mendacijs. nunc de prædestinatione breuiter. Negabat igitur Pareus, vnquam excidisse Caluino, Deum absolute & absque vlla peccati præuisione, ex mera suâ ac liberâ voluntate ad æternos cruciatus quenquam prædestinasse. Quod si durius alicubi locutus videretur, eum non de Ordinario, sed de Absoluto Dei iure intelligendum, ut qui non tam quid fecerit Deus, exposuit, quam, quid, si ita fuisset visum, facere potuisset. Hoc quale defensionis genus sit, aduertunt facile opinor, qui Caluinum paulò perlegerunt attentius, ut tum etiam statim aduertit oculatior vnus, qui postea ad me ventitans fatebatur ingenuè, nihil ad Caluini mentem respondisse Pareum; seseque existimare solum, ad declinandam inuidiam auditorum, mitigandamque non nihil sententiam Caluini, illam de absoluto & ordinario Dei iure distinctionem, Pareum prætexuisse. Ut ut sit, Caluinum, illud Parei diuerticulum plurimis in locis penitus euertisse, certum est.

5. Nam in primis libro tertio institutionum capite 23. §. 4. sic habet Caluini inter cætera. *Rursum excipiunt (Romanenses) Nonne ad eam, quæ nunc pro damnationis causa obtenditur corruptionum, Dei ordinatione prædestinati antea fuerant? Cum ergo in sua corruptione pereunt, nihil aliud quam pœnas luunt eius causa.*

*Silentium
Marpur-
gensium.*

*Pareus,
Caluini
qualis in
serpres.*

laminatus in quam ipsius prædestinatione lapsus est Adam, & posteros suos præcipites secum traxit. An non igitur iniustus, qui creaturis suis tam crudeliter illudit? Huic verò obiectioni & quæstioni, quid respondet ibidem Calvinus? Fateor sanè, inquit, in hanc qua nunc illigari sunt conditionis miseriam Dei voluntate decidisse vniuersos filios Adam. atque id est, quòd principio dicebam, redeundum tandem semper esse, ad diuinæ voluntatis arbitrium, cuius causa sit in ipso abscondita. Vbi quis tam est vecors quin intelligat, de facto & ordinario iure, loqui Calvinum, & concedere ex mero Dei arbitrio & prædestinatione, ad corruptionem illam, quam Catholici damnationis causam dicunt, id est, peccatum, ordinatos fuisse homines: & quando in illa corruptione per eunt, & damnantur, nihil aliud quàm pœnas luere calamitatis, in quam Dei prædestinatione, iam de facto lapsus est Adam, & posteros suos secum præcipites egit? Quid verò est DEVM creaturis suis crudeliter illudere, si hoc non est? Quorsum igitur illud Parei diuerticulum?

Deus peccandi necessitatem imposuit ex Caluino.

6. Deinde sectione 6. sic obijcit sibi Catholicorum nomine. Cur ea vitio Deus imputarit hominibus, quorum necessitatem sua prædestinatione imposuit? Quid enim facerent? An cum decretis eius luctarentur? At frustra id facturi sunt, cum omnino facere non possint. Non ergo iure ab eo puniuntur, quorum præcipua in Dei prædestinatione causa est. Quid hic Calvinus? Reiectâ veterum solutione quadam, sic nòdum hunc ritè expediri debere dicit, vt iuxta Proverbiorum cap. 16. dicamus. DEVM omnia propter semetipsum condidisse, impium quoque ad diem malum, suoque nutu & consilio ita ordinasse, vt inter homines nascantur ab vtero, certa mori denoti, qui suo exitio, ipsius nomen glorificent. Hic cine, Paree, de iure absoluto, seu de eo quod facere DEVS potuisset, an de ordinario, seu de eo quod fecit, loquitur Calvinus?

Item Deus prædestinat Adam ad lapsum.

Præterea sectione 7. Non solum DEVM primi hominis casum, & in eo posterorum ruinam præuidisse aut permisisse contendit, sed etiam arbitrio suo ita dispensasse & decreuisse; sic enim loquitur. Decretum quidem horribile, fateor, inspicari tamen nemo poterit, quin præsciuerit Deus, quem exitum esset habiturus homo, antequam ipsum conderet, & idèd præsciuerit, quia decreto suo sic ordinaverat. & §. 9. Excusabiles peccando haberi volunt (reprobi) quia euadere nequeunt peccandi necessitatem, præsertim cum ex Dei ordinatione sibi inticiatur huiusmodi necessitas. Nos verò negamus inde ritè excusari, quandoquidem Dei ordinationi, qua se exitio destinatos conqueruntur, sua constet acquitas. Quæ similiter loca, qui de absoluto Dei iure, non verò de ordinario

accidit.

accipienda contenderet, nonne manifestè, se tergiversando diuerticulatantum quærere, & effugia demonstraret?

8. Atque hæc de vnica tantum, inter totâ nobis hac thesi 16. propositas, Caluini & Calvinistarum in Deum de prædestinatione, nimirum blasphemiam, quam fusius prosequitur idem Calvinus, in libello de Prædestinatione, & Beza pag. 165. ad acta Colloq. Montisbelgartensis, & in volumine 1. Tractat. Theologicarum in Aphorismis, & in responsione ad Sebastianum Castellionem de æterna Dei Prædestinatione, & alij. Nec eam hoc loco (quando ipsius tantoperè nuper puduit Pareum) commemorassem, nisi paulò post amicum inter me & ipsum colloquium, rudiores quidam eius Symmytæ, passim, plenis buccis, in materia de Prædestinatione, reportatam à Domino Pareo, de Mulhusino Moguntino Iesuita victoriam, decantassent. Tantum abest verò, reportasse à me D. Pareum victoriam, vt prorsus in Catholicorum sententiam descenderit inter differendum, & cupierit, quod circumfusa turba nonnihil captaret auidius, quæ de Caluini sententia memorarem, vt disputatio in deambulationis tempus, eò quòd non esset pro populi captu, reiceretur.

9. Vnum hic præterire non possum, hanc ipsam ex Luthero, in libro de seruo arbitrio contra Erasmus, Calvinum hausisse sententiam.

10. Nam inter cætera istius libri, quærere se dicit. QVO MERITO seu QVO OPERE, perueniant ad fidem homines, qui Christo inscruntur, aut ad infidelitatem, qua exciduntur? & respondet Paulum ad Romanos docere. Nullo nostro opere, sed solo amore & odio Dei, hoc contingere. & in eodem libro. Frustrâ dicit Paulum ad Romanos 9. inducere murmurantes aduersum figulum Deum, si culpa vasis & non figuli, videretur. Quis enim murmurat, inquit, si audiat damnari dignum damnatione? Hinc verò murmurationes humane. videlicet, quod non vasi, sed figulo sit imputandum, qui creet & temperet lutum, si vas conicitur in ignem æternum, quod nihil commeruit, nisi quod sui iuris non esset. Vbi vult expressè, Deo esse imputandum; ipsiusq; esse culpâ, quod aliqui coniciantur in ignem, &c. qui nihil commeruerint, &c. Et subiungit postea, Sed fingamus DEVM talem esse oportere, qui merita respiciat in damnandis: nonne pariter contendemus, & concedemus, vt in saluandis merita spectet? Vbi vult æquè DEVM absque illorum præiudicis meritis reprobos, ad infernum destinare, atque electos ad beatitudinem. & paulò post. Vide nequitiam cordis humani, DEVM, qui indignos sine meritis saluat, imò cum multis demeritis saluat impios, non accusat iniquitatis; quia sibi commodum & plausibile est, &c. at, cum

immeritos damnat, quia hoc incommodum sibi est: hoc iniquum, hoc intolerabile est. hic expostulatur, hic murmuratur, &c.

11. Ex quibus luce clarius conspicitur, Calvinum illam de prædestinatione horrendam sententiam, non tam primum proposuisse, quam à Luthero acceptam verborum suorum phaleris ita obtexisse, ut non tam manifestè ipsius ab omnibus notaretur fœditas & turpitudine. Et quoniam ad nullum prorsus tot absurdissimorum axiomatum quæ proposuimus hac thesi, respondere potuerunt Marpurgenses, quid ipsi saltem vicissim nobis opponant, expendamus.

12. *Sic legitur, inquit, in oratione quam Sixtus dedit, &c. vellem, quisnam inter tot fuisset iste Sixtus, annotassent aduersarij, & simul ubi? quando? qua de causa, istas tam amplas indulgentias concessisset? sed ea de re parum isti laborarunt. Itaque nunc orationum formulas, quas execrantur tantoperè, perpendamus. Prima est, Ave sanctissima mater DEI. REGINA poli, &c. Secunda. Salve decus virginum, &c. Tertia. Tu spes certa miserorum, &c. Quarta. O fœlix puerpera, &c. Orationes hæc, Christum excludere dicuntur & blasphemæ. Bona verba, quæso. Quid enim eos offendit tantoperè? Verba? an verborum sententia? Si verba, commodum illa sensum admittunt. Nam, & æterni Dei quædam verba, duriuscula videntur, quæ tamen explicata ritè, plena sunt divinâ sapientiâ. Itaque illud Nazianzeni considerent. Non simplicitas verborum, sed mali intellectus obstinatio, culpam olet. Si sententia, idem illis occurrit Nazianzenus, cum sensus noster, inquit, cum veritate concordat, à simplicitate Christiana Academicus disputator abscedat. Quis igitur verus verborum, quibus orationes istæ conceptæ sunt, sensus? hic nimirum. Tuus me apud DEVM precibus & intercessionibus, libera DEI mater ab omni malo. neque alio à nobis sensu Mediatrix appellatur. Omnibus omnia dicitur; quatenus omnibus omnia, quæ ad ipsorum pertinent salutem à DEO potest impetrare per Christum. Quatenus item suis intercessionibus impetrat à Deo auxilia, quibus peccatores commoti respiciunt; expiare scelera putatur.*

*Quomodo
B. Virgo
liberetur?
Scelera ex-
piet.*

*Imperet.
&c.*

13. Sed, ut quoquo modo intelligantur ista, quomodo, inquit, MARIA IMPERAT REDEMPTORI? Quæram ego vicissim, quomodo mortalis homo & miles imperavit Soli, Lunæ, ipsiq; Deo! (Iosue 10.) Obediente, inquit scriptura, Domino voci hominis. Nunquid vnus obedientia, alterius respicit imperium? Obediuit Deus, imperavit igitur illi Iosue. An quia Moyses suis orationibus & intercessionibus Deum, (quo minus ipsius furor defœuisset in populum Israeliticum) tenuisse scriptura memorat (Exo. 32.) Propterea blasphemum quid memorasse dicitur? An quia contra Deum

Deum fortis fuisse Iacob legitur (Gen. 32. v. 28.) Ore propterea blasphemus Deus dicitur à nobis imbecillior homine? Ea diuinæ volutatis benignitas & bonitas est, ut suorum se precibus veluti subdat, & subiiciat, teneriq; se patiatur & penitus quasi expugnari. Et hæc, si mortalium respectu, cur non & cœlitum?

14. At magnum illis mouet scrupulum, quod dicitur ad Virginem, me commendo TIBI SOLI. Quasi verò in familiari sermone, voces hæc, VNVM & SOLVM non & apud sacros & apud prophanos authores, idem quod præcipuum significarent aliquandè? Soli Deo honor & gloria, inquit D. Paulus 1. ad Tim. 3. Gloria, honor & pax, omni operanti bonum, idem inquit ad Rom. cap. 1. Solus est, quem diligunt Dñj, Terentius dixit de Pamphili filio (Andr. Act. 5. sc. 6.) Solus (Phormio) est homo, amico amicus; idem ait in Phormione (Act. 3. Sc. 3.) Quare, cum inter beatos præcipuè pro nobis intercedat Sanctissima Virgo, quid hanc loquendi consuetudinem secutus peccat, qui soli se commendat D. Virgini?

15. At, inquit, in Christum blasphemus est, & iniurius, qui sese alteri quam ipsi commendat, qui alterius quam ipsius, opem & auxilium implorat. Sic quidem isti degeneres admodum, Apostolorum Sanctissimorumque Patrum Ecclesiæ, filij. Nihil verebatur hanc calumniam D. Paulus, qui passim se fidei commendabat precibus. Nihil Athanasius, quando sic precabatur. Inclina aurem tuam (Maria) in preces nostras: & ne obliuiscaris populi tui. Ad te clamamus, recordare nostri Sanctissima Virgo. Intercede hera & Domina, & Regina & Mater Dei, pro nobis. (Serm. de Annunciatione circa finem) nihil Gregorius Nazianzenus, quando sic compellabat Athanasium. Tu autem in supernis propitius nos respice, & populum hunc sanctum dirige, & nos in pace quidam fore & cōpascere in certamine autem dirige & suscipe, & cum te ipso statue & ijs, qui tales sunt ut tu, etsi magna sit petitio. (Orat. in Athanasium) Nunquid Ambrosium quoq; reponent inter idololatrias & blasphemos? ita enim is, libro de viduis. Obsecrandi sunt Angeli, qui nobis ad presidium dati sunt. Martyres obsecrandi, quorum videmur nobis, quodam corporis pignore patrocinium vendicare. Possunt pro peccatis rogare nostris, qui proprio sanguine, etiam si quæ habuerunt peccata, lauerunt. Qui nō parcunt Ambrosio, nihil cerè verebuntur Augustinum. Habet, inquit is, Ecclesiastica disciplina, quod fideles nouerunt, cum Martyres eo loco recitant ad altare Dei, ubi non pro ipsis oratur, pro ceteris autem defunctis oratur. Iniuria est enim pro Martyre orare, cuius nos debemus orationibus commendare (serm. 17. de verbis Apostoli) iam, ferentne Bernardum ita suos auditores exhortantem? In periculis, in angustiis, in rebus dubiis MARIAM cogita, MARIAM inuoca. non recedat ab ore, non recedat à corde, & ut impetres eius orationis suffragium, non deseras conuersationis

*Nulla fit
Christo in-
iuria dum
alteri nos
commen-
damus.*

Athanas.

Nazian.

Ambros.

Augustin.

Bernar.

sationis exemplum: ipsam sequens, non deuias: ipsam rogans, non desperas, ipsam cogitans, non erras, ipsa tenente, non corruis, &c. (serm. 2. super Missus est.)

Quomodo
Dominam
Regina,
Maria.

16. At DOMINAM vocant Pontificij, D. Virginem & REGINAM. Quidni? Nunquid & Dominari, & Regnare dicuntur in Scripturis Beati? Fulgebunt iusti, & tanquam scintilla in arundinetis discurrent, iudicabunt nationes, & dominabuntur populis. (Sapient. 3.) Nunquid Apocalypseos 5. legimus: Et fecisti nos Deo nostro Reges, & regnabunt super terram? &c.

17. Finiam hunc locum, ubi paucis nuperam meam cum D. Pareo de hoc argumento disceptationem recensuero. Sanctorum inuocationem hac conabatur is ratiocinatione conuellere.

Parei para-
logismus.

Aut Christus iam sufficienter orat pro toto corpore Ecclesie vel non. Posterius hoc absurdum est:

Ergo prius concedendum.

Non igitur absque iniuria Sancti inuocantur. Huius paralogismo, cum continuo hunc similem subiungerem: mirum quam tergiuersaretur Pareus. Sic argumentabar enim,

Aut tempore D. Pauli sufficienter orabat Christus, pro toto corpore Ecclesie, vel non. Posterius hoc absurdum est.

Dandum igitur prius.

Non igitur absque Christi iniuria D. Paulus cum Romanorum, tum aliorum etiam pro se, cursuq. Euangelij preces postulabat.

18. Hic dissimilem esse viuorum in terris, atq; Sanctorum in cœlis rationem, respondebatur. Viuis preceptum esse, ut pro se inuicem orarent; non similiter cœlitibus. At, nihil hoc referre, aiebam ego, ut enim cœlitibus lex ea de re nulla esset posita, quam sub peccati pœna transgredi possent, eos tamen ex charitate fraternâ id facere. Hoc igitur me iam iterum atq; iterum querere; Quamobrem sufficientia Orationum Christi pro toto corpore Ecclesie fusarum, nihil viuorum adiuncta preces obstarent; obstarent verò beatorum? Cum æquè in se, viuorū atq; cœlitū respectu, sufficientes Christi orationes essent; ita ut quæ admodum ex viuorū precibus nulla illis fieret valoris, quæ antea in se non habebant accessio; ita nec ex beatorum precibus quidpiam illis aduenire cogitaretur, cuius à Catholicis existimarentur indigere, ut à Patre aliquid impetrare possent.

19. Sed nullum tunc responsum aliud, quod propius ad questionis solutionem accederet, quam identidè repetitū illud, extorquere potui. Viuis id esse mandatum, ut pro aliis orarent; defunctis non item; & scriptum esse; Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias.

20. Aduertit postmodum Pareus, responsum hoc solum, minime satisfecisse

fecisse questioni. Itaque in commentario epistolæ ad Hebræos, cap. 13. col. 697. aliquid adiunxit: nimirum, preces viuentium, non derogare Christo, quia adhuc peregrinantur à Domino: preces verò cœlitum derogare honori Christi, quia iam viuunt in Christo. Unde vel negligentia vel immisericordie cum in faciem arguerent intercedendo pro aliis apud Deum, &c. Nolo responsum hoc exagitare pluribus. Fateor tamen me illud legendo risum continere non potuisse. Quis enim dubitat, quia Christus, quemadmodum sufficienter iam in cœlis pro toto Ecclesie corpore Patrem precatur: ita etiam sufficienter eidem Patri pro totius Incarnationis suæ redemptionisque nostræ & glorificationis mysterio ac beneficio, gratias agat? An propterea cœlestes illi spiritus, qui Apocalypseos 7. in conspectu throni, in facies suas cecidisse & adorasse Deum scribuntur, dicentes. Benedictio, & charitas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, virtus, & fortitudo Deo nostro in secula seculorum, Amen: an, inquam, propterea, quia iam viuunt in Christo, gratiarum actiones & laudes quas exhibent Deo, Christi gratiarum actioni, quicquam derogabunt? An Christum negligentia vel socordie in faciem arguent? Deinde, quin Christus ab æterno suo Patre sufficienter petat, de hostium & persecutorum Ecclesie tyrannide, vindictam; non dubitabit Pareus: An propterea Martyres Apocalypseos 6. v. 10. vel negligentia vel nimie lenitatis in faciem redarguent Christum, dum magna voce clamant: Vtique Domine (sanctus & verus) non indicas & non vindicas sanguinem nostrum, de iis qui habitant in terra Sed absurdior est ista Parei tergiuersatio, quam ut in illa refutanda diutius hæream.

Preces eccl-
litum an
Christo de-
rogant?

An simili-
ter illorum
gratiarum
actiones?

An cœlestes
Christum
arguant
negligentia
petendo vin-
dictam de
persecuto-
ribus?

Nania.
Dormi se-
cure.

Pulchra
demonstra-
tio.

21. Ad meos igitur Marpurgenses redeo, qui sese omittere multa, superioribus magis sacrilega protestantur; Nania itidem Surij, &c. Quamnam verò sint illa tam sacrilega, aut Surij Nania, equidem diuinare non possum: ut nec quid Dormi secure, Pomerius de Sanctis, Rosarium Mariae, Ioannes Nider, & cæteri, quos citant, (non legerunt tamen, cum nec rectè scribere illos potuerint) peccarunt, nisi prius id me doceant ipsi. Pergamus igitur ad alia.

22. In summa, inquit, doctrinam Papisticam esse impurissimam, per singulas eius partes, nostri doctores demonstrarunt. Scilicet. Si calumniari ac conuiciari demonstrare est, ita id abundanter demonstrarunt, ut fustuariū mereatur, qui fidē illis non adhibeat. Sed quis tam demens est, ut sibi persuaderi patiatur, non nisi impurissimam doctrinam solam, à tot sæculis in Ecclesia Christi, publicè obtinuisse? quæ verò doctrinæ nostræ pars est, quam non antiquissimam esse demonstrare nos possumus? quin, pferunt illam aduersarij. Atq; hæc de doctrina.

23. Sin autem de moribus queritur, inquit, cōperietur in Romanâ sede plus liuisse satbanæ, quam in vllâ vnquam tyrannide, &c. Videmini mihi, o boni, vnâ

Repugnancia. cum fide, prudentiam abieciſſe quoq; & omnino mentem. Si tantus eſt Eccleſiæ Romanæ ſcriptorum candor & ſynceritas, vt ne *Gnato*nes quidem Pontificum illorum flagitia, ſi quæ admiferunt, diſſimulent; ſed in lucem & omnium oculos ſuis ſcriptis producant; quanto minus diſſimulaſſent vel hoſtes ipſorum, & æmuli, qui nunquam defuerunt; ſi quæ noua *cudiſſent* & pernicioſa fidei cultusve dogmata? Iam veid nullus illa refert, nec Gnato, nec Petacio, nec amicus nec hoſtis. Eadem igitur ſemper fidei cultusue à primo Pontifice, vſque ad hunc Paulum V. perſeuerat in Eccleſia, vetus & conſtans doctrina, iuxta illud Chriſti; *Rogau pro te Petre, vt non deficiat fides tua.*

Quantum licuit hac tempeſtate ſathana, in diuidenda Eccleſia?

24. Contra verò, ſi ea ipſa, quam veſtræ perfidiæ conſortes texuerunt, historia, cum hominum, quæ vnquam à condito mundo extiterunt moſtris, conferatur; comperiemus in ſolis vobis, qui hac tempeſtate ſeceſſionem feciſtis ab Orthodoxis, plus in diſciſſenda religione; & Chriſti corpore, quod eſt Eccleſia, dilaniando & diſcerpendo, ſathanae licuiſſe, quam in vlla vnquam tyrannide, vel hæreſi, quam orbis terrarum conſpexit. Hinc tot Orthodoxorum Reformatorum, (ita enim audire gaudetis) ſectæ ac familiæ: Lutheranorum, Zvinglianorum, Calviniſtarum, Anabaptiſtarum, Oliandrinorum, Statuatiſtarum, Seruetianorum, Maioriſtarum, Schvengfeldianorum, Puritanorum, Vbiquitariorum, Trinitariorum, Flacianorum & aliorum qui numerari non poſſunt, & tantum non ad interitum ſpectant totius religionis & ſtatus.

24. Maniſteſtum igitur ex his omnibus cenſeo, nec ea hæreſeos nota, quæ ab impiis & abſurdiſſimis dogmatibus petitur, aduerſariorum noſtrorum doctrina, carere: quando quæ propoſuimus, nec negare poſſunt, vt nimis maniſteſta: nec defendere vel excuſare, vt prorsus execranda.

THEſIS XVII. MÜLHVSI.

Hæreticos vehementer mentiri.

IAM tandem ad extremum, ſi quis ingentia mendaciorum plauſtra, quæ vndeſcunque contra Catholicos Romanos conuehunt, inſpiciat: vel inuitus etiam, illorum religioni & fidei, omnem prorsus fidem abrogabit. Nos tantum pauca notabimus, quæ claritatis gratia, per comparationis gradus diſtinguemus in Crassa, Craſſiora, & Craſſiſſima.

CRASSA SYNT.

1. Principium fidei illorum (Papiſtarum) eſt, poſſe hominem, propriis natura viribus, ſa-

bus faciendo, quod in ſe eſt, OMNIA MANDATA DEI perſicere. (Lutherus de abroganda miſſa priuata.)

2. Clamant Concilij Patres, Eccleſiam, id eſt, Pontificem, cum ſuis ſpiritualibus, eſſe ſupra Scripturam, & Papam poſſe ex plenitudine poteſtatis contra Apoſtolum & totū vetus teſtamentum diſpenſare. (Illyricus de praxi Concilij Tridentini.)

3. Pluris in baptiſmo fit, (apud Romanenſes,) Chriſma, cereus, ſalis ſapor, ſputum denique, quam aquæ lauacrum, quo tota conſtat Baptiſmi perfectio. (Caluinus in antidoto Concilij Trid. ſeſſ. 7. cap. 13.)

4. De purgatorio, ſacra ſcriptura nihil nouit. Neque Ambroſius, Auguſtinus, Hieronymus, quicquam de eo ſentiunt. (Luth. in colloquio de damnatione & inferno.)

5. Euangelium docet, peccatum eſſe, non tantum actiones externas, pugnaſtes cum lege Dei, verum etiam dubitationes de Deo, ſecuritatem carnalem, & contumaciam: Pontificij negant hæc mala in renatis reliqua, eſſe peccata pugnantia cum lege Dei. (David Chytreus in cap. 9. Apocalyp.)

CRASSIORA.

1. Papiſte, Virginem MARIAM Deum conſtituunt; Omnipotentiam ei in celo & in terra attribuant. Plus fauoris & gratiæ ab ea expectant, quam ab ipſo Chriſto. (Luth. ad Euang. de feſto Annunt.)

2. Sentiant Deum eſſe placatum & propitium propter traditiones, & non propter Chriſtum. (Apolog. Confess. Aug. cap. de Tradit. humanis in Eccl.)

3. Sacramentum pœnitentiæ, in totum, Papiſte aboleuerunt, ne veſtigio quidem eius relicto. (Luth. captiu. Babyl. cap. de Sac. pœnit.)

4. Auguſtinus de reliquiis Stephani ſcribit, (ſuperſtitioſum,) & magnum concurſum ad eas in Africam vſque factam. (dementatis populis, quibusdam illuſionibus, quæ pro miraculis habita ſunt) lib. de ciuit. 22. cap. 8. Parentheſi incluſa, Magdeburgenſium ſunt, & proinde ad hunc ordinem pertinent. Lege ipſum Auguſt. loco citato. (Magdeb. Cent. 5. c. 6. Col. 699.)

5. Falſo accuſantur Eccleſie noſtra, quod Miſſam aboleant; retinetur enim Miſſa apud nos, & ſumma reuerentia celebratur. (Conſeſſ. Aug. c. de Miſſa.)

6. Lege libros illorum ſophiſtarum de pœnitentiæ, & videbis, eos, nec promiſſionis, nec fidei vllam mentionem facere. Hæc enim partes pœnitentiæ viuas omittunt, & ſolis mortuis contritionibus homines exagitant. (Luth. aduerſ. execrabilem Anrichriſti bullam.)

CRASSISSIMA.

1. Ad homines ſi veniamus, ſatis ſcitur, quales reperiri ſimus, Chriſti vicarios, Iulius ſcilicet, & Leo, & Clemens, & Paulus, Chriſtiane fidei columnæ erunt, primi-
N mique

inque religionis interpretes, qui nihil aliud de Christo tenuerunt, nisi, quod didicerant in schola Luciani. Sed quid tres, aut quatuor Pontifices numero? Quasi verò dubium sit, qualem religionis speciem professi sint, iam pridem Pontifices, cum toto Cardinalium collegio, & hodie profiteantur. Primum enim arcana illius Theologiae, quae inter eos regnat, caput est, nullum esse Deum. Alterum, quaecunque de Christo scripta sunt, ac docentur, mendacia esse & imposturas. Tertium, doctrinam de futura vita, & vltima resurrectione meras esse fabulas. Hac iam pridem, esse coepit, Pontificum religio. (Caluin. lib. 4. Institut. c. 7. §. 27.)

2. Sacramenta, pro libidine sua, vel instituit (Papa) noua, vel quae à Christo instituta erant, corrumpit & vitiat. Imo penitus abolet, vt in eorum vicem substituat, quae finxit ipse sacrilegia. (Caluinus in Expos. Epist. 2. Thes. 2.)

3. Iudæica opinio est, sentire, quod per Cereemoniam iustificemur, sine bono motu cordis, hoc est, sine fide, & tamen hac impia & superstitiosa opinio, magna auctoritate docetur, in toto regno Pontificio. (Philip. Confess. August. art. 13. & in Apolog. eiusdem artic.)

4. Papa dicit: Nemo extra me, meas clauces, & missas potest opem ferre. Christum & fides, nihil hic possunt conferre.

5. Papa dicit: Christus est ebrius, stolidus, fatuus & obliuus, quantam potestatem ligandi cum clauces mihi tradiderit. (Lutherus lib. adu. Papatum Romae fundati in edito anno 45.)

6. Papa dicit: Qui non adorat, ventris mei crepitus, peccatum mortale committit, & dignus est inferno.

7. Error sectæ Iesuitica est, quod Christus, etsi mediator & intercessor noster fuerit, nunc tamen non sit amplius: sed iam solos sanctos intercessores & mediatores nostros esse. (Confess. Mansfeld. cap. 7. de erroribus Iesuitarum.)

Atque hæc vniuersa, quam falsa sint, Catholicorum pueri norunt, & deliræ anus.

ANTITHESIS MARPVR. QUÆ ILLORVM THES. XVI.

IAM tandem ad extremum, si quis ingentia mendaciorum plaustra, quæ vndecunque contra orthodoxos conuehant, inspiciat, vel inuitus eorum illorum religioni & fidei, omnem prorsus fidem abrogabit. Nos tantum paucula notabimus, quæ claritatis gratia, per comparationis gradus distinguemus, in crassa, crassiora & crassissima.

CRASSA SVNT.

1. Calviniani (Sic Papa mancipium Catholicos reformatos continentim vocat) simile

similes Manichæis, qui nihil volebant credere, nisi quod ratione naturali comprehenderent. *Mulhusinus animadu. de Script. auth. pag. 39.*

2. Nulla in vobis (reformatis) nulla prorsus Spiritus Sancti suasio est, sed tantum cacodæmonis susurrum. *idem ibid. p. 85.*

3. Ad Apostolicas traditiones minimè vos (orthodoxi) quidem prouocatis, eo planè modo, quo ij hæretici, de quibus agit Irenæus: ad occultas verò illas, de reuelatione facta Luthero, de suggestionè Zvinglij, de Caluini missione, tandem ad priuatum vestrum spiritum prouocatis, in omni quæstione, de religione apud vos instituta. *Magirus Iesuita in breu. admon. pag. 161.*

4. Omnia ad priuatum suum spiritum examinantes, quicquid contra adferatur summa cum impudentia atque pertinacia reiciunt, atque ex alto despiciunt. *id. p. 159.*

5. Nisi fides huic martyri (Cypriano) detrahatur, Petrus martyr Vermilius, omnesque cum eo fœderati peiores adulteris & Sacrilegis habeantur. *Edmund. Camp. in rat. 10. Romæ apud Francisc. Zanettum impressis anno 1582. pag. 34.*

6. Infelix exitus eorum est, qui ecclesiam oppugnant, exemplum est Lutherus repentiâ morte sublatus. Nam cum vesperi opiparam cenam sumisset lætus & sanus, & facietis suis omnes ad risum prouocasset, eadem nocte mortuus est. *Bellarm. lib. 4. de notis Eccles. cap. 17. & paulo ante cap. 11. mendacissime scribit: Lutherus bis tentauit miraculum facere: sed quamuis uiuenti miracula non successerint: idem tamen post mortem miraculo insigni claruit. Nam eius cadauer cum deferretur in media hyeme, & esset inclusum in arca stannæa optimè clausa, vt Witebergæ sepeliretur, tam tenui odorem spirare coepit, vt nemo eum ferre potuerit. Proinde coacti sunt corpus relinquere in itinere.*

CRASSIORA.

1. Cum multa sunt, quæ aduersariorum diffidentiam in causa loquantur, cum nihil æquè atque sanctorum maiestas Bibliorum fœdissime violata. *Id. Campian p. 9.*

2. Arrepta virgula censoria, velut arbitri sedentes honoratij diuinas ipsas tabulas, si quæ ad stomachum non fecissent, OBLITERANT. *id. p. 13.*

3. Nihil est mirum, homines qui nouam fidem architectati sunt, noua quoque Biblia cudere coactos. *Mulhus. lib. citato p. 99.*

4. Qui seculis omnino quindecim, non oppidum, non villam,

non domum reperiunt imbutam sua doctrina, donec infelix monachus Lutherus, incesto connubio, votam Deo virginem funestasset, aut Helvetus gladiator in patriam coniurasset, aut stigmaticus perfuga Geneuam occupasset: ij coguntur ecclesiam si quam volent, in latebris venditare, & eos parentes asserere quos nec ipsi nouerint, neque mortalium quisquam adspexerit. *Camp. p. 12. & 23.*

5. Tritum est in hac (*Orthodoxorum*) fece, omnia peccata esse paria, sed ita (ne Stoici reuiscant) si Deo iudice ponderentur. Ac si Deus æquissimus iudex, oneri nostro cumulum potius, quam leuamentum faceret, & id quod non est in re, quum sit ipse iustissimus, exaggeraret. Hac trutina non leuius in Deum seuerissime iudicantem deliquerit ille caupo, qui Gallum gallinaceum, quando non est opus, occiderit, quam infamis ille sicarius, qui plenus Beza, Gallum Heroa Guisium, admirabili virtute principem, dispolita fistula clanculum intreremerit. *Campianus p. 54.* At, inquam, tantum hoc Campiani mendacium est, ut nisi iam similia frequentius transmittendo, pervias fecisset fauces & ampliores, vnicum suffecisset, ad hominem præfocandum. Sed vsus parit facilitatem.

CRASSISSIMA.

1. Faxo norint suorum axiomata: Deus est author & causa peccati, volens, suggerens, efficiens, iubens, operans & in hæc impiorum scelera consilia gubernans. Proprium Dei opus fuit, ut vocatio Pauli, sic adulterium Davidis, Iudæque proditoris impietas. *Camp. p. 49.* Omnium hoc mendaciorum contra Catholicos reformatos quinta essentia est, quam Campianus eduxit, & Becanus nuper recoxit. Lege, si placet, nostram sententiam apud Petrum Martyrem *Verm. in comm. in 1. Sam. cap. 16 fol. 276. 277. & 6.*

2. Christus ab infantia non fuit gratia consummatus, sed animi dotibus veluti ceteri homines adoleuit, vsu factus quotidie sapientior, ita ut puerulus ignorantia laborarit: Sic docet Lutherus, Bucerus, Calvinus, Löff. Heming. Melancthon. Addo ego, ipse Lucas Euangelista *capite 2. vers. 40.* [Quod perinde est, ac si dicerent originis labe & vitio sordidatum. Mendacium hoc tuum est ô Campiane, p. 51.]

3. Præclaras verò partes assignant gratiæ, quam neque infusam cordibus nostris, neque ad resistendum sceleribus validam esse latrant, sed extra nos in solo Dei favore collocant, qui fauor non emendet impios, nec purget, nec illuminet, nec daret, sed veterem illam sententiam adhuc manentem atque fatentem, ne deformis atque odiosa putetur, DEO

conni-

conniueute, dissimulet. Quo suo plasmate tantoperè delectantur, ut ne Christus quidem apud illos gratia plenus & veritate dicatur, quam quod ei Deus pater mirandum in modum fauerit. *Mendacium contorduplicatum eiusdem pag. 55.*

4. Imago Dei in homine penitus deleta est, nulla boni scintilla superflite, tora natura quo ad omnes ANIMÆ PARTES ita funditus euerfa, ut ne renatus quidem & sanctus quicquam sit aliud intrinsecus, nisi mera corruptio & contagio. Quorsum ista? ut qui sola fide gloriam capturi sunt, in omnium turpitudinum cœno voluntati naturam accusent, virtutem desperent, præcepta deonerent. *Idem pag. 53.*

5. Ad Sacramenta festino. Nullum, nullum, non duo, non vnum, ô sancte Christe, reliquerunt. Ipsorum quidem panis venenum est. Baptismus etsi adhuc verus est, tamen ipsorum iudicio nihil est vnda salutaris, non est canalis gratiæ, non deriuat in nos Christi merita. Sed significatio duntaxat salutis est. *Idem p. 56.*

Atque hæc vniuersa, quam falsa sint vel orthodoxorum pueri norunt & deliræ anus. Quod restat, oro, ut Christus Dominus, qui lux est & æterna veritas, pro sua immensa bonitate, omnium aduersariorum nostrorum mentes, ita collustret, ut, in quibus mendaciorum crassissimis tenebris, hætenus versati sint, tandem aduertant & resipiscentes orthodoxam fidem, quam solam tutò recipi posse & debere ostendimus, nobiscum recipiant & profiteantur, utque de iis illud verè dici possit, quod diuus Apostolus de se dictum scribit: Qui persequeretur nos, nunc Euangelizet fidem, quam olim vastabat. *Gal. 1. vers. 23.*

ANIMADVERSI O.

3. Nullus ager tam filicis ac lapparum fertilis est, atque hæresis mendaciorum, Testatur id inter cæteros D. Cyprianus, (lib. 1. epist. 3.) qui Florentio probro dat, quod hæreticorum mendacijs tam facile fidens, in errorem sit abductus. *Prævaluit autem apud te, inquit, contra diuinam sententiam & contra scientiā nostram. fidei sue viribus nixam, inimicorū & malignorum commentum. Quasi apud lapsos & profanos, & extra Ecclesiam positos, de quorum pectoribus excesserit spiritus sanctus, aliud esse possit; nisi mens prava, fallax lingua, & odia venenata, & sacrilega mendacia, quibus qui credit, cum illis necesse est, ut inueniatur, cum iudicij dies aduenerit. Idem cū maximè testantur huius tempestatis sectarii, quod ex pauculis istis, quæ in nostra thesi 17. recensuimus, perspicuum est. Ad ea, cum nihilo magis, quam ad superioris theseos tartarea dogmata, respondere potuerint Marpurgenses, imperarunt sibi silentium. satis suo*

suo se officio perfunctos rati, si tam luculentis suorum mendacijs, confectis quibusdam alijs in Catholicos, tenebras offunderent. Sed prius obsecrabunt Solis lumen, quàm ut hoc obtineant.

Liborius
Gallus.

4. Conatus antehac fuit eadem refellere, Liborius quidam Gallus, Mulhufinus, qui ne agnosceretur, Henrici Christmanni nomen sibi sumperat. sed quid effecit? Ne hilum. noua tantum complura ac intolerabilia adiecit. indoctus nimirum homo & ignauus, ut qui ante biennium humanissimè à me ad amicam, de ijs, quæ contra me scripserat, collatione inuitatus, & aliquot dies expectatus Mulhufij, comparere tamè noluit, ne verbum commutare mecum ausus, non absque notabili nominis sui, apud populares nostros ignominia. Cordatior Pareus est, in quem cum superiori ætate ad Swabacenses fontes casu incidissem, quanquam oblatam sibi à me disputationem, de rebus quas mutuis scriptis ab aliquo iam tempore tractauimus, acceptare nollet; (quod paratum me ad disputationem illam venire protestaretur.) de alijs tamen, ut *Sanctorum inuocatione, Predestinatione, Causa peccati, Antichristo, Missæ sacrificio*, &c. satis amicè mecum disseruit. Sed iam mendacia, quæ Catholicis affingunt isti, discutiamus.

Ad Crassa à Marpurgensibus conficta mendacia.

Ingratissimè
do Marpurgensium.

5. Inter Crassa recensent illa sex, quæ primo loco descripta sunt, quæ refellam singula.

Ad primum igitur dico. Papa mancipium ob omnimodam subiectionem & obedientiam in ijs, quæ ad fidei doctrinam spectant, à Religionis & Ecclesiæ Christi perduellibus vocari, honorificum mihi duco & gloriosum. Dixisse porro me, *Caluianos similes esse Manichæis, qui nihil volebant credere, nisi quod ratione naturali comprehenderent*; ingenuè fateor. mendacium id esse, prorsus nego. Quid enim, obsecro, verè, id est, propter solam dicentis Dei autoritatē, (quæ vnica fidei supernaturalis ratio est vltima.) ipsi credunt? Prorsus nihil. humana tantum illorum fides persuasio est; de Deo, de Trinitate, de Christo, de omnibus. Qui enim verè, id est, propter dicentis Dei autoritatem credit, is omnia quæ reuelat Deus æquè credit, siue caput ipsius excedant, siue non. An hoc faciunt Calviniani? Cur igitur fidem non adhibent dicenti Christo: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur: hic est sanguis meus, qui pro vobis fundetur?* Caput nimirum illorum superat, vnum idemq; corpus, bis esse aut pluries, in cælo nimirum, & hinc inde in altari- bus, idem illud à nobis comedi, & gloriosum esse, &c. Cur Euangelista Ioanni fidem non habent, narantem clausis propter merum lu-
dæorum

An verò
credant
Caluiniani?

dæorum ianuis, Christum ad discipulos nihilominus miraculosè penetrasse? *Cur illis incredibile videtur ex utero matris illæso, in lucem eundem recens natum prodixisse?* nimirum non capiunt, quod orbis terrarum fide imbutus hæcenus sibi persuasit; corporum penetrationem Dei omnipotentiam non superare. Et cum hæc, quæ tam manifestè scripturis consignata sunt, ob Dei tamen dicentis autoritatem non credant, quid credent, nisi tantum quod sensus illis persuadet, atque humana ratio?

6. Miror porro, quid tantoperè stomachentur, dum appellantur à nobis Calviniani. Quo enim, ut ab alijs sectarijs internoscantur, vocabulo, eos compellabimus? An generali illo Euangelicorum? An Reformatorum orthodoxorum? At hæc omnes sibi vendicant hæretici, non minus ab illis, atque à nobis alieni. An speciali Lutheranorum? at hoc, ut crassissimorum hominum vocabulum deestantur. An Schuyvengfeldianorum? nec istos ferunt. An Libertinorum? abnuunt: Quæso igitur, quodnam est illud vestrum, præter Calvinianorum, nomen, quo prolato, statim sectæ vestræ consortes ab alijs mente cogitationeque distinguantur? *Christiani*, inquit, sumus. At Christiani auditâ voce, quis de solo Calvinista, ut qui speciatim hoc nomine significetur, cogitat, nisi Caluini toxico demeratus?

Quo nomi-
ne sint ap-
pellandi?

7. Ad secundum. Nullum hic esse mendacium sic demonstro. Qui vo-
bis suadet hos vel illos libros esse Canonicos, vel apocryphos: is etiam vobis eorundem librorum sensum & interpretationem, ceteraq; ad fidei vestræ doctrinam spectan-
tia: persuadet: Quis Mar-
purgensibus
suadeat
scriptura-
rum inter-
pretatio-
nem?

At is Cacodæmon est. probo. Non potest S. Spiritus vni persuadere librum quem-
piam esse Canonicum, & alteri suggerere, eundem esse apocryphum, sed is spiritus, ne-
cessario, Cacodæmon est:

At Maccabæorum libros, Sapientia, Ecclesiastici, Tobia, Iudith, Epistolam ad Hebræos, Apocalypsin D. Ioannis, Epistolam Iacobi, Iudæ, iam ante mille & trecentos annos in Concilio Carthaginensi Tertio, cui D. Augustinus interfuit, Canonicos esse ac diuinos, Ecclesiæ sanctus Spiritus persuasit:

Ergo vobis Reformatis, eosdem esse apocryphos, insusurravit Cacodæmon: Ergo & cetera vobis insusurravit. Quid in hac argumentatione desideratis?

8. Non fuit, dicetis, sanctus Spiritus, qui Concilij Patribus libros illos persuasit esse Canonicos. Ita quidem Lutheranos, si prophetæ sui doctrinam sarram rectam velint, respondere necesse est: An idem respondetis Calviniani? Epistolam igitur ad Hebræos, D. Ioannis Apocalypsin, Epistolam Iacobi, & Iudæ, cacodæmonis susurro autoritatem in-
Eccle-

Ecclesia obtinuisse dicetis? Saniora mihi de vobis polliceor. Quid respondetis igitur? An fortassis decretum illud inter se *De v. m.* demonemque partitos esse, vter veteris, vter noui Testamenti libris istis auctoritatem deinceps in Ecclesia conciliaret? ridiculum hoc quidem, sed magis blasphemum.

Ex his igitur, Num Spiritus sancti in vobis suasio, an cacodæmonis fur sursus potius vigeat, iudicent sapientiores.

Quas ad-
mittant
Traditio-
nes?

9. *Ad tertium.* Non equidem Magiro crederem, nisi tam probè vos iamdudum nossim. Quid aliud percrepatis quàm *Scripturas, scripturas; Verbum Dei, verbum Dei; legem & testimonium?* Ad quam obsecro traditionem Apostolicam prouocatis? Ad illamne de Canonicis libris? Cur igitur tam multas & insignes scripturas ex Apostolica traditione receptas à Christianis hactenus, Vos obliteratis? An fortassis ad illam, quæ de eundem Scripturarum est sensu? At hanc exhibitis, vbicunq; in nouas vestras & inauditas interpretationes incurrit. Quanti facitis Quadragesimam ex Apostolicâ traditione retentam hactenus in Ecclesia? Quanti canis fustuarium. Quid de exorcismo sacro, Baptismati, ex Apostolicâ traditione adhiberi solito, in Ecclesia statuitis? Non solum is superstitiosus vobis est, verum etiam magica quædam incantatio. Denique vnam ad quam prouocetis Apostolicam traditionem edicite.

Contra verò, Missæ sacrificium abominationem esse, vnde accepistis? Ex Lutheri traditione, cui hoc dæmon, quod ipsemet fatetur, inspirauit. Deinde in cœnæ verbis: *Hoc est corpus meum:* (Est) illud, accipiendum pro significat, vnde vobis? ex Zvinglij traditione. Quis eum hoc docuit? Spiritus. qualis is fuerit ater an albus, ipsemet dubitauit Apostata. Porro, non est in Ecclesia Christi legitimus verbi Dei minister, qui missus à Deo non sit, quomodo enim prædicabunt, nisi mittantur? Rom. 10. Caluini legitimam vocationem vnde nostis? ex ipsemet Caluino. Quis eam illi testificatus est? Sanctus Spiritus. Qui probatis? Ipse dixit. Ergo baculus est angulo, & turpiter est mentitus Magirus. pergamus.

Quis spiri-
tus obtine-
at in No-
uatoribus?

10. *Ad quartum respondeo.* Priuatum istum spiritum exprobrari vobis à Catholicis ægerimè fertis. Ad eum tamen, vt fidei vestræ trutinam, omnia à vobis expendi, verissimè dicitur. Lutherus Ecclesiasten Salomonis exaudivit. *Der Prediger Salomonis / spricht Er / Ecclesiastes gehend / hat weder Stieffel noch Sporen: Er reit nur auff Sockeln / gleich wie ich / da ich noch im Kloster war. (Tischreden Th. 59.)* Quo spiritu? publico Ecclesiæ: an suo priuato? Sustulit præter-

ea ex

ea ex noui Testamenti Canone Ioannis Apocalypsin, Epistolam ad Hebræos, Iacobi, & Iudæ. publicone an priuato suo spiritu?

11. Hunc vos Calviniani secuti, expunxistis ex Canone veteris Testamenti, Sapientiam, Ecclesiasticum, similes, quorum supra facta iam mentio. Quem spiritum consulistis? publicum Ecclesiæ, nequaquã. Corpus & sanguinem Christi ex Eucharistia sublegistis: quo spiritu? publicone Ecclesiæ an priuato vestro? *De v. m.* scelerum omnium authorem, omniq; carnifice crudeliorem constituistis, vt qui non solum sub æternæ damnationis pœna præceperit hominibus impossibilia, sed absque omni etiã, quam præiuderit in eis culpâ, ex merâ suâ volûte, sempiternis apud inferos cruciatibus addiderit; quo spiritu ducti? Neq; huius generis plura desunt, ob quæ non Deo soli, sed vniuerso quoq; orbi Christiano exosistis; & tamè adhuc querimini, dum priuati spiritus vos quispiam accusat?

12. *Ad quintum respondeo.* Quanta cum impudentiâ Patres omnes despiciant isti, ex ipsorummer proprijs scriptis testatum facit Campianus, Cyprianus quintâ suâ inter decem rationes, quibus fretus certamen Anglis Caluianis obrulit in causa fidei. Itaq; de Cypriano hæc habet. *Cyprianum, inquit, delitias & decus Africa, Gallicanus ille Criticus, (Causseus) & Magdeburgici, stupidum & destitutum Deo, & deprauatorem penitentia nuncuparunt. Quid admisit? Scripsit enim de virginibus, de lapsis, de vnitatē Ecclesiæ, tractationes eiusmodi, eas etiam epistolas Cornelio Romano Pontifici, vt nisi fides huic Martyri detrahatur, Petrus Martyr Vermilius, omnesque cum eo fœderati, peiores adulteris & sacrilegis habeantur.* hæc hactenus Campianus, atque verissimè; quod demonstro.

13. Nam potestne quispiam fidem tribuere Cypriano, grauitèr constanterq; in epistola ad Pomponium de virginibus adferenti, continentia voto obstrictos, Dei adulteros esse, si prolabantur in libidinem, & tamen Petrum Martyrem Vermilium apostatam monachum, non habere pro sacrilego, cum post continentia vœrum solenne, tam sese turpiter inquinaret? Idem de Luthero, Carolo studio, Zvinglio, & similibus mulierosis Apostatis cum pseudomartyre isto fœderatis iudicium est. Nonne pro hæreticis. (qui peiores sunt adulteris & sacrilegis) habet Cyprianus eos, qui vnitatem Ecclesiæ dissecantes, ad veritatis originem non redeunt, nec caput Ecclesiæ, (summum nimirum in terris Pontificem) querunt, nec ipsius Magistri cœlestis doctrinam seruant? qui (Magister) vt ait Cyprianus, quamuis Apostolis suis post resurrectionem suam, parem potestatem tribuat & dicat; sicut misit me pater, & ego mitto vos, Accipite Spiritum sanctum. Si cui remiseritis peccata, remittentur illi; si cui tenueritis, tenebuntur: tamen vt vnitatem manifestaret, vnam Cathedram constituit. & vnitatis eiusdem originem ab vno incipientem sua auctoritate disposuit.

An quis
possit simm
credere

Cyprianus
Martyr,
& Petro
Martyr

Qualis Cy-
prianus, Pe-
trus Mar-
tyr? Luthe-
rus? Simi-
les?

De vnit-
ate Ecclesiæ
cap. 3.

Primatus
Cathedra
Petri.

Hoc erant utique, ait Cyprianus præterea, & ceteri Apostoli, quod fuit Petrus, pariter consortio præditi & honoris & potestatis: sed exordium ab unitate proficiscitur. Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia & Cathedra una monstraretur, & pastores sint omnes, sed grex unus ostenditur, qui ab Apostolis omnibus unanimi consensione pascatur? Habeatur hic fides Christi Martyri Cypriano, nonne tum fides omnis detrahetur pseudomartyri Vermilio; & omnibus cum illo foederatis?

Inde hæ-
reses nata?

Quis in-
dex in ter-
ris vice
Christi?

Notate No-
taiores.

14. Præterea, potestne fidem pariter adhibere Petro Vermilio, qui Cypriano Martyri assentitur in Epistola 55. ad Cornelium Romanum Pontificem? Neque enim aliunde, inquit, hæreses oborta sunt, aut nata sunt schismata, quam inde quod Sacerdoti Dei non obtemperetur, nec unus in Ecclesia, ad tempus Sacerdos, & ad tempus IUDÆX vice Christi cogitatur. Cui, si secundum Magistreria diuina, obtemperaret fraternitas viuens, nemo aduersum Sacerdotum collegium, quoniam moueret, nemo post diuinum iudicium, post populi suffragium, post Coepiscoporum consensum, iudicem se, iam non Episcopi, sed Dei faceret: nemo dissidio unitatis, Christi Ecclesiam scinderet, nemo sibi placens ac tumens, seorsim foris hæresim nouam conderet, nisi ita esset aliquis sacrilega temeritatis ac perditionis mentis, ut paret sine Dei iudicio fieri Sacerdotem, cum Dominus in Evangelio suo dicat: Nonne duo passeris asse ueniunt, & neuter eorum cadit in terram sine Patris voluntate? Cum ille nec minima fieri sine voluntate Dei dicat, existimat aliquis summa & magna, aut non sciente aut non permittente Deo, in Ecclesia Dei fieri, & Sacerdotes, id est, dispensatores eius, non de eius sententia ordinari? hoc est, fidem non habere, quā viuimus, hoc est, Deo honorem non dare, cuius nutu & arbitrio regi & gubernari omnia scimus & credimus.

Atque ex his vel puero perspicuum est, nihil omnino mentitum fuisse Campianum, sed dixisse verissimè. Nisi fides Martyri Cypriano detrahatur, Petrum Martyrem Vermilium, omnesque cum eo foederatos, peiores adulteris & sacrilegis habendos.

Infelix ex-
itus Apo-
statarum
& hostium
Ecclesiæ.

15. Ad Sextum respondeo, infelicem eorum qui oppugnant Ecclesiam, exitum, rectè capite illo 17. Bellarminus probat, Pharaonis, Antiochi, Herodum, Simonis Magi, Manichæi, Montani, Arij, Iuliani Apostatæ, Valentis Imperatoris Ariani, Zvinglij, Corolostadij, Caluini & similium pestium exemplis, quæ negare inficiando non potuerunt, ipsimet Marpurgenses. Quæ de Luthero narrat idem Bellarminus ex Apostatæ vita, à Cochleao descripta, petiuit. quæ si falsa, cur non refutant? In toto verò quod citant capite 11. ne verbum quidem reperio, de foetido Lutheri caduere.

Hæc de crassis, quæ Catholicis affinxerunt Marpurgenses mendacijs hæc

hactenus. Sequuntur nunc crassiora, quorum in secundo ordine quinq; recensuerunt: sed facile est, ea quoque refellere.

Ad crassiora Marpurgensium mendacia singula, responsio.

16. Ad primum respondeo, verissimè id non solum assertum à Campiano fuisse, sed etiam luculenter demonstratū, paucula hæc ex ipso deprompta patefacient. sic enim loquitur: Cum multa sunt, quæ aduersariorum diffidentiam in causa loquuntur: tum nihil æquè atq; Sanctorum maiestas Bibliorum foedissimè violata. Etenim, qui posteaquā reliquorum testium voces & suffragia contempserunt, eo sunt redacti nihilo secius ut stare nequeant, nisi diuinis ipsis codicibus vim & manus intulerint: ij profectò se declarant extremā fortunā configere, & rebus iam desperatis ac perditis experiri diuina velle atque vltima. Manichæis quid causa fuit, ut Evangelium Matthæi & acta resigerent Apostolica? Desperatio. His enim voluminibus discruciantur, & qui Christum negauerant prognatum de Virgine, & qui spiritum Christianis tum primò cœlitus illapsū sinxerant, cum ipsorum paracletus Persa nequissimus erupisset. Quid Ebionitis, ut omnes Pauli repudiarent Epistolas? Desperatio. His enim suam dignitatem retinentibus, antiquata circumcisio est, quam isti renouauerant. Quid Luthero, ut Epistolam Iacobi contentiosam, tumidam, aridam, stramineam, flagitiosus apostata nominaret, & indignam spiritu censeret Apostolicā? Desperatio. Hoc enim scripto confossus miser atque disruptus est, cum in sola fide iustitiam constitueret. Quid Lutheri catulis, ut Tobiam, Ecclesiasticum, Macchabæos, & horum odio complures alios, eadem calumniā comprehensos, è sincero Canone repente disungerent? Desperatio. His enim Oraculis disertissimè coarguuntur, quoties de Angelorum patrocinio, quoties de arbitrij libertate, quoties de fidelibus vita defunctis, quoties de Sanctorum hominum intercessionem disputant. verissimè igitur dictum à Campiano fuit, nihil æquè atq; Sanctorum maiestatem Bibliorum foedissimè violatam aduersariorum diffidentiam in causa loqui.

17. Ad secundum respondeo. Campianum haud nudā contentum assertionem probasse etiam quod dixerat. Hæc ipsius verba sunt. Itane verò! Tantum peruersitatis, tantum audaciæ? Cum Ecclesiam, Concilia, Cathedras, Patres, Martyres, Imperia, Populos, Leges, Academias, Historias, omnia vetustatis & sanctitatis vestigia conculcassent, scripto Dei verbo tantum controuersias velle dirimere proclamassent, illud ipsum verbum, quod solum resisterat, exsectis è toto corpore tam multis, tam bonis, tam speciosis partibus, delumbasse? Septem enim ipsos de veteri Testamento codices, ut minuta dissimulem, Caluiniani praciderunt: Lutherani verò etiam Epistolam Iacobi, & huius inuidiā quinque alias, de quibus aliquando fuerat,

An ex de-
speratione
Nouatæres
in scriptu-
ras immo-
lent.

An pro li-
bitu sacræ
scripturæ
oblitterent?

fuerat & alicubi controuersum. His quoque librum Hesteris, & tria penè capita Danielis, annumerant nouissimi Geneuenses, quæ quidem Anabaptista istorum condiscipuli iam pridem damnauerant atque deriserant. An hoc non est, quod dixerat Campianus, arreptâ virgulâ censoriâ, velut arbitros sedere honorarios Nouatores istos, diuinasque tabulas, si quæ ad stomachum non faciant, obliterare?

An cogatur non Bibliam emendare.

18. Ad tertium respondeo. verissimè id dictum fuisse. Quid enim vos cõgigat Macchabæorum libros, Tobiam, Ecclesiasticum ex Biblijs eradere? Nunquid quia Angelorum patrociniû, quod negatis; arbitrij libertatem, quam eripuitis hominibus; fidellum pro defunctis preces, quas deridetis; Sanctorû pro nobis intercessionem, quas contemnitis; ita asserunt isti libri, vt nulla tergiversatione possitis elabi? Tobia caput duodecimû; Ecclesiastici cap. 15. & Macchabæorum caput 12. & 15. recognoscite. Cogit ergo vos nouæ fidei professio, nouam quoq; adornare editionem Bibliorum, in quibus recensita volumina exauctorentur. Rectissimè de vobis Tertullianus (cap. 38. de præscript.) Quibus fuit propositum aliter docendi, eos necessitas coegit aliter disponendi instrumenta doctrinæ. alias enim non potuissent aliter docere, nisi aliter haberent, per quæ docerent hæresin.

An cogatur Ecclesiam venditare in latebris?

19. Ad quartum respondeo: dictum id fuisse verissimè à Campiano & demonstratum firmiter, sic enim in tertiâ suâ ratione loquitur. Hæc est, nostra sermocinatio. Dic mihi, subscribis Ecclesiæ, quæ sæculis antea cunctis viguit? Omnino. Obeamus ergo terras & tempora: Cui? cœtui fidelium, quorum nomina nesciuntur, sed constat plurimos extitisse. Constat? quibus constat? Deo. quis dicit? Nos, quæ diuinitus edocti sumus. fabula. quæ credam? si arderes fide, tam scires hoc, quam te viuere.

Spectatum admissi risum teneatis!

Tuberi Christianos omnes adiungere se Ecclesiæ; cauere ne spiritali gladio trucidentur; in domo Dei pacem colere; huic animas credere columini veritatis; istic querelas omnes deponere; hinc electos habere pro ethnicis; nescire tamen tot centenis, tot homines, vbi nam illa sit, quæ huc pertineant? vnum illud crepare in tenebris, vbi, vbi sit Ecclesiæ, tantummodo Sanctos, & in æthera destinatos: eâ contineri? Quid verò ad hanc ratiocinationem vnquam respondebunt Calviniani? Conatus est eam Wittackerus dissoluere: at, fecit id tam frigide, vt meritò illius pigeat, pudeatque commilitones. Nihil igitur mentitus est Campianus, sed asseruit verissimè: Eos qui sæculis omnino quindecim, non oppidum, non villam, non domum reperiunt imbutam suâ doctrinâ, &c. cogi Ecclesiam si quam volent, in latebris venditare, & eos parentes asserere, quos nec ipsi nouerunt, nec mortalium quique adspexerit.

An Calvinus fecerit omnia peccata parua?

20. Ad quintum respondeo: Prorsus in Caluini scriptis & doctrinâ peregrinari Theologos istos. Sintne peccata inæqualia, hoc modo nimirum, vt quædam sint leuiora, quæ & venialia dicuntur: quædam grauiora, quæ sint mortalia (quanquam inter vtrâque quædam esse maiora, quædam minora nemo dubitet) disputant Catholici cum Luthero, Caluino & asseclis. Omnia ex naturâ suâ mortalia esse cõtendunt hi, æqualia sint igitur necesse est, eo sensu, de quo disputant Catholici; & tamen, quod hoc affirmarit Campianus, ingentis mædaci redarguitur. Agnoscant igitur ex ipsius Caluini verbis, & Campiano adhibitam calumniam, & in Caluino lectitandò socordiam simul & oscitantiam. Isti autem (Romanenses) quod peccatum esse fatentur (subreptitium, & in deliberatum concupiscentiæ morum) quia negare nequeunt, inquit, mortale tamen non esse contendunt. Sed enim, quia plus hactenus insania indulsit, discant saltem aliquando resipiscere. Quod si delirare perseuerant, illis valere iussu, habeant filij Dei, omne peccatum mortale esse, quia est aduersus Dei voluntatem, rebellio, quæ eius iram necessariò prouocat, quia est legis prauariatio, in quam edictum est, sine exceptione Dei iudicium: Sanctorum delicta venialia esse, non ex suapte natura, sed quia ex Dei misericordia veniam consequuntur. (lib. 2. inst. cap. 8. sect. 59.) Et alibi. Hic in asylum confugiunt inepte distinctionis, peccata quædam venialia esse, quædam mortalia. (lib. 3. inst. c. 4. §. 28.) Nunquid hæc omnia peccata mortalia, nullum quæ ex suâ naturâ veniale fatetur ingenuè Calvinus? Quid igitur in illum peccauit, quando hoc asseruit Campianus? Hæc crassiora fuerunt, à Marpurgensibus in Catholicos conficta mendacia; sequitur nunc crassissimorum ordo, quem diligenter contemplabimur quoque.

Ad crassissima Marpurgensium mendacia singula responsio.

21. Quæ hoc ordine continentur, crassissima inscribuntur Iesuitarum mendacia, cum crassissima ac multiplex Marpurgensium ignorantia & insectia multò significantius inscriberentur. Prorsus enim patefaciunt Lectoribus, eos in Magistrorum suorum scriptis & commettariis ita versatos, ac Iapon quispian in sylua Bohemica.

22. Ad primum igitur respondeo. Proprium Dei opus fuisse, vt vocationem Pauli, sic adulterium Dauidis Iudæq; proditoris impietatem; Philippum docuisse, priora ipsius in epist. ad Rom. c. 8. testantur cõm. Zvinglij hæc ipsissimæ verba sunt: Numen ipsum A V T H O R est eius, quod nobis est iniustitia. (de peccatis Prouidentia cap. 5.)

An Deus Calvinus sit author peccati?

23. Similia prorsus Calvinus effudit, quando contendit: Nec diabolum quidem

*Deus mandat male-
ficia.*

Deo volente & iubente excacatur homines.

Deus obdurat homines & incutit illis amentiam.

Dei voluntas omnium rerum causa, etiam peccatorum.

Tergiversatio Pauli.

*An Christus puerulus, si ignorantia laboravit, ca-
vuerit labe peccati.*

quidem (necum homines improbos) vllum maleficium concipere posse, nec conceptum moliri, nisi in quantum illi Deus. **MANDAT.** (lib. 1. instit. cap. 17. §. 11.) At, quod Deus mandat, nonne iubet? Sed clarius ibidem cap. 18. §. 1. *Absurdum*, inquit, videtur (Romanensibus) **VOLENTE ac IUBENTE** Deo excacari hominem, qui mox cecitatis suae poenas daturus est, tergiversando itaque effugiunt, **DEI** **TANTUM** permissu, non etiam **VOLUNTATE** hoc fieri; ipse vero palam se **FACERE** pronuncians, effugium illud repudiat. & §. 2. Nihil, inquit, clarius potest desiderari, quam ubi toties pronunciat se **EXCACCARE** hominum mentes, ac vertigine percutere. Spiritu soporis inebriare, incutere amentiam, obdurare corda. Hæc etiam ad permissionem multi rejiciunt, ac si deserendo reprobos à sathana excacari sine-
ret. Sed cū disertè exprimat spiritus, iusto Dei iudicio, infligi cecitatem & amentiam (Deo) nimis frigida est solutio, & ibidem circa finem sectionis. Summa hac sit. Cum Dei voluntas dicitur omnium rerum esse causa, providentiam eius statui moderatricem in **CUNCTIS** hominum consiliis & operibus, ut non tantum vim suam exerat in electis, sed etiam reprobos in obsequium cogat. & §. 3. Et iam, inquit, satis ostendi apertè, **DEVM** vocari **AVTHOREM**, omnium eorum, quæ isti Censores volunt otioso tantum eius permissu contingere. Quinam isti Censores? Catholici Doctores. Hi, quæ Dei tantum permissu fieri volunt? Num actionem ipsam! minimè, sed turpitudinem tantum actionis & malitiam, quæ peccati ratio est. At, se ostendisse gloriatur Calvinus, **DEVM** omnium eorum esse **AVTHOREM**, quæ isti tantum **DEI** permissu censent contingere; existimat igitur se ostendisse quoque ipsius turpitudinis & malitiæ quæ peccati rationem ultimam & formalem continet, **DEVM** esse authorem.

24. Atque ex his num mentitus quippiam Campianus sit, vel Becanus, Lectoris esto iudicium, ut illud etiam, num ad mentem Caluini sit Davidis Parei tergiversatio. Is enim in nupero inter nos colloquio, non aliter Caluinum constituisse peccati causam & authorem **DEVM** excipiebat, nisi quia ad actus entitatem & substantiam concurreret quidem per providentiam, ipsam autem peccati malitiam solum permetteret. Quæ enim ex Caluino hîc commemorata sunt, defensionem hanc penitus repudiant.

25. Ad secundum respondeo. **CHRISTVM** puerulum **IGNORANTIA** laborasse contendere, perinde esse, arque si affirmaretur originalis peccati labe illum fuisse sordidatum, verissimè dicitur. Itaque nullum se hîc prodit Campiani mendacium, sed incredibilis quædam rerum Theologiarum in Marpurgensibus inscitia. Defectus omnes tam intelligentiæ quam voluntatis, quibus cum nascuntur mortales, originalis peccati poenam esse fatentur antiquissimi præstantissimi que Theologi. Ex omnibus

nibus vnus sententiam hîc retulisse satis est, nimirum Augustini, qui libro tertio de libero arbitrio, toto capite 18. 19. & 20. multis demonstrat & ignorantiam intellectus, & malam cupiditatem voluntatis, non esse naturam instituti hominis, sed poenam damnati. Vnde vero damnationis illa ignorantia & cupiditatis poena, nisi ex originis labe & vitio, quandoquidem ex instituti hominis natura, ortum non ducit? Plura hæc de re qui desiderat, eundem Augustinum libro decimo quarto capite decimo & vndecimo de civitate Dei legat, & Enchiridij caput vigesimum quartum & vigesimum quintum.

26. At **D. Luca** testimonium obtendunt secundo capite, ubi Christus sapientiâ, ætate & gratiâ profecisse dicitur apud **DEVM** & homines. Quasi per hoc aliud significare voluerit Spiritus Sanctus, quam maiora semper atque maiora sapientiæ & gratiæ opera, tam Dei quam hominum iudicio, pro maiori atque maiori ætatis gradu illum demonstrasse? Profectus, inquit Gregorius Nazianzenus orat. in Basilium, sapientiâ, non ut incrementum aliquod acciperet, cum ab initio Dominus gratiâ, sapientiâque absolutus esset, sed quod hominibus ignavis **PAVLATIM** apparerent. Et Cyrillus libr. 1. in Ioannem, cap. 17. Quia magis eum indies homines admirabantur, inquit, illorum potius de **IESV** opinio, quam ipsius perfectæ crescebat sapientiâ. Siue latens in vtero, siue vagiens in præsepio, inquit **D. Bernardus**, siue iam grandiusculus in templo, siue iam perfectæ ætatis docens in populo, æque profectus plenus fuit Spiritu Sancto, nec fuit hora in quacunque ætate suâ, quæ de plenitudine illa, quam in conceptione sui accepit in vtero, vel aliquid minueretur, vel aliquid eidem adiceretur. (hom. 2. super Missus est.) Nihil ergo mirum, eos in Sanctos hæcenus fuisse tam contumeliosos, qui in Dominum quoque ac Regem Sanctorum, tam extiterunt blasphemæ.

27. Ad tertium respondeo; mirati me, quam obrem hæc dicta tantopere displiceant Marpurgensibus, cum fidelissimè illorum recenseat sententiâ infusum Campianus. Nam de iustificante gratia ipsi sermo est, quam illi cordibus nostris infusam nunquam affirmabunt, nisi terga vertant Caluino, qui iustificationem simpliciter interpretatur acceptionem, quâ nos Deus in gratiam receptos pro iustis habet. (libr. 3. Institut. cap. 3. §. 2.) & ibidem §. 3. Iustificare nihil aliud esse, contendit; quam eum qui reus agebatur tanquam approbatâ innocentia à reatu absolvere. Cum itaque **CHRISTI** intercessione nos iustificet **DEVS**, non propria innocentia approbatione, sed iustitie imputatione nos absoluit, ut pro iusto in Christo censeamur, qui in nobis non sumus, ait ibidem.

28. Similia **Witackerus** adfert in responsione ad hæc ipsa Campiani verba. *Nostra*

Nostra (inquit) *iustitia est Christus ipse, cuius iustitia atq; innocentia nobis adscribitur peccatorum remissionem, certam veramq; iustitiam adfert.* Non igitur iustificans gratia aliquid cordibus nostris infusum est, quod ad resistendum sceleribus validum sit. Imo infusam nobis gratiam ad resistendum sceleribus validam non esse, manifestè profitetur, quem iam citavi Wirackerus.

29. Cum igitur iustitia ex Caluini sententia, in solo isto externo Dei erga nos fauore consistat, quo Deus iustitiæ Christi imputatione nos absoluit, ut pro iustis in Christo censeamur, qui tamen in nobis non sumus, sed ut dicit Calvinus. (lib. 2. inst. c. 1. §. 9.) *toti quasi diluuiò à capite vsque ad pedes sic obruit, ut nulla pars à peccato sit immunis, ac proinde quicquid à nobis procedit, in peccatum imputatur;* quare non optimè dixit Campianus, iustitiam seu externum illum fauorem, nos interius nec emendare, nec purgare, nec illuminare, nec dicare, sed veterem illam peccatorum sentinam adhuc foetentem relinquere, solumq; Deum coniungere ac dissimulare, ne deformis ac odiosa putetur?

*An Campianus Illyrico impo-
suerit?*

30. *Ad quartum respondeo*, nullum esse posse, vel mediocriter in hæreticorum huius temporis portentosis opinionibus versatum, qui hanc Marpurgensium non mitteret insignem incitiam, fateaturq; cōfestim, immane paradoxon illud Illyrico verissimè tributum à Campiano. Imò is eò progressus est impudentiæ, ut originale peccatum intimam substantiam animarum diceret, quippe quas post Adam lapsum diabolus ipse procrearet & in sese transformaret. Certè nullam hęc à Campiano factam Illyrico injuriam concedit Wirackerus in suâ ad octauam Campiani ratione responsione. *Progressus*, inquit, *ille longius est, quam oportuit, vellem verò sua quadam emendasset: ne ille vir summus extitisset.* Et post quatuor circiter paginas responsi. *Fateor*, inquit, *illam Illyrici defensionem, semper visam esse per absurdum. Nam & veterem redolet Manicheorum insipientiâ & animas in homine renato dum constituit: & quod grauius est, ipsam animam perimit.* Et quamuis Caluini sententiam ab hac Illyrici longè diuersam esse contendat, quamdiu tamen in hærenti in nobis fidei, spei, charitati, & gratiæ non tribuit purgare peccata, efficere sanctum, conciliare Deo, ordinare nos per pias actiones ad æternam beatitudinem; tamdiu certè negare non potest, etiam in renatis, nihil aliud adhuc intrinsecus esse, nisi metam corruptionem, sordes & foeditatem.

*An alii
quot reti-
tuerint
sacramen-
ta aduer-
sarij?*

31. *Ad quartum respondeo*. Tantum abesse, Sacramentum vos vllum retinuisse, ut sacramenti etiam nomē, Patriarchæ vestri Carolstadius & Zvin-
glius sublatum exoptarint. *Vocem istam, Sacramentum, magnopere cuperem Germanis nunquam fuisse receptam* (lib. de vera & falsa religione cap. de Sa-
cramen-

ramentis) *Non placet vox ista* (inquit Carolstadius de imaginibus & Sacramentis.) At de voce non multum rixabor vobiscum; Dicite quid rei sit sacramentum? Nunquid externum ac visibile signum, conferendæq; nobis diuinæ gratiæ instrumentalis causa? ita enim ipsemet Calvinus loquitur de Sacramentis (in Antidoto sess. 7. Can. 5.) & perspicuum id ex scripturis est quoq; dum Baptismati regenerationem tribuat, & peccatorum remissionem (Ioann. 3. Tit. 3. Ephes. 5. Act. 2. & 22.) Ordinationi, gratiam & Spiritum S. (Act. 8. 2. ad Timot. 1.) Eucharistia, vitam æternam (Ioann. 6.) Quot verò iam eiusmodi signa reliquistis? Num vnum? Num duo? Nullū, prorsus nullum. Eucharistia vestra merus panis est. Baptismus etsi adhuc verus sit, vestro tamen iudicio non est canalis gratiæ, nec derivat in nos Christi merita, sed significatio tantum salutis est. Baptismus, inquit Lutherus, *neminem iustificat, nec vlli prodest, sed fides in verbum promissionis*: de captiu. Babyl. cap. de Baptismo.) *Hoc tantum diuinitus sacramentis iniunctum est munus, testificari nobis ac sancire Dei in nos benevolentiam*: (Calvinus lib. 4. Inst. ca. 14 §. 17.) & ibidem. *Fixum*, inquit, *maneat, non esse alias sacramentorum quam Verbi Dei partes: quæ sunt offerre nobis ac proponere Christum, & in eo celestis gratiæ thesauros.* Itaque nihilo pluris Baptismum Christi, quam Ioannis fecit cærimoniam Calvinus, (lib. 4. Inst. cap. 15. §. 7. & 8.) *Certissimū*, inquit, *idem fuisse prorsus Ioannis ministerium, quod Apostolis postea delegatum est.* & sect. 7. *Baptismus quem Christo adhuc in terris agente Apostoli administrabant, largiorem Spiritus opulentiam non habebat, quam Baptismus Ioannis.* Quare, inquit Calvinus, *neminem perturbet, quod alterum ab altero discernere veteres cōtendant, &c. Nec recipienda est illa Augustini argutia, in spe dimissa fuisse peccata, Baptismo Ioannis, Christi Baptismo re ipsa dimitti, &c.* Hoc cene sit Sacramenta retinere, illorumque dignitatem factam rectam defendere, vel abiicere potius & contemnere, ij iudicent, qui Scripturas, qui Concilia, qui Patres, qui totius antiquitatis vsum, acta Ecclesiasticosq; ritus iustiori trutinâ expendierint. Atq; hæc de tota disputatione hac nunc, & Marpurgensium pseudologiis satis sint. Quod restat, hoc oro, ut Christus Dominus, qui lux est & æterna veritas, pro suâ immensâ bonitate, omnium aduersariorum nostro-
rum mentes ita collustrat, ut in quibus mendacio-
rum crassissimis tenebris, hætenus ver-
sati sint, tandem aduertant.

Amen.

P

DE

DE SANCTORVM ADORATIONE ET INVOCATIONE

DISSERTATIO.

Moguntiae 1605. 12. Martij proposita.

R. P. IOANNE MÜLHVSIANO PRÆSIDE.

- I.** Adorationis nomine cum actum intelligo, quo quis alteri se subiicit, & ob agnitam in illo excellentiam, debitum tribuit honorem. Voluntas hoc proprium esse munus arbitror: sic tamen, ut eos actus, qui ab intellectu aliisque exterioribus potentiis manant, ab huius vocis communione minimè secludam. Sensit verò mecum Damascenus, dum adorationem *submisionis & humiliationis* notat: seu, animi coeantis, submissi atque humilis significationem descripsit (orat. 1. & 3. de imaginibus.)
- II.** Ea, in diuersas pro diuersa consideratione partes abit. Missis cæteris, vnicam illam, quā in *Latriam, Duliam, & Hyperduliam* secatur, in proposito diuisionem complector. Displicet hæc magnoperè Caluino, Bezae, cæterisque Sectariis; veteris verò Ecclesiæ & religionis Sectatoribus non item. Latriam nunc intactam prætereo, de iis duntaxat disputaturus, quibus Dulia vel Hyperdulia cultus defertur.
- III.** Itaque *Duliam*, cultum desinio, quem sanctis ob eam, quam in illis agnoscimus gratiæ gloriæue excellentiam tribuimus, *Hyperduliam* iis concedo, quos gratiæ gloriæue suæ beneficiis illustrioribus, exornare volunt diuina bonitas.
- IV.** Verum, ut ad eam quæ Orthodoxis in hac materia cum Nouatoribus est, controuersiam propius accedam, quæstio illa in primis discutienda venit, quā tanquam fundamento, tota hæc disputatio subnititur: Num videlicet iustorum anima, in quibus nihil peccatorum superest expiandum, usque ad seculi consummationem, in abditis quibusdam receptaculis asseruentur, verè beatitudinis expertes, an verò statim à corporis separatione, celesti beatitudine perfruantur?
- V.** Illud olim ex Tertulliano depromptum, Vigilantio placuit: nec ita pridem Luthero. hic suæ vanitatis æmulum, statim nactus est Caluinum, qui mentes beatas, nescio quæ in arrio, fide adhuc nobiscum iunctas, & (quod hinc consequens est) beatifica visione destitutas, residere commemorat. Cum

Cumq; temeritatis & stultitiæ Catholicos, an iustorum animæ gloria fruantur necne? inquirentes accusat: mirum quàm suam ipsæ stultitiam & temeritatem prodar.

Nam. Si temerarium est & stultum: An beati gloriâ fruantur necne? vel inquirere: quantò stultius & temerarium magis, eas nondum gloriâ perfrui, sed eandem promissam adhuc expectare, tam audacter definire? At hoc facit Caluinus. Impositoris verba sunt hæc inter cætera (lib. 3. Inst. cap. 25. §. 6.) *Stultum & temerarium est inquirere, quo in loco sint animæ iustorum, & an gloria fruantur necne? interea cum scriptura vbique iubeat pendere ab expectatione aduentus Christi, & gloria coronam eousque differat, contenti sumus his finibus diuinitus nobis præscriptis: animas piorum, militia labore perfunctas, in beatam quietem concedere, ubi cum felici latitia fruitionem promissa gloria expectant: atque ita omnia teneri suspensa donec Christus appareat Redemptor.*

Sed has animas iam nunc ad beatitudinem admissas, ex scripturis sacris, si æquè illas intellexissent atque iactitarunt, absque negotio percipere, noui Doctores illi potuissent. *Scientes*, inquit vas electionis (2. Corinth. 5.) *quia dum sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino, audemus & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentem esse ad Dominum, & (ad Philip. 1.) Cupio dissolui, & esse cum Christo, quo etiam illa Saluatoris vox pertinet ad latronem (Luc. 23.) hodie mecum eris in paradiso. & illud D. Stephani (Act. 7.) Domine Iesu, suscipe spiritum meum. Omitto hîc veteris Ecclesiæ à mille & quingentis annis, quem ex SS. Patrum tam Græcorum, quàm Latinorum commentariis Catholici annotarunt consensum, Conciliorum decreta, Summorum Pontificum sanctiones, & alia nonnulla, quæ fastuosi homines isti, magno supercilio despicere consueuerunt.*

Sed esto: regnent utique Sancti vitâ functi cum Deo. vndenam quinam illi sint, constabit? In promptu responsum est Catholicis, per *Canonizationem*, quæ nihil aliud est, quàm verum & publicum Ecclesiæ testimonium de sanctitate & gloria alicuius vitâ functi, simulque iudicium, quo eidem honores illi decernuntur, qui cum Christo regnantibus debentur.

Sanctos porro *Canonizare*, quod in Ecclesiâ perutile, suoque modo necessarium, Summi Pontificis est, quem hac in re decipi nulla ratione posse, nihil dubito; quicquid oblatrent calumnienturque sectarij, qui in hac causa non plus tribuendum censent Episcopi Romani, quàm Presbyteri Ioannis Æthiopie Regis, vel Sultani Turcorum iudicio, ubi simile quippiam decreuerit (Wicleff apud Walden. com. 3. de Sacramental. cap. 122. & alij.)

Quemadmodum verò Sanctorum *Canonizatio* hæreticis est exosa, sic multo

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

multo magis eorundem *Venerationem & cultum* execrantur, dum vel piorum hominum facta in diuinis literis prodita, turpiter ignorant, vel malitiose dissimulant. Num fortassis Abraham (Genes. 18. vers. 2.) Lot (Gen. 19. vers. 1.) Iosue (c. 5. vers. 13.) in terram ad adorandum Angelos prostratis, idolatriæ crimen intentabunt? An Abdiam, qui (3. Reg. cap. 18. vers. 7.) adorauit Eliam, & filios Prophetarum (4. Reg. cap. 2. vers. 15.) qui Eliseum, quod Eliæ spiritus in ipso requieuiisset, venerati sunt, ex fidelium albo dispungent? Civilem cultum, dicent, exhibuerunt illi. Ridiculè, quasi non altioris ordinis cultum & honorem, cœlestibus illis Spiritibus, diuinæ Maiestatis internunciis, Abraham, Lot, Iosue, similes, exhibuerint: quam suo Symmistæ, vel Superattendenti, urbanus scilicet Calvinianus quispiam Præco, vel Minister.

XI. Sed si in Philosophorum Theologorumque scholis sedulò versati fuissent, longè nobiliorem cultum Politico tribui Sanctis, siue uiuis, siue vitâ functis posse, faciliè comprehenderent. *Cultus* enim honorisue fundamentum & origo, honorandæ rei excellentiâ vel dignitas est. Cum verò *inter diuinam & infinitam* excellentiam (quam Latria respicit) & *humanam seu Politicam*, quæ solis naturalibus virtutibus & donis circumscribitur, quæque civilem duntaxat & Politicam venerationem sibi vendicat, *tertia quædam sit interiecta media*, quæ, sicut humanam & naturalem dignitatem longè superat, (utpote donis cœlestibus & supernaturalibus gratiæ gloriæue comprehensa) ita etiam à diuinâ illa infinitâque dignitate, infinitis partibus superatur: nemo sanè mentis dubitauerit, *inter Latriæ cultum* diuinæ soli debitum excellentiæ; & *Politicum*, humanæ naturalique excellentiæ cōsentaneum; *tertium quempiam medium* constituendum, qui ut Latreutico longè sit inferior, ita vicissim merè Politicum & humanum excedat?

XII. Hunc ego Spiritibus Angelicis ab Abraham, Lot, Iosue, Eliæ & Eliseo ab Abdia & Prophetarum filiis, tributum hunc assero, Sanctisque ceteris, siue uiuis, siue defunctis, cum tota antiquitate tribuendum censeo, *ob maximam & pretiosam ipsis promissa donata, ut per ea diuina*, ut S. Petrus (2. cap. 1. vers. 4.) loquitur, *natura consortes effecti Dei*, cum à Propheta Dauide, (Psal. 81.) tum ab ipso Salvatore (Ioan. 10. vers. 35.) *pronunciarentur*: cur non igitur etiam diuinioris alicuius cultus participes sint?

XIII. Hæc de Sanctorum cultu breuiter hætenus. *Quid de inuocatione?* Mirum quam firma sit, constansque Catholicorum sententia, utpote, quam nisi fraudibus, & mendacijs agerent, nullo modo oppugnare se posse, probè perspexerunt præcipui sectarum huius tempestatis duces. Philippi Melancthonis hæc sunt inter cætera.

MENDACIA.

Primum. *Veteres scriptores ante Gregorium, non fecisse mentionem inuocationis* (Apolog. confess. August. Wirtebergæ anno 1570. in minori forma fol. 207. pag. 2. tit. 21.) & *Sanctorum inuocationem veterum scriptorum non habere testimonium* (fol. 212. pag. 2.) Non legerat, videlicet, Philippus, D. Athanasij sermonem de sanctissima Deipara, alioquin illud inuenisset. *Inclina aurem tuam (MARIA) in preces nostras, & ne obliuiscaris populi tui.* & paulò post. *Ad te clamamus, recordare nostri, sanctissima Virgo, & infra. Intercede hera, & domina, & Regina, & Mater Dei pro nobis.* Non viderat illud Ambrosij (lib. de uideis) *Obsecrandi sunt Martyres, &c. isti enim sunt nostri præfules, Speculatores vitæ, ætuumque nostrorum.* Neque aduerterat illud Hieronymi in Epitaphio Paulæ. *Vale, ô Paula, & cultoris tui vltimam senectutem orationibus inuoca. Fides & opera tua Christo te sociant, præsens facilius quod postulas, impetrabis.* Non adferam hicalios Patres, tam Græcos, quàm Latinos, qui Gregorij ætatem aliquot sæculis antecesserunt.

Secundum eius mendacium est, eodem titulo (fol. 208. pag. 1.) *Quidam, inquit, planè tribuunt diuinitatem Sanctis, videlicet, quod tacitas cogitationes mentium in nobis cernant. Disputant de matutina & vespertina cognitione, fortassis, quia dubitant vtrum manè, an vespere audiant.* Qui verò sunt isti Quidam? Manè an vespere hæc Philippus confinxit mendacia? Sanctos preces nostras cognoscere tuemur, sed ut sunt in Deo, quem vident, & qui eas ipsis ostendit, Catholicorum verò, qui Sanctis hoc tribuat, vel tribuerit, ut animi nostri recessus perscrutentur ipsi propria, virtute, Philippus producet neminem.

Tertium est (fol. 208. pag. 2.) eiusmodi. *Quamquam distinguant de Mediatoribus intercessionis, & Mediatoribus redemptionis: tamen planè faciunt ex Sanctis, Mediatores redemptionis.* Putidum est mendacium, Christum vnicum Redemptorem agnoscimus, quem misit Pater propitiationem pro peccatis, non nostris tantum, sed etiam totius mundi. (1. Ioan. 2. & 4.) Sanctos igitur solummodo, nostræ infirmitatis intercessores profiteamur.

Quartum mendacium, ibidem contextitur tale. *Fingunt Christum duriorē esse, & Sanctos placabiliores, & magis confidunt misericordiâ Sanctorum, quam misericordiâ Christi, & fugientes Christum, quarunt Sanctos.* Hic ego conscientias duntaxat Catholicorum appello, nec alia refutatione mendacium hoc dignum existimo.

Atque, uti insigniter hætenus mentitus sit Philippus, palmam tamen sibi præcipi non est passus Calvinus. *Nimij stuporis, inquit* (lib. 3. instit. c. 10. §. 21.)

§. 21.) fuit, ne dicam insania, nobis per illos (Sanctos) accessum sic velle moliri, ut ab illo abduceremur, sine quo nec eis aditus ullus patet, id autem aliquot seculis factitatum quis nescit, hodieque, ubicunque Papismus viget factitari? At nimij stuporis est, ne dicam stultitiæ, non tandem aduerrere, quot quantaque impurissimum illud Caluini os effutiat mendacia. quis enim Catholicorum sic aditum sibi per Sanctos ad Christum molitus est, ut tamen ab illo abduceretur? quo id sæculo? à quibus? & vbi hodie factitatum?

Pergit tamen. Quod si conscientia eorum appelletur omnium, qui Sanctorum intercessione oblectantur, reperimus id aliunde non euenire, nisi quia anxietate laborant, perinde ac si Christus deficeret, aut nimium seuerus foret. Aut hic malitiosè mendax est, vel insigniter imperitus Calvinus. Neque enim magis anxietate laborant Catholici, ne vel Christus deficiat, vel nimium seuerus sit, dum Sanctorum intercessionem expetunt, quàm D. Paulus anxietate laborabat, ne vel Christus deficeret, vel nimium seuerus esset, quando sic compellabat Romanos (cap. 15. vers. 30. ad Rom.) Obsecro ergo vos fratres, per Dominum nostrum Iesum Christum, & per charitatem Sancti Spiritus, ut adiuuetis me in orationibus pro me ad Deum, ut liberer ab infidelibus, qui sunt in Iudæa, & obsequij mei oblatio accepta fiat in Ierusalem Sanctis, ut veniam ad vos in gaudij pervoluntatem Dei, ut refrigerer vobiscum.

Addit tertio. In nostris omnibus Litanij, Hymnis, & Prosis, vbi Sanctis mortuū nihil non honoris defertur, nullam esse Christi mentionem. Sed mirum est, si omnes nostras Litanias perlegerit Calvinus, omnes Hymnos, omnes Profas, quomodo nusquam scriptum inuenerit. Christe audi nos: Christe exaudi nos? quomodo oculorum ipsius perspicaciam effugerit illud. Deo Patri sit gloria. Eiusque soli filio, &c. quomodo non aduerterit in illa Prosa, quæ perpetuò in Ecclesijs nostris recitatur in Missa; Qui sedes ad dexteram Patris miserere nobis, quoniam tu solus Sanctus, tu solus Dominus, tu solus altissimus I E S U C H R I S T E. Sed mendacij spiritus hominem prorsus excæcarat. Quare titubans etiam, & in clarâ luce palpsans progreditur, ad mendacium.

Quartum (§. 22.) Prostrati ad statuam aut picturam Barbaræ, aut Catharinæ, & similia, demurmurant, Pater noster. Hunc furorē, tantum abest, ut Pastores sanandum, aut cohibendum curent, ut questus odore allecti, plausu suo comprobent. Verum ut tam sædi criminis inuidiam à se deriuent, hoc tamen, quo colore defendent, rogari Eligium, vel Medardum ut seruos suos respiciant, vel iuuent è cælo? Nimicrum, desperatissimis causis, nugæ duntaxat, calumniæ, & mendacia, pro firmamento sunt. Nemo tam est stupidus, nisi ex Caluini cerebro profilierit, ut diuæ Barbaræ, vel Catharinæ statuam, aut picturam, Patrem nostrum, qui est in cælis, appelliter; vel Pater noster, ut omnis auitæ religionis derisor loqui-

loquitur, ipsi demurmurent. Soli Deo, Pater noster recitamus. Interim quid officit, dum oras Deum, D. Barbaræ, Catharinæ, Laurentij, similiaque Sanctorum statuis, aut figuris commonefieri, vel, ut eas à Deo virtutes petas, quibus ipsi Diabolum, Mundum, & Carnem debellantes de perfidia triumpharunt; vel ut tuas preces illorum iungas, quo facilius quod poscis, impetres? Non est hoc nouum in Ecclesia, sed in Caluini Synagoga, sicut nos experti sumus (inquit D. Leo serm. 1. de SS. Petro, & Paulo) & nostri probauere maiores, credimus atque confidimus inter omnes labores istius vitæ, ad obtinendam misericordiam Dei, semper nos specialium Patronorum orationibus adiuvandos. Quis igitur iam iste populifuror est, tanta Pastorum cura sanandus? Quis odor questus, quo sic alliciuntur Antiquitates? deriuent tamen à se crimen auaritiæ, quomodo ad seuerum illud Caluini tribunal excusabunt, rogari Eligium vel Medardum ut seruos suos respiciant & iuuent è cælo? Nihil ante mille & trecentos annos hunc sciolum moratus est Nazianzenus sic D. Cyprianum compellans (orat. in Cyprian.) Tu Cypriane (Eligi, Medarde) ab alto nos respice, nostrumq; sermonem & vitam dirige, & sanctum ouile hoc pasce, aut simul vnâ rege, &c. Nec D. Augustinus, cum ita D. Virginem alloqueretur. Iuua pusillanimes, refoue fribiles, ora pro populo, &c. (sermon. 18. de Sanctis. tom. 10.) ut verò hoc vnico Patre, Caluinum sapienterem existinem, nemo persuasit hactenus.

Demum ut tota sibi constet, cohæreatque Caluini oratio, ut ccepta fuerat, sic mendacio pertexitur. Olim, inquit, vetitum fuit in Concilio Carthaginensi, ne ad altare directâ fieret precatio ad Sanctos, ac probabile est, eam Sancti viri impetum prauæ consuetudinis non possent in totum compescere, hanc saltem moderationem adhibuisse, ne hac forma vitarentur publicæ orationes, Sancte Petre, ora pro nobis. Quando autem longius euasit diabolica eorum importunitas, qui ad mortuos transferre non dubitant, quod Dei & Christi proprium erat? Grauis hæc calumnia est, putidissimoque mendacio innoluta. Deo & Christo Patriæ cultum integrum illibatūque seruamus, nihil ex illo prorsus pro Sanctis mortuis decerpimus. Carthaginense Concilium sacrificantis orationem semper vult ad Patrem dirigi. De Sanctorum cultu nihil meminit. sic enim habet canon 23. ut nemo in precibus vel Patrem pro Filio, vel Filium pro Patre nominet. At cum ad altare assistitur, semper ad Patrem dirigatur oratio. Et quæcumque sibi preces aliquis describit, non eis utatur, nisi prius eas cum instructioribus fratribus contulerit. Sed quid Doctoribus istis faciemus, de quibus Isaias verissimè vaticinatus est, dicens; Percussimus sedes cum morte, & cum inferno fecimus pactum. Posuimus mendacium spem nostram, & mendacio protecti sumus. (ca. 28. vers. 15.)

XV. Verum, ab istis mendaciorum architectis abibo, Orthodoxæque Ecclesiæ sententiam, de Sanctorum inuocatione proponam, ubi prius vanam quandam & futilem, in hac controuersia, Davidis Parei Heidelbergensis Theologi ratiocinationem, qua non ita pridem verbosam Exegesi disputationis suæ primæ conclusit (pag. 146.) hic descripsero. *Vnâ*, inquit, *λατρεία* Deum, & B. Virginem, Creatorem & Creaturam honorare idololatria est; & id facientes idololatrae sunt: Iesuita vnâ *λατρεία* laudis, Deum & B. Virginem, Creatorem & creaturam honorant:

Idololatrae igitur sunt.

Miseret me Parei, vel pudet potius, qui refutaturus Iesuitas, ne hoc quidem dat operam, vt vel ipsorum sententias sine pudendo mendacio referre possit, vel certè intolerabilem suam prodit inscitiam.

XVI. Nunc igitur ad Sanctorum inuocationem progredior, de qua constans perpetuusq; omnium Catholicorum consensus est, nullo modo fas censei, à Sanctis hoc petere, vt nobis per se, tanquam diuinorum beneficiorum auctores, gloriam vel gratiam, aliaue media ad æternam salutem obtinendam necessaria, subministrent. *Omne siquidem datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum* (Iacobi 1.) nec gratiam, gloriamue aliunde (ex Psal. 83.) speramus dandam, nisi à Domino. Hoc igitur solum Sanctos rogamus, vt suis intercessionibus apud Deum nos iuuent.

XVII. Negant tamen hæretici ex scripturis, quibus vnici suam omnia nouandi libidinem prætexunt, probari vilo modo posse, Beatorum hominum Spiritus rebus nostris opitulari. At ipsos Ecclesiam sustentare, ipsa veritas testatur. (Apocal. 3. vers. 12.) *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei.* Quin, ad totius mundi gubernacula vnâ cum Christo Sanctos resedere, qui dubitare possent, si scripturis crederent? *Qui vicerit*, inquit ipse, *dabo illi sedere mecum in throno meo, sicut & ego sedi cum Patre meo, in throno eius.* (Apocal. 3. vers. 21.) Num Christum cum Patre suo ita sedere in throno somniant, vt gloriam illam, quasi rapinam arbitratus, ad instar Calviniani Superattendentis ex cathedra se, suamque maiestatem perpetuò circumspectans, Ecclesiæ curam omnem excusserit; Aduocati munus, non solum pro vniuersis, sed etiam pro singulis interpellantis, oblitus?

XVIII. Quorsum Sanctis à Christo super gentes concessa potestas, si rerum nostrarum cura ad illos nihil pertineat? *Qui vicerit, & custodierit vsque in finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes, & reget eas in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringentur, sicut & ego accepi à Patre meo; & dabo illi stellam matutinam.* (Apocal. 2. vers. 26.) Igitur & obstinatos peccatores in virga

ferrea,

ferrea, id est, ab æquitate & iustitia inflexibili sententiâ, in extremo iudicii die, tanquam vas figuli confringendi, & dum mortalis hæc vita durat, Ecclesiam totam Pastoralis curâ, protectioneque, vnâ cum Christo regendi gubernandique potestas hinc Sanctis cum Agno in throno sedentibus promittitur, & sine dubitatione vitâ sanctis, ab eo, qui mentiri non potest, præstatur. Huc nimirum Sanctus ille Rex David plenus Prophetico Spiritu respexit (Psal. 149.) *Exultabunt*, inquit, *Sancti in gloria, latibuntur in cubilibus suis. Exaltationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum. Ad faciendam vindictam in nationibus, & increpationes in populis. Ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Ut faciant in eis iudicium conscriptum, gloria hæc est omnibus Sanctis eius.* Hanc in rem vnica, stella ipsis matutina promissa à Christo, id est, rerum omnium, quæ ad vnumquemque pro gloriæ suæ portione, mensuræque pertinet, clara siue in Verbo cognitio, siue per Verbum, quocunque modo perfecta reuelatio.

Quin igitur sancti (qua voce Angelos quoque significo,) cum nobis opem ferre possint, piè ac vtiliter à viuentibus inuocentur, negari non potest, nisi ab impijs & Ecclesiæ perduellibus: nam id etiam à sanctis vitis iam olim factitatum, sine vllâ impietatis notâ, sacræ litteræ non semel commemorant. *Angelus* (aiebat Iacob, Genes. 48. vers. 16.) *qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis.* En tibi Patriarcham, qui supplicet Angelo. Sic & Iob 5. dicitur. *Voca si quis est, qui tibi respondeat; & ad aliquem Sanctorum conuertere;* Vbi rectè D. Augustinus, *Sanctorum nomine, vt etiam amicorum appellatione* Cap. 19. Cùm idem Iob sic loquitur, *miseremini mei, misereamini mei, saltem vos amici mei.* sanctos Angelos intellexit. Neque Moyles, vt Theodoretus quæstione 67. in Exodum testatur, Patriarcharum patrociniū ad Deum placandum adhibere dubitauit, dum sic orat. *Recordare Domine, Abraham, Isaac, & Israel seruum tuorum.* (Exod. 32. vers. 13.) Idem de Salomone iudicium, qui, nec quicquam Lutherum vel Calvinum moratus est, per merita Patris sui Davidis iam defuncti, Deum sic obtestans, *propter David seruum tuum, non auertas faciem Christi tui.* (Psal. 131.) His Daniele Prophetam dilectum tuum, & Isaac seruum tuum, & Israel sanctum tuum. (cap. 3. vers. 25.) Nec plura desiderabit, qui sacrarum scripturarum auctoritatem, proprio suo iudicio anteferre didicerit.

Tandem nihil afferunt Nouatores, quod receptam illam hætenus tot sæculis Ecclesiæ, de sanctorum inuocatione, doctrinam tantillum

lebe-

labefactet. Solum enim Deum (quod obijciunt) natura sua *καρδονος* esse cogitationumue nostrarum cognitorem & Iudicem, non diffitemur. Nihil tamen hoc obstat, quod minus Angeli, quamuis hoc pacto *καρδονος* non sint, de peccatorum conuersione gaudeant in cœlis. (Luc. 15. vers. 7. & 10.) norunt igitur & ipsi quid geratur in terris. An quia cordis nostri cogitationes ipsas in se scrutantur? minimè, sed quia diuinitus illis ostenduntur in cœlis. hoc verò in cæteris sanctis, qui *columnæ sunt in templo Dei* (Apocalyp. cap. 3.) qui *in throno sedent cum Christo* (ibid. vers. 21.) qui *potestatem acceperunt super gentes* (Apocal. cap. 2. vers. 26. 27. 28.) quibus *stella matutina*, seu rerum, pro beatitudinis suæ modulo, cognitio vberima (ibid. vers. 29.) promissa, cur locum non inueniat?

XXI.

At iniuria fit, inquit, Deo, si præter illum alius inuocetur. Nihil minus. An iniuriam Deo faciebat Paulus, quando obsecrabat Romanos (cap. 15.) vt adiuuaretur ipsorum orationibus apud Deum, quando Ephesiorum (Cap. 6.) Thessalonicensium (Cap. 5.) Colossensium (Cap. 4.) & aliorum pro se intercessionem, flagitabat? absit. Nihil verò Catholici, præter hoc, à sanctis expectant. Instant tamen, *nusquam* id esse vt faciamus in sacris literis *præceptum*; immò *grauiter* ad idololatriam euitandam *prohibitum*. Sed tergiversantur duntaxat. Quam enim multa, sanctè pieq; se facere, persuasum habent, quorum tamen ex sacris literis nulum proferunt præceptum? Quid porro plus idololatriæ redolet rogare Sanctos, cum Christo regnantes in cœlo, vt suis intercessionibus Deum tibi propitium reddant, quam vt D. Paulus Romanorum, Ephesiorum, Colossensium, Thessalonicensium orationes pro se postulet? At excipiunt, Paulum inuocasse *viuentes* adhuc in terris. sic est. sed illi ipsi, num minori Dei gratia, charitateque nunc præditi sunt viuentes cum Christo in cœlis? An quorum preces propter Filij sui merita, tùm exaudiebat Pater cum adhuc peregrinarentur in mundo, illorum nunc aspersionatur, quando æterna gloria cum ipso perficiuntur in cœlo? nemo pius hoc senserit.

E SCRIPTVRIS SACRIS.

1. Ex illis Christi verbis Luc. 10. vers. 26. *Qui vos audit, me audit; seu vt D. August. legit: Qui vos honorat, me honorat, & qui vos spernit, me spernit.* Recte pro Sanctorum cultu sic argumentatus est idem S. Doctor. *Quisquis ergo honorat Martyres, honorat & Christum; & qui spernit Sanctos, spernit & Christum.* (ser. 26. de Sanctis, Tom. 10.)

2. Sanctos, in terris ad ea percipienda, quæ geruntur à nobis in terris, oculis corporeis non egere Elisei ad Hiezi (4. Reg. cap. 5.) conuincit oratio. *Nonne cor meum in presenti erat, quando reuersus est homo de curru suo in occursum tuum?* quod sapienter item D. August. (lib. 22. de Ciuit. cap. 29. Tom. 5.) annotauit.

F I N I S.

Errata præcipua, quæ quoquomodo in nostras theses & vindicationes irrepperunt, sic corrigat Lector beneuolus.

Pagina 5. vers. 7. legat, *quam*. v. 10. desisteret. pag. 7. v. 8. iudicaret. pag. 21. v. 7. à fin *in* *redit* & Virgo. p. 30. v. 17. eam p. 33. v. 13. numellas. p. 46. v. 5. nolint. p. 47. ad marginem. *Con-* *saluationes*. p. 53. v. 16. cogentur. p. 58. v. 8. quin. p. 61. v. 3. miratulum. p. 63. v. 3. cum. p. 64. v. ult. accepit, accipiat. p. 70. v. 4. *Atheismum* pro *Athanasium*.